

EMÎR ŞEKİB ARSLAN

OSMANLI'DA AYRILIK YANLISI ARAPLARA SESLENİŞ

inkılab

بسم الله الرحمن الرحيم

OSMANLI'DA AYRILIK YANLISI

ARAPLAR'A SESLENİŞ

İnkılâb Yayınları : 180
Hâtırat Dizisi : 7
ISBN 978-605-4194-94-0

ADI
Osmanlı'da Ayrılık Yanlısı Araplara Sesleniş

ORİJİNAL ADI
İle'l-Arab: Beyânun li'l-Ümmeti'l-'Arabiyyeti 'an Hizbi'l-lâ merkeziyye
(Darussaade "el-Adl" matbaası, 1332/1913)

YAZAN
Emîr Şekib Arslan

ÇEVİREN
Meryem Solmaz

KAPAK
Semih Taneri

BASKI VE CİLT
Erkam Yayın San. ve Tic. A.Ş., Başakşehir-İstanbul
Nisan 2016 / Receb 1437

İnkılâb Basım Yayım Organizasyon ve Tic. Ltd. Şti.
Fevzipaşa Cad. Şehitkubilay Sok. No: 6/A-B Fatih, İstanbul
Tel-Faks: (0-212) 524 44 99
www.inkilab.com.tr
inkilab@inkilab.com.tr

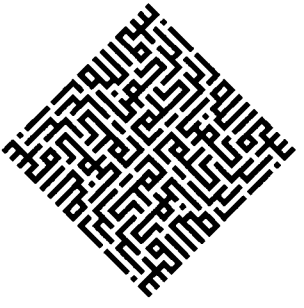
OSMANLI'DA AYRILIK YANLISI

Araplara Sesleniş

Emîr Şekib Arslan

ÇEVİREN

Meryem SOLMAZ

inkılab

Emîr Şekib Arslan, (1869-1946). Lübnan'ın Şuveyfât nahiyesinde, doğdu. 1874'te Beyrut'ta Medresetü dâri'l-hikme adındaki Mârûnî okuluna girdi. Arap edebiyatı ve tarihi alanında eğitim gördü; Fransızca öğrendi. On yedi yaşında ilk divanını neşretti. 1886'da Medresetü's-sultâniyye'ye geçti. Burada diğer ilimlerin yanında Mısırlı âlim Muhammed Abduh'tan fıkıh ve akaid dersleri aldı. Türkçe'yi burada öğrendi. 1887'de babasının ölümüyle boşalan Şuveyfât nahiye müdürlüğüne tayin edildi. 1890'da bu görevinden ayrılarak Kahire'ye gitti; hocası Muhammed Abduh'a misafir oldu. Mısır'ın önde gelen fikir ve kalem erbabıyla tanıştı, Hidiv Tevfik tarafından kabul gördü; *el-Ahram* ve *el-Müeyyed*'e makaleler yazdı. Arkasından, iki yıl kalacağı İstanbul'a gitti. Maliye Nâzırı Hasan Fehmi ve Maarif Nâzırı Münif Paşa'nın çevresinde bulundu. 1892'de Paris ve Londra'ya geçti. Şair Ahmed Şevki Bey'le görüştü. Aynı yıl İstanbul'a döndü. İstanbul'da bulunan Cemâleddin Efgani ile tanıştı ve sohbetlerine katıldı; yıl sonunda Lübnan'a döndü. 1902'de kısa bir süre Şuf kaymakamlığı yaptı. 1908'de Jön Türkler'in yönetime gelmesiyle tekrar Şuf kaymakamlığına tayin edildi. Daha sonra İstanbul'da iki yıl Cebel-i Lübnan'ı temsil etti.

1911 Ekim'inde Trablusgarb'ı işgal eden İtalyan güçleriyle savaşmak üzere gizlice Libya'ya gitti ve Enver Paşa kumandasındaki Osmanlı Ordusuna katıldı. 1912'de Kızılay heyetleri müfettişliğine seçildi. 1913'te Beyrut, Şam, Kudüs ve Medine'ye gitti; bir dizi konferansa katıldı. Nisan 1914'te Havran'dan mebus seçildi. Kanal Hareketi sırasında Dürzîlerden 120 kişilik bir gönüllü birliği oluşturarak başlarına geçti. 1914-1916 yılları arasında Cemal Paşa'nın çevresinde yer aldı.

1916 yılında Beyrut'ta evlendi. İstanbul'a döndü, 1917 ortalarına kadar Harbiye Nâzırı Enver Paşa ile birlikte çalıştı, özel bir görevle Almanya'ya gönderildi, uzun süre Avrupa'da kaldı. 1920'de Berlin'de Şark Kulübü başkanlığına seçildi. Milletler Cemiyeti'nde Suriye-Filistin heyetinde yer aldı. Moskova'ya seyahat etti. Cenevre'de Suriye-Filistin Kongresi sekreterliğinde bulundu. 1922'de Cenova'da Mazlum Halklar Birliği Kongresi'nde konuşma yaptı. 1923'te Arap Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını istediği tebliğini yayımladı. 1924'te Berlin'de Hey'etü şeâiri'l-İslâmiyye adında bir dernek kurdu.

Şekib Arslan'ın onlarca değerli eseri ve yüzlerce makalesi bulunmaktadır:

1. Bâkûretü nazmi'l-Emîr Şekib Arslan, 2. Li-Mâzâ te'ahhare'l-müslimûn ve li mâzâ tekaddeme ğayruhum, 3. el-irtisâmâtü'l-litâf fî hatîri'l-hac ilâ akdesi'l-metâf, 4. Târihu ğazavâti'l-Arab fî Fransa ve Suvisre ve İtalya ve Cezâiri'l-bahri'l-mutavassıt, 5. Divânü Emîr Şekib Arslan, 6. el-Hulelü's-sündüsiyye fi'l-ahbar ve'l-âsâri'l-Endülüsî, 7. en-Nahdatü'l-Arabiyye fil-aşri'l-hâzır, 8. el-Vahdetü'l-Arabiyye, 9. İle'l-Arab (elinizdeki kitap), *10. Rıhletü'l-Hicaziyye* (Yayınlarımız arasında *Hicaz Yolculuğu / Hac Hâtıraları* adıyla yayınlanmıştır), *11. Tarihi'd-Devleti'l-Osmaniyye*

İçindekiler

İslâm'ın Araplara Kazandırdığı Değerler 9
Yoksulluk İçindeki Bağımsızlık, İşgal Altındaki Zenginlikten Daha Şereflidir 19
Müslümanların Osmanlı Devleti'ne Bağlılığı 19
Osmanlı Devleti'ne Karşı Yeni Bir Haçlı Seferi 22
Adem-i Merkeziyetçilik Meselesi 28
Şahsî Menfaatlerin Genel Menfaatlere Tercih Edilmesi..... 30
Adem-i Merkeziyetçilerin Savunmaları 34
Arapların Anadolu Türklerinden Daha İyi Durumda Olması ... 36
Osmanlı Araplarının Gruplandırılması 40
Avrupalılar ve İslâm 42
Osmanlı'yı Yıkmak İçin Irkçılığın Desteklenmesi..... 43
Avrupanm Din Bağından Kopmaması 44
Günümüz Avrupası, Hz. İsa'nın Öğretilerinden Çok Uzaktır ... 46
İslâmî Bağın, Müslüman ve Hıristiyan Arapların Birleşmesine Engel Teşkil Etmemesi 51
İslâm'ın Arap Kabileleri Birleştirmesi 56
Adem-i Merkeziyetçiliğin Gizli Yüzü 59
Sözde Reform ve Avrupa'nın Arap Vilayetlerindeki Nüfuzu 62
Adem-i Merkeziyetçilerin İttihatçılara Düşmanlığı 76
Beyrut'ta Grev Teşebbüsü..... 79
Fitne ve Kargaşanın Asıl Sebebi: Adem-i Merkeziyetçilik 83
Arnavutluk Meselesinin Sonuçları..... 84

Devletin Gerilemesinde Türklerin Sorumluluğu 86
Balkan Savaşı 87
Adem-i Merkeziyetçilerin Ayrılıkçı Grupları Desteklemesi 90
Ayrılıkçıların Tehlikeleri Konusunda Uyarı 93
Paris'teki Arap Konferansının Hikâyesi 96
Arap Âyanlarının Konferansı Protestoları 97
Batılılaşmanın Bir Adımı Olarak Ayrılık Çağrısı 107
Fenikeliler Cemiyeti 111
Adem-i Merkeziyetçilerin Propaganda Metotları 113
Osmanlı Devleti'nde Din Hürriyeti 117
Mısır Direnişinin Gerçek Sebebi 118
Muhacirler Meselesi 126
Osmanlı Devleti'ne ve Destekçilerine Duyulan Nefret 132
Adem-i Merkeziyetçilerin Hintli Müslümanlar Hakkındaki Tutumları 133
İslâm Birliği 134
Avrupa'nın Hıristiyanlığa Bağlılığı 136
Arapların İzzeti İslâm ile Bulması 146
Arapların Birleşme Amacı 147
Adem-i Merkeziyetçiliğin Gayesi: Müslümanlara Avrupa Karşısında Boyun Eğdirmek 149
Devletin Reform Çağrılarına Cevabı 151
Adem-i Merkeziyetçilerin Devletle Israrlı Mücadelesi 152
Devletin Türkleştirme Politikası Güttüğü İddiası 155
İttihatçılar, Dönmeler ve Masonluk 158
Şeyh İdrisî Meselesi 161
Adem-i Merkeziyetçilerin Beyannhamesi ve Reddiyesi 164
EK: Fotoğraflar 181

Araplara Sesleniş

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.
Salât ve selâm, o şerefli yüce nebinin üzerine olsun.

İLK İNSANDAN günümüze kadar, âdemoğlu birbiriyle hep rekabet içindedir. Kardeş kardeşle, aym aşiretin boyları birbiriyle, aynı soydan, aynı mezhepten, aynı amaca sahip bir kabile diğeriyle rekabet etmekte, çekişip durmaktadır.

Araplar, soya bağlılıkta aşırılıkla temayüz eden milletlerden bir millettir. Doğu ve Batı toplumlarında böylesine bir duruma rastlanmamıştır. İntikam duygusundan beslenen bu mücadele, günümüze kadar da aralıksız devam etmektedir. Bu kavmiyetçilik serüveni, Allah'ın kullarını bir imtihan vesilesidir. Bu kadim imtihan dairesinden, bedevi kavimler de modern milletler de çıkamamıştır. Bugün Avrupa'da tek bayrak altında gölgelenenler arasında bile, şiddetli tartışmalar yaşanmaktadır. Almanya, Avusturya ve Macar krallıkları, bu duruma örnek teşkil etmektedir. Bu güçlü devletler arasında da eski zamanlardan beri ciddi çekişmeler vardır. Ancak bu çekişmeler, daha büyük bir şerden korkulduğu için ayrılıkçı söylemlere dönüşmemektedir. Bölge barışının şartı olan denge politikası güdülerek birinin diğerine musallat

olması önlenmektedir. Hamasi şiirleriyle meşhur bir şairin de dediği gibi:

Kalpleri kine bulanmış bir güruhtur onlar
Düşmanca sözlerini esirgemezler benden

Önemsemez görünerek onları, bırakırım kendi hâllerine
Zira dost görünen düşmanlardır ancak onlar bize

Yine de içlerinden en beterine hazırlarım kendimi
Gün gelir de ihtiyaç duyulur bir kin besleyene.

Şerhu'ş-Şentemerî "el-Hamaset"

Osmanlı Devleti ise, en çok çeşitlilik ve farklılığa sahip devlet sıfatını haizdir. Arap, Türk, Kürt, Laz, Arnavut, Rum, Ermeni, Yahudi gibi birçok millet aynı bayrak altında kendi varlıklarını, dillerini, tarihlerini sürdürmektedir. Devlet-i Aliyye, Allah zeval vermesin, bu kavim çeşitliliğinden rahatsız olmamış, aksine, farklı din ve dillere hürriyet tanımıştır. Hatta bazı âlimler, Devlette bu kadar çok problemin ortaya çıkmasının sebebi olarak bu çeşitliliği görmüşlerdir.

Açıktır ki dil ve din farklılığı, bütün toplumlarda ihtilaf ve problemlerin temel sebebidir. Bu farklılık, kalpler arasında soğukluk meydana getirmekte, insanların rekabetten uzaklaşarak birlik oluşturmasına engel olmaktadır. Bu farklılığın, ülkemizde gün geçtikçe ırkçılığa ve bağnazlığa dönüştüğü görülmektedir. İşte devletimiz, bir yandan içeride zuhur eden bu hastalıklarla çevriliyken, diğer yandan da dış ülkelerin hile ve desiseleri ile baş etmeye çalışmaktadır. Buna rağmen İslam'ın hâkimiyeti, muhtemel kopuşları büyük oranda engellemektedir. **Müslümanlar ne kadar farklılaşsa ve başka dil ve lehçelerde konuşsa da, din bağı onları bir ve beraber tutmaktadır. Din bağı vesilesiyle, farklılıklar hoşgörüyle karşılanmakta, uzaklıklar ortadan kaldırılmaktadır.**

Bu yüzden bir Arap Müslüman, Türk veya Arnavut bir başka Müslümanı, öz kardeşi gibi görmektedir. Nitekim Rabbimiz kitabında, *"Mü'minler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin."* (Hucurat sûresi, 10) buyurmaktadır. Keza Peygamber Efendimiz (s.a.v)'den şu hadis rivayet olunmuştur: *"Müminler birbirlerini sevmede, birbirlerine merhamette, birbirlerine şefkatte bir vücuda benzerler. Vücudun bir uzvu rahatsız olsa, diğer uzuvlar da bu sebeple uykusuzluğa ve ateşli hastalığa tutulurlar."* (Buhari, Edeb 27)

İSLÂM'IN ARAPLARA KAZANDIRDIĞI DEĞERLER

Aynı şekilde din bağı, neredeyse Müslümanlar arasında başka bir bağa ihtiyaç bırakmadan, bütün taassuplara baskın gelmiş, onları âdeta ezip geçmiştir. Her ne kadar bu semavi şeriat, Arapların en soylusu tarafından, dillerin en fasihiyle bize ulaşmış olsa da, bilinmelidir ki İslâm her türlü ırkçılıktan uzak, tam bir eşitlik öngören ve herkesi kapsayan bir şeriattır. Nitekim Peygamberimiz; *"Asabiyet (ırkçılık) dâvâsına kalkışan, onu yaymaya çalışan, bu dâvâ uğrunda mücadele eden kimse bizden değildir."* (Ebu Davud, 5121) buyurmuştur. Aynı mahiyette şu hadis de nakledilir; *"Ben kırmızı ve siyah bütün insanlık için elçi olarak gönderildim."* (Müslim, 521)

Şayet İslâm'ın herhangi bir ırktan yana tercihi söz konusu olsaydı, din-i mübinin doğudan batıya tüm yeryüzüne böylesine yayılması mümkün olmaz, kızıl yahut siyahi her türlü insan bu dine ittiba etmezdi. Hatta denebilir ki, rekabet içindeki iki büyük Arap kabilesi olan Adnanîler* ve Kahtanîler** bile İslâm üzerine bir birlik sağlayamazlardı. Tam aksi-

---

* Adnanîler, Hz. Muhammed (s.a.v)'in soyunun dayandığı, Arap

ne, eğer İslâm ırkçı bir din olsaydı, peygamberimizin soyunun Kureyş üzerinden Adnan kabilesine ulaşması, Kahtan kabilesinin düşmanlık ve rekabet duygusunu iyice azdırabilirdi. Zira Araplar, ırk ve kabile hususunda diğer insanlardan daha mutaassıp idiler. Şayet Hz. Muhammed, insanların eşit olduğu çağrısını yaymak için herkese gönderilmiş bir peygamber olmasaydı, bütün Arapların onun sözüne itaat etmesine makul bir açıklama bulunamazdı. Oysa Kur'ân'da, *"Allah katında sizin en üstün olanınız takvaca en ileri olanınızdır"* (Hucurat 13) buyurulmaktadır. Bu dinin herkesi kapsayan bir çağrısı olmasaydı, *"Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Rasûlüdür..."* (Ahzap Suresi, 40) ayetini anlamak mümkün olmazdı.

Kendi mensuplarına olduğu kadar diğer din mensuplarına da müsamahakâr olan İslâm; bütün insanlığı muhatap alan, eşitlik üzerine bina edilmiş, dünya işlerini kimsenin ırkına ve mensup olduğu gruba bakmadan herkese hakkını verecek bir adalet prensibiyle yönetmeyi öngören, ahiret işlerinde ise herkesin kendi yaptıklarından hesaba çekileceğini ifade eden takva prensibine dayalıdır. İşte doğuya ve batıya yayılan bu büyük din, günümüzde üç yüz milyondan fazla nüfusun mensup olduğu bir dindir. Her bir mümin, Peygamberinin, *"İman etmedikçe cennete giremezsiniz.*

Yarımadası'nda yaşamış, sonradan Araplaşmış Araplar *(Arabu'l-musta'ribe)* olarak bilinen bir kavimdir. Asıl yurtları, Arap Yarımadası'nın kuzey, orta ve batı kısımlarıdır. Hz. Peygamber'in yirminci büyük dedesi olan Adnan'a dayanır.

** Kahtanîler, nesebleri Kahtan'a dayanan güney ve güneydoğu Arap yarımadasında (özellikle Yemen'de) yaşayan bir kavimdir "Saf" veya "gerçek" Araplar *(Arabu'l-aribe)* olarak bilinen Kahtaniler Himyer ve Kahlan alt-gruplarına ayrılır. Himyer dalı Himyerî, Kahlan dalı da Kahlanî olarak bilinir.

Birbirinizi sevmedikçe gerçekten iman etmiş olamazsınız" [Müslim, Ebu Davud, Tirmizî] buyruğunu idrak eder ve sarı, siyah yahut beyaz üç yüz milyon dindaşıyla bütünleşmeyi müslümanlığının esası görür.

Darlıkta ve bollukta onlarla aynı duyguyu paylaşır, zorlukta ve rahatlıkta onlara ortak olur. İşte bu mukaddes ilkedir ki kin ve düşmanlıkla gözü kör eden bu ırk ve kabile taassubuna rağmen Arap milletini İslâm'ın ortak mesajı üzerinde bir araya getirmiştir. Kurak Arap yarımadasında doğan bu çağrıya uyarak, nice memleketleri fethedip denizler ötesine ulaştılar. Nice haşmetli hükümdarları zelil ederek, Kisra ve Kayser saraylarını yıktılar. Rum, Acem ve Berberilerin topraklarına vâris oldular. Şayet din bağı, ırk taassubunu zayıflatıp yok etmeseydi, Araplar kurak yarımadalarında mahsur kalırlardı. Ne dünya milletleri kendilerinden haberdar olur ne de birkaç olay dışında tarih onlardan bahsederdi. Günümüze kadar irili ufaklı birçok kabile olarak gelirlerdi. Irak tarafından gelen Kisra ve Şam tarafından gelen Kayser güçlerine zelil şekilde boyun eğerlerdi. Nitekim birçok tarihçi gibi İbn Esir el-Cezerî de, İslâm'dan sonra Arapların Pers topraklarına doğru fetih hareketine başladıklarında, Farisîlerin Araplarla olan yazışma ve diyaloglarında şu ifadelerin geçtiğini nakleder: "Siz milletlerin en zayıfı, en aşağılık ve zelil olanıydınız."

Habeşliler, Yemen'i aldıklarında Zünüvas'ı hezimete uğratıp, erkeklerin üçte birini öldürmüşler, üçte birini de esir yapıp Necaşi'ye göndermişlerdi. Daha sonra Habeşli Ebrehe el-Eşrem, ordu komutanı Eryat'a isyan edince ikisi teke tek kılıç sallamaya başladılar. Eryat yaptığı hamleyle Ebrehe'yi yaralayınca, Ebrehe'nin kölesi gizlendiği yerden attığı mızrakla Eryat'ı öldürdü. Ebrehe, kölesi Adve'ye hizmeti karşılığı, "dile benden" dedi. O da, "Yemen'de hiçbir gelin benim

olmadan kocasının yanına giremeyecek" dedi.

Bununla ilgili olarak tarihçi İbnü'l-Esir şöyle nakleder: "Adve, bir müddet söylediğini yapa geldi, sonra Yemen'den birisi ona saldırıp öldürerek bu utanca son verdi."

Sonuç olarak Araplar, Habeşlilerin Yemen'deki işgallerine son veremeyince, Kisra Anuşirvan'a gidip, onu Yemen'in zenginlik ve kontrolünü ele geçirmeye hırslandırarak Habeş ordusuna karşı kendilerine yardım etmesini istediler. Ancak Anuşirvan, Yemen yollarını kat etmenin zorlu olacağını ifade ederek bu talebi reddetti.

Daha sonra Numan b. Münzir beraberinde Rum, Hint ve Çinli heyetlerle Kisra'ya gitti. Muhabbet, milletlerin üstünlükleri etrafında dönüyordu. Bunun üzerine Kisra konuşmaya başladı:

– Ey Numan! Araplardan ve diğer milletlerden bana gelen heyetler hakkında düşündüm ve gördüm ki Rumlar, yönetimlerinin gücü, şehirlerinin çokluğu ve binalarının sağlamlığı dolayısıyla oldukça şanslılar. Üstelik onların, haram ve helali belirleyen bir dinleri var. Hintliler de benzer özelliklere sahipler. Bunlara ilave olarak topraklarında akan gür nehirleri, birbirinden değerli mal ve ürünleri, bol meyveli ağaçları var. Aynı şekilde Çin'in de sosyal hayatı gelişmiş, savaş araç-gereçleri çok, demircilikte ve binicilikte oldukça mâharetli bir ülke olduğunu gördüm. Onları toplayıp bir arada tutan bir yönetimleri var. Türkler ve Hazarlar ise zor hayat şartları, mahsül ve kalelerinin azlığına rağmen, uç beyliklerini de içine alan ve onların işlerini takip eden yönetimleri var. Ama dedemin kurduğu ve düşmanlarını kovduğu Tenuhîlerden başka Arapların sahip olduğu bir şey görmedim ben.

Numan da Arapların kendi aralarında bitmek bilmeyen savaşlarından, sürekli birbirlerini yemelerinden bahsederek

cevap verdi:

– Normalde büyük bir memlekette, çeşitli yönleriyle başkalarından daha üstün olan bir aile olur. İnsanlar da kendi işlerini, yürütülmesi için onlara devrederler. Halk yularını bu ailenin eline vererek onların emirlerine itaat eder. Ama Araplarda bu ailelerin sayısı o kadar çoktur ki; kimseye haraç vermemek için hepsi de kendi hükümdarlığını ilan eder.

Bu örnek, İslâm'dan önce Arapların içinde bulunduğu dağınıklığı ve diğer milletlerin onlara nasıl galebe çaldığını göstermektedir. Bu misali zikretmekten maksadımız, mensup olmakla gurur duyduğumuz Arap milletini küçümsemek ve tahkir etmek değildir. Bilakis onların, insanların soy ve nesil itibariyle en hayırlısı, saf tabiatlı, sağlam karakterli ve yüksek himmet sahibi bir millet olduğuna inancımız tamdır. Bizim kastımız, İslâm ile birlikte bu milletin Cahiliye karanlığında saklı kalmış cevherlerinin nasıl belirdiğini, İslâm'ın onları bir dehlizden çıkartıp nasıl yücelttiğini ortaya koymaktır. Gerçekten de İslâm olmasaydı, paramparça kalmaya mahkûm olurlardı. Nitekim Afrika'nın siyahî Habeşlisi Yemen gibi Arapların en mamur, yönetim olarak en ileri ve konum olarak en korunaklı bölgesini, yönetimi altına alıp onlarla kendi topraklarında cenge tutuşmuş ve filleriyle Kâbe'yi tehdit edebilmiştir. Bunun sebebi, Arap kabilelerinin dağınıklığı ve ortak bir değer üzerinde buluşamamalarıydı. Nihayet İslâm geldi ve her türlü ırkçılığı reddederek Arapların, din üzerinde birleşmelerini sağladı. Böylece Mısırlı ile Yemenli, Kahtanî ile Adnanî kardeş oldu. Şeref ve şöhret, onların ayaklarının altına serildi; fetih kapıları ardına kadar açıldı; o dönemin güç ve kudret sahibi devletleri Arapların tebaası, Habeşliler ise köleleri oldu.

Ancak ne zaman ki dinî birlik duygusu zayıflayarak Hz.

Peygamber ve Hulefa-i Raşidîn döneminden uzaklaşıldı, işte o zaman cahiliye taassupları yeniden zuhur etti. Yemenli ile Kaysî çatışmaya başladı. Sonuç olarak Arapların İslâm ile parlayan yıldızları gittikçe daha da söndü.

Bununla beraber İslâm bütün insanlığı etkileyerek onların bölük bölük bu dine akmalarını sağlamıştır. İnsanlar, kimsenin bir diğerine üstünlük iddia edemeyeceği bu dinde kurtuluş ve ilerleme yolunu bulmuşlardır. İslâm'ın hâkimiyetinden uzaklaşmaları ve bölünmeleri dolayısıyla zayıflayan Arapların yerini Türkler, Deylemliler, Çerkezler, Acemler ve diğer milletler almıştır. Artık bir arabın, İslâm şeriatına bağlı kalındığı ve âlemlerin efendisi Peygamberimizin sünnetine uyulduğu müddetçe, bir başka milletin hâkimiyet ve yönetimine itiraz etme hakkı yoktur. Nitekim ilk asırlardan beri **Doğu'da Büveyhiler, Samaniler, Gazneliler, Selçuklular, Eyyubiler** gibi başka milletlerin kurduğu nice devletler var olmuştur. Bunlar, kelime-i tevhidi yaymak için fütuhat yapmışlar, **Hulefa-i Raşidîn** ve hidayet yolunu gösteren imamlarla aynı yolu takip etmişlerdir.

Aynı şekilde **Batı'da Berberiler**in kurduğu **Murâbitûn** devletinin, İslâm'ın **Mağrib** ve **Endülüs**'te yayılmasındaki rolünün özellikle belirtilmesi gerekir.

Şayet Araplar, dinî aidiyetlerini her türlü bağdan üstün görmeselerdi; **Selçuklular Türk, Eyyubiler Kürt, İbn Taşfin ise Berberi** diyerek onlarla rekabete kalkışırlardı. Ulema sınıfı, "size ne oluyor da bu Kürde itaat ediyorsunuz, o bir Arap değil, ancak İslâm'dan sonra izzet bulmuş biri" diyerek farklı ırktan olan bu hükümdarlara itaatsizliğe teşvik ve biatlerini bozmalarına müsaade ederdi. Bu da ihtilafın doğmasına ve ayrışmaların yaşanmasına sebep olurdu. Bundan istifade Frenkler tüm İslâm coğrafyasını, Frenk olmayanlar da arzın kalan kısmını ele geçirerek Müslümanlara zilleti

yaşatırlardı. İslâm'ın şiarlarını ayaklar altına alarak yeryüzünün hiçbir köşesinde Müslümanlara dair bir eser bırakmazlardı.

Ancak hayat düsturlarını çok iyi bildiğimiz birtakım güruhlar, "kabilemiz Kahtan yaşadığı sürece İslâm'ın yok olması neden bir musibet olsun ki" gibi laflar edeceklerdir.

İşte biz de onlara diyoruz ki, bizim muhatabımız bir Müslüman olarak kalmak ve yaşamak isteyenlerdir. Araplığını İslâm'a tercih edenlere gelince, biz de Arap soyundan gelmekteyiz ama önceliğimiz İslâm'dır. Şeriata aykırı laflar dillendirenlerle artık bizim konuşacak bir sözümüz yoktur.

Yine de bu kimselere bir cevap vermemiz gerekirse şöyle deriz: Şayet Türkler ve diğer milletler Müslüman olmasalardı, sadece İslâm değil, kendisiyle övündüğünüz Kahtan kabilesi de düşerdi. Bu kabileye mensup olanlar ise, insanların nazarında koyun kadar değerli olmazdı. Onlara ağır gelse de, sözümüzü söylemekten çekinmeyiz. Çünkü hakikat, başka her şeyden önce gelir. *"Hak (ancak) Rabbindendir. Artık, sakın şüpheye düşenlerden olma!"* (Bakara 147)

Soylu Endülüs Arapları, bir savaş öncesi **İşbiliye emiri Mutemid b. Abbad**'a şöyle demişlerdi: "Sana ne oluyor da tek bir kelime Arapça anlamayan bir Berberiden [**Yûsuf b. Tâşfîn**] yardım istiyorsun? Eğer Endülüs'e hâkim olursa, senin elindeki güç ve mülk kaybolur gider." Ancak İbn Abbad bu söze aldırmamıştı. Eğer bu kimselere uyarak İbn Tâşfîn'den yardım istemeseydi, Müslümanların [Zellâka (Sagrajos) ovasında yapılan] **ez-Zellâka** savaşında bu kadar üstün bir başarıyla kendilerini göstermeleri mümkün olmaz, Endülüs'ün yıkılışı yüzlerce yıl geciktirilmezdi. Ama Arapların soylu Kahtan kabilesinden gelen İbn Abbad, dinini dünyasına tercih etti. Frenklerin kontrolü altında bir kral

olmaktansa, Berberi Müslümanların ülkesini almasına rıza gösterdi. "Eğer beni yiyeceklerse, sen ol beni yiyen" demişti. Bir Afrikalıdan yardım isterse, mülkünün elinden gideceğini söyleyenlere de şöyle dediği nakledilir: "Deve gütmek, domuz gütmekten daha hayırlıdır."

Din birliği duygusu, Müslümanları daima birleştirmiş, ayrımcılığa engel olmuştur. Doğudaki İslâm ülkelerini korkunç bir şekilde tahrip eden **Moğollar** bile, hükümdarları İslâm'a girince, Müslüman toplumlar içinde kendilerine yer bulabilmişlerdir. Çünkü İslâm, kendinden önceki günah ve kirleri temizler. Aynı şekilde **Çerkez veya Ermeni** bir kölenin, Müslüman olduktan sonra, efendisi tarafından önü açılarak vezirliğe kadar yükseldiği, hatta arkasında erkek evlat bırakamadan ölen efendisinin yerine geçerek büyük Memlûk devletini kurduğu bilinmektedir. Daha sonra Memlûkler arasından köle asıllı nice kudretli devlet adamları çıkmıştır. Özellikle **Mısır'da el-Zahir Baybars** ve **Nasır Muhammed b. Kalavun** gibi tarihî şahsiyetler medeniyetin ihyası için harikulade eserler bırakmış, İslâm topraklarına saldıran düşmanlara karşı izzetli duruşlar sergilemişlerdir. Daha sonra da Ham soyundan gelen hadım edilmiş bir zenci olan Kâfur el-Ihşidî'nin yönetime geçmesine râzı olmuşlardır. İslâm şeriatını uyguladığı müddetçe, onun yönetimi altında bulunmaktan gücenmemişlerdir. Bu, mutlak eşitlik öngören Kur'ân-ı Kerim'e uygun bir davranış olmuştur. Zira Peygamber Efendimiz (sav), *"başınızdaki emir Habeşli bir köle de olsa, sözünü dinleyin ve ona itaat edin"* buyurmaktadır.

Kısaca diyebiliriz ki, çoğu Ermeni ve Rum asıllı köle olan Memlûk sultanlarına karşı, iman dairesinde kaldıkları ve yüce İslâm davasına hizmet ettikleri müddetçe, kimse isyan etmeyi ve biatlerini bozmayı düşünmemiştir. Yöneticilerinin

soy ve neseplerini bildikleri hâlde, Araplar da itaat etmekten kaçınmamışlardır. Bunun sebebi, İslâm'ın ırka dayalı her türlü tutuculuğu yok ederek yerine din bağını tesis etmiş olmasıdır.

Memlûk sultanlarının bu durumuna rağmen onlara itaat ediliyorsa, altı yüz yıldır İslâm'ın bayraktarlığını yapan asrımızın en kudretli ailesi **Osmanoğulları** konusunda ne demek gerekir? Onlar, Doğu topraklarını, Avrupalı devletlerin tasallutundan tek başına kurtarmışlar, kendilerine karşı defalarca toplanan Hıristiyan devletlerle yiğitçe mücadele etmişlerdir. Üstelik Avrupa'dan gelen her Haçlı seferinde, Safeviler ve sonraki Acem devletleri Osmanlı'yı sırtından vurmuştur. Bu yüzden hem önden İslâm düşmanlarıyla savaşmışlar, hem de arkadan saldıran Acemlerle mücadele etmişlerdir. Bir yandan da devlet içinde çıkan fitneleri sonlandırmakla uğraşmışlardır. **Avusturya**'nın başşehrine kadar fütuhatı ilerletmişler, **Fransa**'nın **Nis** şehrini alarak **İtalya** sahillerine kadar inmişlerdir. İslâm'ın çağrısını savunmak ve yaymak için böylesine çaba gösteren bir devlet, şüphesiz ki Araplar için de mukaddes ve her türlü övgüye layıktır. Zira bu din, Arap yurdunda doğup büyümüş, onların çabasıyla bir yıldız gibi parlamıştır. Aslı Araplara dayanan bu dine yardım eden her yönetici, tabiî olarak onların nezdinde de kıymet ve ihtiram görür. Osmanlının tarihini okuyanlar bilir ki, onlar dinin şiarlarını yüceltmişler, İslâm davasına sıkı sıkıya bağlı kalmışlardır. Öyle ki **Hulefa-i Raşidîn hâriç, hiçbir Arap hükümdarı böylesine bir başarıya ulaşamamış, Muhammedî çağrıyı bu kadar ileri götürememiştir.**

Haremeyn-i Şerifeyne yaptıkları hizmetleri ve özellikle Hicaz ehline karşı iyi muamelelerini öğrenmek isteyenler, **Ahmed b. Zeynî Dahlân el-Mekkî** gibi hakikati abartmadan

aktaran ve kimseye yaranma derdi olmayan Arap âlimlerin kitaplarını okuyabilirler. Osmanlıların Haremeyn konusundaki hassasiyetleri, Arap veya Acem olsun, bütün Müslümanların kalplerini fethetmiştir. İslâm'ın izzet ve yüceliğini, daha **Rumeli** ve **Anadolu** ötesine yayılmadıkları dönemden itibaren temsil edebilmişlerdir. Öyle ki Mısır [Memlûk] sultanı [Kansu] **el-Gavri**'nin şöyle dediği nakledilir; "Frenkleri çok umursamamıştım. Çünkü onlar benim ülkeme saldırdıklarında, İslâm'ı temsil gücü bende idi ve Müslümanların desteği arkamdaydı. Ancak beni en çok korkutan, Osmanoğulları'nın ülkeme saldırması olur. Zira onlar bu topraklara gelirlerse, korkarım ki Müslümanlar onlara meyleder ve arkamda durmazlar." Gavri, bu korkusunda haklıydı. Nitekim **Yavuz Sultan Selim**, Arap topraklarını fethe çıktığında, ahali şehrin anahtarlarını bizzat teslim ederek onu muhabbet ve hürmetle karşılamışlardı. Daha sonra Abbasi halifesi gelerek hilafeti ona teslim etmiş, böylece ümmetin de ittifakıyla bu yüce mertebe, Yavuz Sultan Selim'e geçmişti. Günümüze kadar da bu mertebeye layık daha soylu bir aile gelmiş değildir.

Fitneciler ırkçılık tohumları ekerek, Osmanlı devletinin bir Türk devleti olduğu iddiasıyla, Arapları ayaklandırmaya çalışmaktadırlar. Yaşanan bazı hâdiseleri ve Türk kardeşlerimizin bazı yanlış tutumlarını bahane ederek, din bağını koparmak ve yerine ırkçılığı koymak niyetindedirler. İslâm Devletinin temel unsurları olan iki büyük halk arasında fitne çıkarmak istemektedirler. Bu fitneden yüz çeviren Arapların, Türklerin kara gözüne vurulduğunu yahut onların yönetimi altında yaşamayı tercih ettiklerini söylemek mümkün değildir. Zira Araplar, zulme tahammülü olmayan, derhal kılıcına davranan bir millettir. Türklere yardım etmelerinin sebebi ise; hilafetin devam etmesi konusundaki irade-

leri ve yabancıların İslâm topraklarını işgal ederek Müslümanların bağımsızlığına saldırmaları konusundaki endişeleridir. Avrupalılar, Arapların en büyük değeri olan İslâm'a türlü şekillerde saldırmak, onları cebren ve hileyle topraklarından çıkarmak için uğraşmaktadırlar. Bilinmelidir ki Türkler ile Araplar arasında din kardeşliği bağı mevcut iken, Avrupalılar ile bizim aramızda herhangi bir bağ bulunmamaktadır. Üstelik ne din ne de dünya işlerinde onlara güvenmek mümkündür. Bunu delillendirecek yeterince tarihî tecrübemiz vardır.

YOKSULLUK İÇİNDEKİ BAĞIMSIZLIK İŞGAL ALTINDAKİ ZENGİNLİKTEN DAHA ŞEREFLİDİR

Ecnebilerin kontrolü altında hayvani bir idraksizlik içinde yaşamanın bazı kolaylıklar sunduğu iddia edilmektedir. Ecnebi yönetimine taraftar olan birtakım zevat da, uzun süredir Arap ülkelerinde böyle bir temenninin oluşması için çabalamaktadır. Bilinmelidir ki, fakirlik içinde de olsa bağımsızlık, beraberinde servetler getiren zilletten daha hayırlıdır. Çünkü kuvvet ve izzetin kaynağı olan istiklâl, en hakiki hayatı bize sunmaktadır. Gerçek zenginlik kaynağı budur. Bu durum, Allah taksiratını affetsin, Seyyid **Cemaleddin Efgani**'nin de ifade ettiği gibidir: **"Şerefli insan, ecnebi yönetimi altında konforlu bir hayat yaşamaktansa, izzetli bir şekilde ölmeyi tercih edendir."**

MÜSLÜMANLARIN OSMANLI DEVLETİNE BAĞLILIĞI

Herkesin bildiği üzere en fakir ve en çok ihmal edilen vilayetlerden biri olan **Batı Trablus** örneği ile başlayalım. Bu bölgedeki ahali **Bâbıâlî**'den; savunmalarının güçlendirilmesini, bölge sınırlarındaki güvenliğin artırılmasını, silah ve

mühimmat desteği sağlanmasını ve gençlere savaş eğitimi verilmesini talep etmişlerdi. Devlet adamları bizzat **Âsitâne**'ye [**İstanbul**] yazarak, deniz üzerinden gerçekleşebilecek bir saldırı ihtimali dolayısıyla bölgede fişek fabrikalarının kurulması gerektiğini yazmışlardı. Aksi takdirde yaşanabilecek herhangi bir savaş Osmanlı donanmasını zayıflatabilirdi. Ancak bu yardım çağrıları, bu haykırışlar duyulmamıştı. Denebilir ki Batı Trablus halkı, Osmanlı devletinden nefret etmekte ve ona kin beslemekte en çok hakkı olan reayadandı. Nitekim bazı hükümet görevlilerinin tavrı, öfke ve kırgınlık yaratıyordu. Bunu gören **İtalyanlar**, hemen durumu kendi lehlerine çevirerek devlet aleyhine isyan ateşi yakabileceklerini vehmettiler. Çok paralar harcayarak lehlerine çalışacak adamlar satın aldılar. Ne yazık ki bu toprağın evlatlarından bazıları da onların yandaşlığını yaparak, İtalyan yönetimini kabul ettiklerine dair bölgedeki bazı şeyh ve aşiret reislerinden imza toplamışlardı. Üzücü ve utanç vericidir ki şimdi de bazı ecnebi yandaşları **Suriye**'de, Müslümanların kalplerini **Fransa**'ya kaydırmak için uğraşmaktadır. Bir başka grup ise **İngiltere** yandaşlığı yapmaktadır. Topraklarımız üzerinde her bir grubun birçok casus ve hainleri mevcuttur.

Peki, İtalya, Trablus'u ele geçirdikten sonra ne oldu? Ertesi gün insanlar işlerine gitmek için evlerinden çıktıklarında hilalli **Türk bayrağının kaldırılıp yerine İtalyan bayrağının asılmış olduğunu** gördüler. Tüm ahali, kadın erkek gözyaşlarına boğuldu. Ne azıkları ne de silahları vardı. Ancak, "Türklere karşı ne kadar buğzetsek de onlar bizim din kardeşlerimizdir. Birkaç yöneticinin kibir ve gururu dolayısıyla devlet bizi ihmal etse de, ondan intikam almak için ülkemizi ecnebilere bırakmayız" diyerek ayaklandılar. **Berka** ve **Trablus** bölgelerindeki direniş ve mücadeleleri otuz altı aydır

devam etmektedir. Trablus bölgesinde mühimmat ve silahları tükenme aşamasına gelmiştir. Berka bölgesinde ise, sayısı seksen bini aşan düşman güçleriyle çarpışmaya hâlâ devam etmektedirler. Açlıkla boğuşan halk, her yönden ihtiyaç içindedir. Vatanı, azgın düşmana teslim etmekten yüz çeviren **Seyyid Ahmed es-Senûsî** ve büyük **Senûsî tarikatı**, ölüm kalım mücadelesi vermektedir.

Yıllardan beri İtalyanlar, Trablus ve Berka Araplarını kendi saflarına çekmek için çalışmışlardı. Nice ümit ve vaatlerle onları aldatıp, türlü ihsanlarda bulunarak onların gönüllerini kazanmayı ummuşlardı. Ama bunu başaramadılar. Onların öfke ve kırgınlıklarını kullanarak Osmanlı Devletine karşı bir ayaklanma başlatamadılar. Çünkü bu devletin sultanı da, Trablus ve diğer bölgedeki Araplar gibi, ***"La ilahe illallah Muhammedun Rasulullah"*** demektedir.

Bütün Senûsî şeyhleri, **Ahmed eş-Şerif es-Senûsî**'nin dedesi ve bu büyük tarikatın kurucusu olan **Sidi Muhammed bin Ali es-Senûsî**'nin [1837] gördüğü bir rüyayı rivayet ederler. Şeyh rüyasında, Hz. Peygamber'e; "Osmanoğulları konusundaki görüşün nedir ey Allah'ın Rasulü?" diye sorar. Bunun üzerine Hz. Peygamber elini kaldırır ve açar. Mübarek elinde tüm dehşet ve korkutucu hâliyle cehennemin kapısı görünür. Konuşmaya başlar: "Burası, Osmanlı Devletinin kötülüğü için uğraşanların varacağı yerdir! Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bu ümmete Osmanoğulları'ndan daha merhametli muamele edeni görmedim." buyurur.

Allah'ın ayetlerini yalanlayan ve dini alay konusu yapan bazı ayrılıkçılar, yazılarında ve sözlerinde de görüleceği üzere şöyle diyeceklerdir; "Böylesine rasyonel bir çağda, rüyalarla mı amel edeceğiz?" Onlara şöyle cevap verebiliriz: Salih bir velinin, kendi soyundan gelmiş olduğu Hz.

Peygamber'i gördüğü rüyanın sâdık olduğuna inanmayanlar, günümüze kadar bu rivayetin Senûsîler arasında aktarıldığı ve bununla amel olunduğunu bilmelidirler. İşte bu yüzden Senûsîler, Osmanoğulları'na karşı saf tutanları cehennemlik olarak görmüşlerdir.

Şeyh Ahmed es-Senûsî, bütün **Afrika** Araplarını mallarıyla ve canlarıyla Osmanlı Devleti uğrunda mücadele vermeye çağırmaktadır. İtalya bu durumu fark etmiştir. Anlamıştır ki, Arapların Türklerden nefret ettiğine inanmak kendi kendini kandırmaktır. Fransa da, Osmanlı'ya dokunan her kötülüğün Müslüman tebaayı rahatsız etmekte olduğunu, onları memnun eden bir durumun ise halkı sevindirdiğini kabul etmektedir. Hiçbir şey, bu muhabbetin özüne zarar veremeyecektir. Bugün **Kuzey Afrika Arapları** ve civarındaki *müsta'reb* [sonradan araplaşmış] **Berberiler** yirmi milyondan fazla bir nüfusa tekabül etmektedir. Hepsi de Osmanlı Devleti ile irtibatlıdır. Acaba adem-i merkeziyetçiliğin çığırtkanlığını yapan, Hammurabi kanunlarının vârisleri olan efendilerimiz, bu yirmi milyonu da Arap saymamıza müsaade ederler mi? Yoksa **Abbasiler**in, **Ziyad b. Ebih**'in nesebini **Kureyş** kabilesinin şeceresinden silmesi gibi, bu insanları Araplıktan mı çıkaracaklar?

OSMANLI DEVLETİNE KARŞI YENİ BİR HAÇLI SEFERİ

Avrupa, karşısına Osmanlı devleti çıktığından beri, dinî, siyasî ve ticarî amaçlarla **haçlı seferleri** düzenlemektedir. Münferiden veya toplu olarak ona hücum etmektedir. Başlangıçta Osmanlı, Avrupa'ya üstünlük sağlamıştı. Akdeniz rüzgârları devletimiz lehine esmekteydi. Avrupalıların verdikleri mücadele ise zayıf ve yetersizdi. Direnebilmek için birbirlerine tutunmak zorunda kalıyorlardı. Bu yüzden

savaşmaktansa, düşman ülkelerinde fitne çıkartarak onları meşgul etmeye karar verdiler. Acemlerle ittifak yaparak bazen **Balkanlarda** bazen de **Arap ülkelerinde** türlü entrikalar çevirdiler. Avrupa topraklarında kurulu bu yalnız ve garip devletin tüm kanını içene kadar, sınırları içinde ve dışında art arda savaşlar çıkardılar. Uzun yıllardır bu hâlin devam etmesi, devletimizin tüm gücünü tüketmiştir. Bütün hazinesi, savaş hazırlıkları uğrunda telef olmuştur. Bu bitmeyen fitne ve sıkıntılar, sanat ve ilimde ilerlemenin durmasına sebebiyet vermiştir. Kalemin yerini kılıç almış, halk cehalete gark olmuş, ilmin nuru sönmüş, genel ahlâkî yapı yozlaşmıştır. Fazilet ve cömertliğe teşvik eden öğretiler gittikçe unutulmuş, üzerimize nice dert ve sıkıntılar çökmüştür.

Avrupa, bizde herhangi bir zaaf gördüğü vakit, bizi o zaaf üzerinden vurmak için harekete geçer. Özellikle Slav topraklarını, fitne çıkarmak için kendilerine üs edinmişlerdir. Toparlanıp kendimize gelmemize fırsat vermezler. Denilmektedir ki, Rus çarı I. Petro, her yirmi senede bir bize karşı savaş açılmasını tavsiye etmiştir. Slavlar da, diğer Avrupa milletlerine ek olarak, bu tavsiyeyi tam anlamıyla ifa etmektedirler.

Zaafımız, bu olanlarla doğrudan bağlantılıdır. Asayiş ve sükûnetin sağlanması imkânsız hâle gelmiştir. Hem kendi ülkemiz hem de başkalarının ülkeleri için yaptığımız lütuf ve ihsanları artık devam ettirme imkânı kalmamıştır. Topraklarımız, fitne ve ihanetin merkezi hâline gelmiştir. Öyle ki Avrupalılar bu durumu, **"Şark/Doğu Meselesi"** olarak adlandırmaya başladılar. Aslında bu **Hz. Muhammed** (s.a.v) meselesidir. Zira onun kutlu yolunu takip edenler; **Şam, Mısır, Afrika, Anadolu, Konstantiniyye ve Balkanları, İsa** (as)'ın takipçilerinin elinden almışlardır. İşte onların hedefi, bura-

ları geri alıp yeniden yerleşmek ve güçlenmektir. Gerçek siyasî gayelerini saklayabilmek için bu durumu, medenileştirme kisvesi altında sunarak aklı kıt kimseleri kandırmaktadırlar. Bunu yaparken de insanların hamiyet ve öfke duygularını harekete geçirecek kelimeler kullanmaktan kaçınırlar. Bugün "Şark Meselesi" olarak isimlendirilen savaşlar, geçmişte kendilerince haçlı seferleri olarak ifade edilmekteydi. Bu ifadelerinde daha açık sözlüydüler. Nitekim **Bulgar, Yunan, Sırp** ve **Karadağlı** yeni ortaya çıkan krallar, hâlâ aynı ismi kullanmaktadırlar. Riyadan uzak bir şekilde, yeni bir haçlı seferi düzenlediklerini ilan etmektedirler. Avrupalılar da buna arkadan alkış tutmaktadır. Buna ilave olarak Müslümanlara karşı ılımlı tavrıyla bilinen, Osmanlı Devleti'ne sâdık ve dost olan **Romanya kralı**, gazete muhabirlerine yaptığı bir açıklamada, **I. Balkan Savaşında** Türklerin yanında durmadığı için kendi ülkesinin bundan zarar gördüğünü söylemişti. Ancak Hıristiyanlığa hizmet edebilmek için bu tavrı sergilemeye mecbur kalmıştı. Zira bir araya gelerek Osmanlı ile savaşan bu dört devletin amacı, Hıristiyanları, Müslüman yönetiminden kurtarmaktı. Kendi çıkarları ile çatışsa da, Romanya gibi Hristiyan bir devletin, onları bu amaçlarından alıkoymaya çalışması doğru olmazdı. Dost olan bir kralın açıklaması böyle ise, düşmanlar kim bilir neler demektedir!!.

Altı asırlık bir mücadelenin sonunda Avrupa, Müslümanların kendilerinden aldığı toprakların büyük bir kısmını ele geçirdi. Haç ilerledi, hilal geriledi. Dünya da böyledir; bir gün lehine olur, öteki gün aleyhine. Allah Teâla'nın da buyurduğu gibi; *"İşte (iyi veya kötü) günleri insanlar arasında (böyle) döndürür dururuz."* (Âl-i İmran, 140).

Devlet-i Aliyye'nin Avrupa devletleri karşısında gerilemesi, kendisini korumak ve tehlikeleri bertaraf etmekteki zaa-

fından kaynaklanmamaktadır. Yahut fazilet ve kıymetinin azalması buna sebebiyet vermiş değildir. Bilakis bunların hepsi bir arada, tek başına mücadele veren devletin başına çöreklenmiştir. Bunların yanı sıra, halk arasındaki ihtilaflar, ihanetler ve bunlardan istifade Avrupalıların toplu halde saldırıya geçmesi, devleti bu zayıf hâle düşürmüştür. Avrupalıların arasında bir anlaşmazlık çıksa, daha sonra Osmanlının mallarında adaletli paylaşım yaparak sıkıntıyı çözmek üzere anlaşırlar.

Bir meselde şöyle denir; **"iki zayıf tek güçlüyü yener."** Peki, hepsi silahlanmış birden fazla güçlü düşman aynı gaye için çabalıyorsa ne denir? Üstelik sessizce oturan niceleri de bunları destekliyor ve fırsatını bulduğunda harekete geçmeyi gözlüyorsa!

Şayet Osmanlı Devleti, yaşanan savaşta Balkan devletlerini yenebilseydi, savaş tazminatının bir kısmına karşılık Balkanlardan vazgeçmek zorunda kalmayabilirdi. Allah bu savaşı onların lehine bizim aleyhimize çevirince, Avrupa hemen harekete geçerek kazanılan muzafferiyetin meyvelerini toplamak istedi. Savaşın başında, muzaffer olan devletin yeni topraklar ele geçirmesinin kabul olunmayacağını ilan ettikleri hâlde, savaş Osmanlıların aleyhine sonuçlandığı için, Akdeniz adalarındaki iki vilayetin ve Rumeli'de bulunan altı vilayetin Balkan devletlerince alınmasına müsaade ettiler.

Daha sonra Avrupa, Osmanlı'nın kazanacağını zannederek savaşın başında böyle bir beyannâmeye imza attıklarını itiraf etti. Hangi savaş bundan daha zâlim ve acımasız olabilir? Sadece biz mağlup olduğumuz takdirde bağlayıcılığı kabul edilen bir tarafsızlık, nasıl bir tarafsızlıktır?

Burada zikrettiklerimiz; darbe, yaralanma, ölüm, tecavüz, askerlerin silahsızlandırılması ve donanmaların sevk

edilmesinden ibaret olan maddî savaş boyutudur. Ancak Avrupa'nın bize karşı yürüttüğü bir diğer savaş vardır ki onun tesiri de en az bunun kadar fazladır. Siyasî, ilmî ve iktisadî açıdan sürdürüleni manevî savaştır.

Öncelikle ilmi, harp açısından değerlendirelim. Doğudaki medreselerin, mekteplerin, hatta hastanelerin hepsi fitne ocaklarına dönüşmüştür. Devlete karşı düşmanlık had safhaya ulaşmıştır. Öyle ki, buralardan çıkan öğrenciler, Osmanlı'ya hatta İslâm'a dair her şeyden nefret etmektedirler. Az bir kısmı, ebeveynlerinden aldıkları terbiye ve ahlakın sağlamlığı sayesinde, bu güruh dışında kalabilmektedir. Bu okullardaki öğretmenler, din ve devlet konusunda öğrencileri sınırı aşmaktan koruyacakları yerde, bizzat kendileri buna teşvik etmektedirler. Yapılan iyilik ve ihsanları karalamakta, insaniyet adına girişilen çabaları inkâr etmekte, ilmî ve tarihî hakikatleri yanlış şekilde aktarmaktadırlar. Bu yaptıklarından dolayı onlara sitem edecek olsan, sana "biz gençlere hakikatleri öğretiyoruz" diyeceklerdir. Bu ahvaldeki medreselerden yetişen öğrencilerin nasıl olması beklenir? Her biri, devletine ve milletine, hatta kendisini yetiştiren ailelerine düşman şekilde mezun olmaktadır.

Ellerindeki en keskin kılıç ve en mühim harp tekniği ise, Osmanlı'ya karşı yürütülen iktisadî harptir. Doğulular, birçok mal ve ürün açısından onlarla yarışacak ve rekabet edecek güce sahip değildir. Para bakımından onlara muhtaç konumdadır. Diğer yandan birkaç istisna dışında, herhangi bir sanat veya ticaret alanında rekabet imkânı doğduğu an, bunu yok ediyorlar. Doğuda yürütülen bu iktisadî harp gereğince bazen bir devlete karşı bütün iktisadî imkânları ortadan kaldırırlar ve onu kendi topraklarında boğarlardı. Ancak Edirne meselesinde olduğu gibi, bu durumda bazı engellerin çıkacağını görmüşlerdi. Savaş esnasında devletler, Edirne'ye

yapılan her türlü yardımı kesmişler, bütün ticarî bağları koparmışlardı. Bunun üzerine Osmanlı, oraya özel bir gelir tahsis ederek, bir kuruş borç almadan Balkan sınırlarında nöbet tutmak üzere bir ordu yerleştirdi. Bunun üzerine, meşhur bir İtalyan yazar ***La Stampa*** isimli gazetedu şu değerlendirmelerde bulundu: "Türkiye, hâlâ güçlü bir hayat emaresi göstermektedir. Her sıkıntının üstesinden gelebilmektedir. Yok olup gitmeye niyetli değildir. Halk, fakirlik içindeki hayata alışıp öldürücü şartlara tahammül etmektedir. Dünya devletleri tarafından onlara uygulanan bu ambargo kimseyi korkutmamıştır. Hıristiyan devletler, Osmanlı devletini yıkıp yok etmek için âdil olmayan yollara başvurmaktadırlar. İki taraf arasında, denklik ve mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde bir ilişki söz konusu değildir. Bilakis ona, zulüm ve eşitsizlik ile muamele edilmektedir." İtalyan yazarın sözü, hakikati tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir.

Siyasî harbe gelince, bunu iki şekilde sürdürmektedirler; topraklarımız dışında bize karşı ittifak ederek ve ülkemizde türlü desiselerle fitne ve fesat çıkartarak.

Ülke dışı yapılan ittifaklara örnek olarak Mısır, Marakeş ve Sudan konusunda Fransa ve İngiltere'nin, Trablusgarb konusunda İtalya'nın, **Bosna** hususunda **Avusturya**, Almanya ve İtalya'nın anlaşmaları zikredilebilir. Aynı şekilde Rusya'nın yönlendirmesiyle dört Balkan devletinin, Rumeli vilayetlerini bölmek üzere ittifak etmeleri yahut İngiltere ve Rusya'nın İran konusundaki anlaşmaları da siyasî harbin bu yönüne örnek teşkil etmektedir.

Rumeli'de asırlardır Slavların, Anadolu'da Ermenilerin kışkırtılması, Asir'de İtalyanlar tarafından Şeyh İdris'in tahrik edilmesi, ülke topraklarımızda çıkartılan fitnelerden sadece bazılarıdır. Yine Avusturya ve İtalya'nın Balkanlarda

yürüttüğü tahrik çalışmaları, Fransa'nın Suriye'ye müdahalesi de böyledir. Aslında Suriye meselesi haçlı seferlerine kadar uzanan oldukça eski bir meseledir. O bölgedeki Hıristiyan nüfusun çokluğu, yabancıların bu bölgeye burunlarını sokmak için bahane olmuştur. Avrupalılar da, Hıristiyanların böyle bir talebi olmamasına rağmen, dinî duyguları sebep göstererek müdahale etmektedir.

Bu çerçevede **Maanoğlu Emir Fahreddin**'in döneminde, İtalya Toskana'ya giderek onlarla ittifak etmiştir. Aynı şekilde Rus imparatoriçesi **Katerina, Akka emiri Zahir el-Ömer ez-Zeydani**'ye yardım etmiştir.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLİK* MESELESİ

Osmanlı Devleti ve diğer doğu bölgeleri üzerindeki yabancı oyunları saymakla bitecek gibi değildir. Ancak maksadımız onlardan ziyade, Balkan savaşları esnasında ortaya çıkan adem-i merkeziyetçilik hareketini anlatmaktır. Bu hareket, siyasî savaşçılar tarafından İslâm'a karşı yürütülen ve Doğu toplumlarının tamamen tarumar olmasını amaçlayan bir ecnebi oyunudur. Balkan harbinin dehşetiyle başşehri savunmaya yönelmiş devletin içinde bulunduğu durumdan istifade ederek, Arap vilayetlerini merkezden koparmayı amaçlamaktadır. Arapların desteğini alabilmek için önce onlara adem-i merkezi bir yönetim verilecek, daha sonra da bağlı oldukları Osmanlı yurdundan tamamen koparılacaklardır. Bunu müteakip devletin sınırlarında daha başka sıkıntılar baş gösterecektir. Zamanı geldiğinde de Avrupa'dan gelecek bir işaretle, Arap vilayetlerindeki işbirlikçiler

---

* Adem-i merkeziyetçilik, devlet merkezinin gücünü azaltarak yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılmasını savunan siyasi görüş.

harekete geçip isyan başlatacaklardır. Bugün insanlar, reform ve refah vaadiyle nasıl kandırılıyorsa, bu süreçte de bağımsızlık vaadiyle aldatılacaklardır. Karmaşa tüm Arap vilayetlerini yakıp kül etmeye başlayınca da, Batılıların bu coğrafyaya diledikleri gibi müdahale etme fırsatı doğmuş olacaktır. Zira özerklik elde edildiği takdirde, birçok vilayette, merkezi hükümetin etkisinin zayıflayacağı şüphesizdir.

Cebel-i Lübnan vilayetini, diğer vilayetlerle kıyasladığımızda, bahsettiğimiz mesele açık bir şekilde gözler önüne serilecektir. İşte ecnebilerin Osmanlı'ya bağlı Arap vilayetleri için arzu ettikleri vaziyet budur. Buralarda zuhur edebilecek ayaklanmalar, Osmanlı'nın harp alanını genişletecek ve direnişini zayıflatacaktır. Böylece topraklarımızda fitne ve fesat daha kolay yayılacaktır. Son zamanlarda özellikle gençlerin arasında; Arap hilafeti, Kahtanî Devleti, millî bağımsızlık, millî özgürleşme, köleliğin kaldırılması gibi süslü ve çekici sloganlar yayılmaktadır. İşlerin nereye varacağını bilmeyen bu güruh, Bulgarlar gibi bu ifadelere kanarak isyan bayrağı açmak peşindedirler. Oysa böyle bir ayaklanmanın ne büyük sıkıntılar doğuracağını görememektedirler. Bilinmelidir ki, Arap topraklarında girişilecek herhangi bir darbe, kanlı bir iç savaştan öteye götüremez. Bağımsızlık için çıkılan bu yol, Arap bağımsızlığını tamamen ortadan kaldırır. Sömürgeci devletler, her biri kendi yandaşını korumak bahanesiyle donanma ve askerlerini gönderirler. Bundan sonra aralarındaki anlaşmaya göre, her bölgeyi bir askerî grup kontrolü altına alır. **İngiltere, Filistin**'in güven ve istikrarını bahane ederek **Yafa**'ya askerlerini yerleştirir. **Fransızlar, Suriye** ve **Lübnan**'ın güvenliği için **Beyrut**'a çıkarma yaparlar. Almanya da onları memnun edebilmek için **Mersin** ve **İskenderun**'u alır.

İşte Batı baskısına karşı vatanın ıslahı için çalıştıklarını

iddia eden adem-i merkeziyet [yerinden yönetim] taraftarlarının elde edeceği sonuç, bu baskının daha da artması olacaktır. Hastalığı tedavi için başvurdukları yol, hastalığın bizzat kendisidir.

Bu insanları, adem-i merkeziyet fikrini savunmaya sevk eden çeşitli sebepler vardır. Ne olursa olsun bu hareket, ülke topraklarımız konusunda ecnebilerin iştahını kabartmaktadır. Gizlice tahrikler yapılmaktadır. Muhabir ve gazetecilerin ceplerine, Batılı devletlerin hazinelerinden ciddi meblağlar akmaktadır. Bunu ise ancak kalbinde hastalık ya da gözünde perde olan kimseler inkâr edebilir.

Adem-i merkeziyetçilerin bir kısmı yabancı devletlerin para desteğini almak, bir kısmı ise Meşrutiyetin ilanından sonra kendilerini ihmal eden İttihatçılardan intikam almak istemektedirler. **Abdülhamid**'in istibdat yönetiminde kendileriyle dost geçinen İttihatçıların, zaferden sonra kibre kapılmalarından rahatsızdırlar.

Bir grup, kendilerine vaat edilenleri elde edemedikleri için öfkelidir. Bir diğer grup ise, devlet içinde yüksek makamlara kurulmuşken İttihatçılar tarafından alaşağı edilmenin intikamı peşindedir. Bu kimseler, öfkelerinden dolayı "yaşasın intikam" diye haykırmaktadırlar. Ayaklanmak için fırsat kollarlar. Hükümet bunların bazılarını sürgüne göndermekte, bazılarını da görevlerinden azletmektedir. İttihatçılar da meclis seçimleri için bunların adaylıklarını düşürmüştür. Bunun üzerine olaylar kızışmış, kin ve nefret ateşi iyice alevlenmiştir.

ŞAHSİ MENFAATLERİN GENEL MENFAATLERE TERCİH EDİLMESİ

Diğer memleketlerin aksine, zavallı ülkemizde hâlâ

umumi meseleler ile şahsi problemler birbirine karıştırılmaktadır.

Mesela **Arnavut İsmail Kemal Bey,** uzun zamandır devletine ve vatanına karşı bir ihanet içerisindedir. İsyan bayrağını açmak ve kan dökmek için fırsat kolladığı herkes tarafından bilinmektedir. **Talat** Beye, **Cavid** Beye yahut **İttihat ve Terakki Cemiyeti**'nin bir başka liderine kızgın olan herkes İsmail Kemal'in saflarına geçerek, yaptıklarına alkış tutmakta, onu daha da teşvik etmektedirler. Oysa şöyle demeleri gerekmez miydi: **"Talat Bey, Cavid Bey ya da Cemiyetin herhangi bir liderinden ne kadar nefret etsem de, devletim ve vatanım aleyhine yönelmiş hiçbir harekete rıza gösteremem. Benim evimi ve kardeşlerimin evlerini yıkmaya çalışan hiç kimseyle el sıkışmam. İttihatçılara düşman olabilirim. Ama buna rağmen sâdık bir Osmanlı vatandaşı olarak, devletimin kötülüğü için çalışan herkese düşmanımdır."**

Bir diğer misal, İttihat ve Terakki muhaliflerince Osmanlı'nın ileri gelenlerinden sayılan **Sâdık Bey**dir. Hakları ve istiklâli kaybetme anlamına gelmesine rağmen, Osmanlı devletinin iç işlerine müdahale etmesi için Rus çarına birçok telgraf göndermiştir.

Eski Stockholm büyükelçisi Şerif Paşa da bir diğer örnektir. **Kâmil Paşa** hükümeti düşünce, yerine **Mahmud Şevket Paşa** geçmişti. Bunun üzerine Şerif Paşa, gazetelerde açıklamalar yayınlayarak Fransa ve İngiltere'nin donanmalarıyla başşehre gelip yeni sadrazamı, gerekirse güç kullanarak, düşürmelerini istemişti. Şu Osmanlı vatandaşının sadakat ve vatanperverliğine de bakın! Düşünüp hüküm vermek size kalmış.

Bundan daha da ilginç olanı, Şerif Paşa'nın Fransa Millet Meclisi'ndeki dostuna sitemkâr bir ifadeyle yazdığı mektuptur. Bu mektupta, Fransız hükümetinin, Tunus'tan Trab-

lus'a geçmekte olan İttihatçı subaylara gösterdiği müsamahayı eleştirmektedir. Fransız vekil bu mektubu mecliste okuyunca, vatanlarının kıymetini iyi bilen Fransızlar oldukça şaşırmışlardır. Ne Trablus müdafaası ne de Osmanlının şerefini umursayan şu adama bakın! Önemsediği tek şey, İttihatçılara duyduğu öfke dolayısıyla, İtalyanların Trablus'u en süratli şekilde istilâ etmesidir. Fransızların ise, işgale engel olmak isteyen mücahidlere geçiş kolaylığı sağlamış olmasından rahatsızlık duymaktadır.

Denildiğine göre Trablus savaşı esnasında, İttihat ve Terakkiye muhalif partiden birçok kimse Mısır'a gitmişti. Osmanlı subaylarının Cebel-i Ahdar bölgesine geçmelerine göz yumduğu için İngiliz yönetimini kınamışlardı. Arap mücahidlere gönderilen yardımların engellenmesini, bu konuda kontrolün artırılmasını söylemişlerdi. Böylece İttihatçıların Trablus'ta başarısızlığa uğramalarını ve nüfuzlarının azalmasını amaçlıyorlardı. Gerçekten de bu ziyaret sonrasında, İngilizler bahane edilerek sınırlar daha fazla korunmaya başlanmış, geçişler zorlaştırılmıştı.

Yapılan birtakım hatalar sonucunda birçok muhalif, İttihat ve Terakki'ye karşı nefretle dolmuştur. **Ancak şahsî kinlerini, vatanın genel menfaatlerine zarar verecek kadar ileri götürmektedirler.** Bu durum, sanılanın aksine, İttihatçılara daha çok sahip çıkılmasına sebebiyet vermektedir. Hatta muhalif görüşlülerden birisi, ***Muhalefetin İflası*** isimli bir kitap bile telif etmiştir. Eserinde, muhalif partinin başarısızlığının sebebi olarak, İttihatçılara olan kızgınlıkları dolayısıyla, bütün Osmanlılara karşı muhalif işlere kalkışmalarını göstermiştir. Bu konu ile ilgili saymakla bitmeyecek kadar misal vardır.

Okuyucumuz bilmelidir ki, yukarıda zikrettiğimiz örnekler ile Devlet-i Aliyye'ye sadakatle bağlı olduklarını ancak

sadece reform talebiyle ayaklandıklarını iddia eden adem-i merkeziyetçiler arasında çok yakın bir ilişki vardır. Bu güruh da, ancak ihanet olarak tanımlayabileceğimiz mezkûr hareket ve tutumlardan kaçınmaz, bunları kötü görmez. Bilakis hareketin birçok lideri, bahsettiğimiz zevatla el ele ve işbirliği içinde çalışmaktadırlar. İçlerinden birisi bu tür fiilleri kınayacak olsa, bu riyadan başka bir şey değildir. Kınama ve eleştirileri ancak ümmetin öfkesinden korkmalarından kaynaklanır.

Duygu ve düşüncelerinin ne derece habis olduğunu, Balkan harbi esnasında takındıkları tavır ortaya koymuştur. Bazı aklı kıt kimseler için matem olsa da, ümmet için bir bayram olan Edirne'nin geri alındığı gün, kalemlerinden ve dillerinden dökülen kelimeler, bu durumu net olarak göstermiştir. Osmanlıların Edirne'ye girmesi, savaşta yirmi bin asker kaybeden Bulgarların girmesinden daha ağır gelmişti onlara. Zira İttihatçıların galip gelmesini ve ümmetin gözünde itibarsızlaşan devletin yeniden yükselmesini istemiyorlardı. Bulgar büyükelçisinin Âsitâne'ye sulh görüşmeleri yapmak üzere zelil bir şekilde gelmelerinden memnun olmak yerine, neredeyse Avrupalıların gelip Osmanlıları Edirne'den çıkarmasını arzu edecek kadar ileri gittiklerini kimse unutmayacaktır. O dönemde yayınlanan gazetelerinde bu durum çok net görülmektedir.

Ahlâkî düşüklük ve nefrette daha da ileri gidenler ise, yeryüzündeki bütün Müslümanları üzüntüye sevkeden askerî yenilgileri sevinçle karşıladılar. Kâmil Paşa hükümeti döneminde bile, Balkan harbinin kaybedilmesinden duydukları mutluluk yüzlerine yansımaktaydı. Aşikâr ki, onların düşmanlığı sadece İttihatçılara değil, Türklere ve hatta bütün Müslümanlaradır.

Şüphesiz ki onlar, burada anlatılanları inkâr edecektir.

Ancak inkârları, bir anlam ifade etmemektedir. Gözlerindeki hain bakışlar ve kalplerindeki gizli duygular, onları ele vermektedir. Şayet insanların hakikatleri bilmediklerini zannediyorlarsa, büyük bir hata içerisindeler demektir.

"Her kimin varsa saklı sandığı bir huyu
Saklı kalmaz, vardır bir bilen bunu"

Hâsıl-ı kelam, bu zavallı vatanın birçok evladında, parti düşmanlığının devlet düşmanlığına dönüştüğünü görmek mümkündür. Türklere duyulan öfke, İslâm ve hilafet aleyhtarlığına varmaktadır. Bu kimseler yüzünden Araplar, devletine ihanet eden ve zorlu savaş dönemlerinde hilafete karşı ayaklanan kimseler olarak görülmeye başlanmıştır. Oysa hilafet etrafında toplanan ilk millet Araplardır. Türkler ise İslâm'ı Araplardan öğrenmişlerdir.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLERİN SAVUNMALARI

Osmanlılar içerisindeki bu grup, Batılıların sömürü politikalarını devam ettirebilmek için kullanmaya en elverişli gördükleri gruptur. Bu kimseler hâlâ, Osmanlı birliğinin sağlanmasından ve İslâmî bağların güçlendirilmesinden rahatsız olmaktadırlar. Bir kısmı, ırkçı saiklerle devlete karşı ayaklanmak için ecnebilerden yardım dilenir. Kimisini para ve mal ile satın alırlar. Kimisi ise, Allah göstermesin, bu toprakların ileride ecnebi ülkelerin yönetimine gireceği düşüncesiyle şimdiden arasını onlarla iyi tutmaya çalışır.

Kimileri de vardır ki, İslâm'ın uyanışı için başvurulabilecek yollar ararken aradaki ciddi güç farkını görünce yeise kapılır, Allah'ın rahmetinden ümidini keser. Bu sıkıntıyı; aklı, ilmi ve imanı ile çözmeyi başaramaz. Şayet Avrupalı bizim 5 vakit muhtaç olduğumuz Fırat'ın suyuna ulaşmamızı engellemek isterse, sadece düşünmesi ile buna kadir ola-

cağı zannına kapılır. Kalbini saran bu korku ve yeisin şiddetiyle, kendini mezkûr güruhun kucağına atar.

Bazısı da İttihatçılara veya Türklere karşı beslediği şahsî öfkesinin intikamını alabilmek için bu harekete katılır.

Harekete mensup olanlardan bir kısmı da memurların Âsitâne'den (başşehir) tayin edilmesinin, ilerlemeye engel olacağını düşünür. Vilayetlerdeki özerk yönetimlerin bu sorumluluğu alması durumunda, yükselme ve ilerlemenin mümkün olacağını zannederler.

İnsanları vatan ile aldatan bu hareket konusunda suizandan sakınan kimseler de mevcuttur. Çünkü onlar, adem-i merkeziyet hareketinin ıstılâhî bir anlam taşıdığını, zaten zaruri olan yönetim şeklinin değişikliğine matuf olduğunu, ancak devlete karşı muhabbet ve bağlılıklarının devam ettiğini ileri sürmektedirler. Bu hareket içerisindeki sadık ve iyi niyetli tek grup bunlardır. Birçok noktada bizimle ve Bâbıâlî ile aynı düşünmekte, benzer hassasiyetler taşımaktadırlar. Yollarımız aynı cihete dönüktür; devletin güçlendirilmesi ve Osmanlı istiklâlinin korunması! Ancak bakış açılarımızda farklılık vardır.

Evet, bu kimselerin karşılaştırmalarında bazı hatalar vardır. Almanya'nın birçok prenslikten ve muhtar bölgeden oluşmasına rağmen, millî birliklerinin zarar görmediğine dayanarak Suriye ve Irak'ın muhtar bir yönetime verilmesini uygun görmektedirler. Aynı şekilde Avustralya'nın iç işlerinde bağımsız olmasına rağmen, İngiltere'ye olan bağlılığı hâlâ devam etmektedir. Bu misallere dayanarak, basiretsiz bir şekilde adem-i merkeziyet düşüncesini benimsemektedirler. Almanya ve Arap ülkeleri arasında birçok açıdan büyük farklılıkların olduğunu dikkate almazlar. **Manevî bağ zayıfladığı takdirde, bunu telafi etmek için maddî bağın güçlü olması gerekir. Ne zaman ki manevî bağlar kuvvetlenir ve**

kanun ve emirler kalplerdeki mana ile aynı konuma yükselir, işte o zaman bağımsız bir yönetime engel kalmaz. İlerleme ve terakki hızlanır. Zira devletin bekası ve vatanın kurtarılması için zaruri olan millî birlik sağlanmıştır.

Reform taraftarları arasındaki sâdık kimselerin arzuladığı ve hakikat peşinde olan hiç kimsenin itiraz etmediği en temel ilke ise, ırklar arasında hukuki eşitliğin sağlanabilmesidir. Reform ve ıslahatların her vilayet açısından aynı hassasiyetle gerçekleştirilmesi, ne Arabın ne de Türkün karşı çıkacağı bir taleptir. Devlet-i Aliyye'nin az veya çok bundan kaçınması, Araplar gibi asil, zeki, cömert ve cesur bir milleti görmezden gelmesi doğru değildir. Devlet idaresinde Arap zekâsının kullanılması, bu yüce devletin Kahtanî nakışlarla örülmesi, Adnanî vasıflarla süslenmesi gerekmektedir. Bu meselenin ihmal edilmesi, kınamayı ziyadesiyle hak eden bir tutum olur.

Ancak muhaliflerin bazı düşünceleri konusunda sınırı aşmamalarını söylememiz gerekir. İster sâdık muhaliflerden olsunlar, isterse de ecnebi yandaşı güruhtan olsunlar, lehimize ve aleyhimize olacak gelişmeleri basiretle okumak ve anlamak zaruridir.

ARAPLARIN, ANADOLU TÜRKLERİNDEN DAHA İYİ DURUMDA OLMASI

Çoğu kimse, Arapların Türk kardeşleriyle eşit muamele görme ve devlet yönetimine katılma nimetlerinden mahrum olduğunu dillendirmektedir. Arap vilayetleri tamamen ihmal edilmekte, devletin büyümesi için girişilen reform hareketinden paylarına düşeni alamadıkları ileri sürülmektedir. Yine iddialarına göre, devlet hazinesi ölçüsüz şekilde Türk vilayetlerin imar ve gelişmesine harcanmakta, devlet ricalinin

çoğunluğu Türk, Çerkez ve Ermenilerden oluşmakta, hükümet vazifelerinin büyük kısmı onlara verilmektedir. Sürekli tekrarlanan bu ifadeleri duymayan Osmanlı yahut ecnebi kimse kalmamıştır.

Bu iddialara şöyle cevap verebiliriz; Osmanlı topraklarının her bir karışı aynı seviyededir. Evvelce ifade ettiğimiz gibi, ülkenin dört bir yanındaki savaşlar ve fitneler dolayısıyla istisnasız her vilayetin yeniliğe ihtiyacı vardır. Avrupa'nın açgözlülüğü ve altı yüz yıldır devam eden düşmanlığı, birçok dâhili ve harici problemlere sebebiyet vermiştir. Bunlar, devletin kanını emmiş, tüm hazinesini tüketmiştir.

Osmanlı vilayetlerine baktığımızda, Arap vilayetlerinin durumunun Türklerin ana yurdu olan Anadolu'dan daha iyi ve gelişmiş durumda olduğunu görebiliriz. Her ne kadar Anadolu devletin hayat kaynağı, âdeta hükümetin kalbi olarak ifade edilse de, medeniyet ve bayındırlık bakımından bu bölge geri kalmıştır. Buna rağmen, Anadolu'nun Arap vilayetlerine tercih edildiği nasıl iddia edilebilir? Arap vilayetlerinden elde edilen gelirlerin Türk bölgelerinde kullanıldığı nasıl dillendirilebilir? Herhangi bir delile ve ilme dayanmaksızın böyle bir laf ortaya atılarak iki büyük milletin arasını açmak doğru mudur? Bilinmelidir ki, bu iki millet birbirinden ayrılırsa, ikisi de düşüş ve zilletten gayrısını görmez. Hiçbir hakikate dayanmadan Arap vilayetlerinden elde edilen gelirle Türk vilayetlerinin âbâd edildiğini söyleyerek Arap kamuoyunu tahrik edenleri Allah affeder mi? Bizim bölgelerimizin imar ve gelişmişliği ile Türk bölgeleri arasındaki fark, Avrupa memleketleriyle aramızdaki fark gibidir. Anadolu toprakları kıyaslanamayacak kadar geri kalmıştır. Daha yakından görmek isteyenlerin bu iki bölgeyi de ziyaret etmesi yetecektir.

Aynı şekilde sürekli duyduğumuz yalanlardan biri de, Evkaf Nezareti'nin, Arap vakıflarından elde ettiği gelirleri İstanbul ve Anadolu için harcaması meselesidir. Allah'tan korkulmadan, ümmetin menfaatleri umursanmadan yayılan bu iftiralar, Arapları devlete karşı ayaklandırma amacına yöneliktir. Oysa gerçek durum iddiaların tam aksinedir. Aşağıdaki Şam vilayetinin [Rumi 1327/ Miladi 1911-12] gelir ve giderlerini gösteren Evkaf Nezareti'nin tasdik olunmuş belgesini inceleyelim:

	Bu seneki giderler	1327 mali yılı gelir hesabı toplamı	1327 mali yılı toplanan vergi
VİLAYET	KURUŞ PARA	KURUŞ PARA	KURUŞ PARA
BEYRUT	1127485	1172166 25	1011419 11
HALEP	2029675 24	1579361 16	1411216 08
SURİYE	1652669 37	1243228 21	1132029 34
KUDÜS	1512185 26	3256391 07	1314406 30
	6322016 07	6251247 29	4869072 03

Bir diğer iddia ise, memur ve işçilerin Türklerden seçildiği, görev ve yetkilerin onlara verildiği meselesiydi. Bu konuda Türklerin bencil olduğunu kabul etmek gerekir. Ticaret, sanat ve ziraat ile oldukça az uğraşan Türk nüfusunun, en önemli geçim kaynağı devlet vazifeleridir. Bu bela ise âdeta tedavisi olmayan bir hastalık gibi Osmanlı'nın başına çöreklenmiştir. Allah'tan tedricen de olsa şifa ve kurtuluş niyaz ederiz. Türklerin devlet vazifelerinde istihdam edilmesiyle birlikte, Âsitâne'deki (Başşehir=İstanbul) ticaret, imalat ve zenaat, Ermeni, Rum ve Frenklerin kontrolüne geçmiştir. Türkler de devlet vazifelerine daha fazla yönelerek, içine düştükleri fakirlikten kurtulmaya çabalarlar. Zira Âsitâne'ye gelen mal ve paraların çok büyük bir kısmı Ermeni,

Rum ve Avrupalıların ceplerine girmektedir.

Ancak bu durum, Bâbıâlî'ye yakınlıkları ve devlet vazifelerindeki tecrübeleri dolayısıyla sadece Âsitâne'deki Türkler için geçerlidir. Anadolu Türkleri ile Araplar arasında, hükümet görevlerinden nasibini almak konusunda bir farklılık ve ayrım yoktur.

O hâlde Türklerin devlet vazifelerinde daha önde olmasının sebebi, Araplara olan nefretlerinden yahut sadece kendi ırkdaşlarını istihdam etmek istediklerinden kaynaklanmamaktadır. Şayet böyle olsaydı, **Anadolu Türkleri** ile **Âsitâne**'deki Türkler aynı durumda olurlardı. Zira hepsi de Türk ırkından gelmektedir. Ancak sadece başşehirdeki Türklerin devlet vazifelerini alması, yönetime yakınlık ve alışkanlık dolayısıyladır.

Merkez vilayette oturanların çoğunlukla memur ve devlet vazifelerinde istihdam olduklarını hepimiz bilmekteyiz. Mesela **Şam vilayeti**ne bakıldığında, memurların çoğunluğunun **Dımeşk** veya **Halep**'ten olduğunu görürüz. Diğer vilayetlerde de durum böyledir. Bunun sebebi, vilayetteki köy ve kasabalara kıyasla, hükümet merkezine ve resmî dairelere yakın olmalarıdır.

Bu açıdan Arapların mazlum olduğu söylenirse, bilinmelidir ki Anadolu halkı daha mazlum ve muhtaç durumdadır. Örnek olarak Şam, Bağdat veya Halep vilayetlerini; **Sivas, İzmir** veya **Adana** gibi Anadolu vilayetleri ile kıyasladığımızda aradaki fark ortaya çıkmaktadır. Arap vilayetlerindeki memur sayılarının ve maaş miktarlarının daha yüksek olduğunu görürüz.

Evet, görülüyor ki diğer Türk vilayetleri ile kıyaslandığında, sadece Âsitâne açısından bir ayrımcılığın olduğu söylenebilir.

Daha net bir misal zikredelim: **Cebel-i Lübnan** eyaletinin nüfusu yaklaşık beş yüz bindir. Aynı bölgede bulunan **Deyr'ul-Kamer Mutasarrıflığı** ve **Ba'bada** karyesinin toplam nüfusu ise beş bin civarındadır. Buna rağmen Lübnan eyaletindeki memuriyet ve vazifelerin üçte birinde, bu iki kasaba ahalisi istihdam edilmektedir. Şayet orantılı bir şekilde görevler paylaştırılmış olsaydı, beş yüz binin üçte birinin beş bin olması mümkün olmazdı. Hukukun önünde herkesin eşit olmasına rağmen, onların diğer vilayet halkına bir üstünlüğü mü var ki vazifeler onlara veriliyor? Açıktır ki bu durum, hükümet merkezine yakınlık ve bürokrasiye alışkanlık dolayısıyladır.

OSMANLI ARAPLARININ GRUPLANDIRILMASI

Arap kardeşlerimizin dikkat etmesi gereken bir diğer mesele de, günümüze kadar Arapların devlete Türkler kadar yakın durmayı tercih etmemesidir. Osmanlıdaki yaklaşık on iki milyonluk Arap nüfusuna baktığımızda, onların 3 gruba ayrıldıklarını görmekteyiz.

Birinci grup, toplam Arap nüfusunun üçte birinden fazlasını oluşturan bedevilerdir. Sürekli baskın ve eşkıyalık yapmak ve şehir nüfusunun rahatını kaçırmaktan başka bir vazifeleri yoktur. Devlet onlardan asker almadığı gibi haraç vergisi de toplamamaktadır. Hayvanları için toplanan vergi ise, kabile reislerinin onlardan topladığı para ile ölçülemeyecek kadar düşük bir miktardır.

Bu grup, kastımızın dışındadır. Zira hilafete itaatin ve reayadan sayılmanın manevî faydası dışında hiçbir katkıları yoktur. Ancak elbette, ülkemizin sınırlarında bulundukları için, Allah göstermesin, bir ecnebi baskınında ilk direnci gösterecek bu gruptur.

İkinci grup ise **Yemen, Hicaz, Necid, Bahreyn** gibi şehirleşmiş bölgelerde yaşayan Araplardır. Devletin, bu gruptan da maddî bir fayda temin ettiği iddia edilemez. Aksine, mezkûr bölgelerin güvenliği ve idaresi için her yıl harcanan meblağ, buralardan toplanan vergilerden daha fazladır. Bilindiği üzere dört milyonluk nüfusu olan Hicazın bütün masrafı Devlet-i Aliyye ve İslâm âlemi tarafından karşılanmaktadır. Buna karşılık Halife için edilen dualar ve devletin elde ettiği manevî destek dışında bir kazanç yoktur.

Üçüncü grup ise, **Şam, Irak** ve **Körfez** bölgelerinde yaşayan şehirli Araplardır. İşte bu kimseler diğer Osmanlı reayası gibi askerlik yapmakta ve vergi ödemektedirler. Ancak bunların sayısı da üç milyonu geçmemektedir. Bu sebeple, Arap kardeşlerimizin ülkenin yarısına tekabül ettiği, sayı olarak doğru olsa da, devlete karşı yükümlülük sahibi olmak açısından doğru değildir. Bu iddiayı dillendirebilmek için, öncelikle bedevi grupların medeniyetle tanıştırılmaları ve her bir grubun ilim ve irfandan nasiplenmiş hâle getirilmeleri gerekir. Daha sonra ilk iki grup Araplar, vergilerini ödeyerek ve askerî hizmetlere dâhil olarak devlete yaklaşmalıdırlar. Ancak bunları yaptıkları takdirde hesap sorma, devletten talepte bulunma ve Mecliste temsil edilmeye hakları olur.

Bütün bu izaha rağmen, Türkler hakkındaki iddiaların doğru olduğunu varsayalım. Kin ve nefretle dolu ırkçı bir dil kullanarak hak talep etmenin manası da nedir? İslâm bağını kopartarak yerine ırkçılığı koymanın bir faydası var mıdır? Bir medresenin açılması, köprünün yapılması yahut reformların devam ettirilmesini talep etmek ile ırkçılığın ne alakası var? Aşikâr ki, ıslahat ve reform taleplerinden ziyade, dış kaynaklı desise ve hileler ile toplumun ifsadı istenmektedir.

AVRUPALILAR VE İSLÂM

Her ne kadar İslâm eski itibarını kaybetmiş ve müstakil Müslüman devletler teker teker çökmüşse de, Avrupalıların nazarında İslâm hâlâ potansiyel bir tehlikedir. Geçmişi sürekli hatırlayarak bunun tekrarlanmasından korkmaktadırlar. Bazı Avrupalı yazarlar, İslâm'ın geleceği konusunda uyarılarda bulunup, **Panislâmizm** olarak isimlendirdikleri İslâm birliği ihtimalinin ne denli tehlikeli olabileceğine işaret etmektedirler. Öyle ki imparatorlarından veya siyasetçilerinden biri, rüyasında Müslümanların birleştiğini görse, korku içinde yatağından sıçrayacaktır.

Bugünkü durumda **İngiltere** sömürgelerinde **yüz yirmi milyon, Fransa** sömürgelerinde yaklaşık **kırk milyon, Rus** sömürgelerinde **otuz milyon, Hollanda** sömürgelerinde ise takriben **otuz beş milyon Müslüman** bulunmaktadır. Bunun gibi, **Bosna** ve **Balkanlar**daki Müslüman nüfus, **Almanya**'nın kontrolündeki **Afrika, İtalya**'nın ele geçirmeye çalıştığı **Trablus** ve **İspanya**'nın yönetimindeki **Mağrib** toprakları da buna dâhildir. Müslümanlara en yumuşak davranan Hıristiyan devletlerden **Amerika Filipinler**'de, **Habeşliler** de kendi topraklarında Müslüman nüfus barındırmaktadır.

Bu devletler, özellikle İslâm coğrafyasının en büyük kısmını sömürgeleştiren ilk dördü, **bütün Müslümanları birbirine bağlayan din kardeşliğinden korktukları kadar hiçbir şeyden korkmamaktadırlar.** Zira bu bağ, onları Devlet-i Aliyye'ye de bağlamaktadır.

Avrupalılar, Müslümanları devletten soğutmak ve aralarına sınırlar koymak için türlü hilelere başvurdular. Her delikten yol bulup insanların devlete olan güven ve bağlılıklarını yıkmaya çalıştılar. Ancak bu yoğun çabalardan zikret-

meye değer bir fayda elde edemediler. Müslümanlar devlete bağlı kalmaya ve minberlerde **Osmanlı Sultanı adına hutbe** okumaya devam etmektedirler. Şayet onun adına hutbe okunması yasaklanırsa, gizlice bunu yaparlar. İşte Avrupa, zayıfladığı zannedilen bu hareketin daha da güçlenip yayıldığını görmektedir. Müslümanlar, aynı duygu ve hissiyat içinde derin uykularından uyanmaktadırlar. Onları bir araya toplayacak, düştükleri zilletten çıkaracak, yok olup gitme tehlikesinden koruyacak bir birlik istedikleri anlaşılmaktadır. Avrupalıları korkutan ve telaşa düşüren bu hareket, bütün Müslümanları bir araya getirmektedir. Âdeta anne-baba bir kardeşler gibi, **Çinli Müslüman, Marakeşli** ile kucaklaşmakta, **Filipinli Müslüman, Hintli Müslüman** ile tokalaşmaktadır. Böylesi bir kardeşliği başka bir toplum veya grup içerisinde görmek mümkün değildir. Yerle gök arasındaki mesafe kadar birbirinden uzak ve farklı milletler, bu hanif din üzerinde birleşmektedir.

Her türlü savaş ve hile ile Devlet-i Aliyye'yle mücadele eden Avrupa, şimdi yeni bir savaşa başlamanın eşiğindedir. İslâm birliğini bozmak ve Çinli ile Hintli, Türk ile Arabın buluştuğu zemini yıkmak için ırkçılığı hortlatmak isterler. Ta ki Müslümanlar tek yürek olamasınlar.

OSMANLI'YI YIKMAK İÇİN IRKÇILIĞIN DESTEKLENMESİ

Avrupalılar, bazı Arapların ırkçılık fitnesine kapılmaya hazır olduklarını görünce, Osmanlı'yı yıpratmak için bu kimseleri maşa olarak kullanmaya karar verdiler. Onlar arasında ırkçılığı yayarak devlete saldırmak istediler. Böylece devlet, Arap kavmiyetçileri ile uğraşırken, Avrupalılar da sömürü faaliyyetlerine ve İslâm düşmanlığına devam edebileceklerdi. Bu plan çerçevesinde, Doğudaki bazı gazetecileri de

teşvik ederek Arapların zihinlerine ve kalplerine kavmiyetçilik sokulmaya çalışıldı. Öte yandan **Avrupalı devlet ricali** ve onların **Doğulu yandaşları,** nasihat kisvesi altında, bu fitneyi daha da azdıracak konuşmalar yaptılar. Bunlardan bazıları şöyle dedi; "Müslümanlar, dini terk etmede ve ırka bağlılıkta Avrupalılarla aynı seviyeye ulaşmadan bir başarı elde edemeyeceklerdir. Artık gelişmiş medeni devletler, din kurumunu bir kriter olarak görmemektedirler. Görünüşte bütün dinlere saygı duyulsa da, bir din üzerine siyaset bina edilmemelidir."

Bir çok aklı kıt kimse de Avrupalıların ve doğulu işbirlikçilerinin bu laflarına inanmaktadır. Çoğusu işin aslını bilmediği gibi, düşünüp anlama zahmetini de göstermez. Kör bir taklitle Avrupalıların peşine takılmaktadırlar. Dillerinde de şu safsatalar dolanır: "Din vasıtasıyla terakki etmek mümkün değildir. Kavmiyet bağımıza dönmekten başka yolumuz yoktur. Avrupalılar nasıl din bağını tamamen unutmuşsa, biz de dinî akidenin bağlayıcılığından kurtulmalıyız."

AVRUPA'NIN DİN BAĞINDAN KOPMAMASI

Yukarıda bahsettiğimiz zavallıların eğer bir nebze ilimden nasibi varsa, Avrupalıların hiçbir zaman dinî bağlarından kopmadıklarını bilmeleri gerekir. Doğuluların, en gelişmiş ve medeni ülke olarak gördükleri İngiltere, Hristiyanlığa kuvvetli bağlarla bağlıdır. Üstelik dine olan bağlılıkları, yaptıkları gözler önünde olan Slav milletlerinden daha da radikaldir.

Buna rağmen Avrupa'yı takip etmeye devam etmemiz oldukça ilginçtir. Onların yarısı kadar gelişemediğimiz hâlde, din konusuna gelince kendimizi onlardan daha gelişmiş görüyoruz. Halklarımızın İslâm birliği fikrinden kurtul-

malarını talep ediyoruz. Oysa Avrupa, siyasetin temeline Hıristiyanlığı oturtmakta, gizli veya alenen dine olan bağlılığını devam ettirmektedir.

Yoldan çıkmış budalalar, Avrupa'da Hıristiyan birliğinin olmadığına dair bazı asılsız iddialar ileri sürmektedirler. Bunlardan en zayıf olanı, Avrupalıların siyasî çıkarları gerektirdiği takdirde, Hıristiyan bir devlete karşı, Müslüman bir devleti desteklemekten çekinmemeleridir. Kırım Savaşını da buna örnek göstermektedirler.

Bu iddiaya cevabımız şudur: Din birliğinin olması, o din mensuplarının birbirleriyle ihtilafa düşmeyecekleri anlamına gelmez. Hıristiyanların arasında da kavgalar olur, Müslümanların arasında da. İslâm'ın öğreticiliğini yapmış, her biri müçtehid olan sahabe-i kiram da kavga etmiştir. Günahsız ve masum kabul edilen Roma kilisesinin papaları da birbirlerine düşmanlık etmişler, iki kişinin de aynı anda gerçek papalık iddia ettiği dönemler olmuştur. Bu kavga ve ihtilafların hiçbiri, diğerlerini dışlayacak bir birlik oluşturmaya engel değildir.

Avrupa'nın dinî taassuptan kurtulduğu, tek yol gösterici olarak "**insâniyet**"i tanıdıklarına inanmak doğru değildir. Ne zaman Hıristiyanlara baktıkları gibi bakmışlardır Müslümanlara? Meşhur gazeteci ve devlet adamları, Hıristiyanlığın ve Hıristiyan devletlerin çıkarından konuşmayı ne zaman bırakmıştır? Onların nazarında Müslüman, Yahudi ve Hıristiyan birbirine eşit midir? Şayet bu sorulara evet denebiliyorsa, o zaman din birliği fikrinin işe yaramayacağını kabul ederiz. Tabi, itikadî olarak, bir dine inandığı hâlde, bu din zemininde birlik kurmayı terk etmenin caiz olup olmadığı da ayrı bir tartışma konusudur.

GÜNÜMÜZ AVRUPA'SI, HZ. İSA'NIN ÖĞRETİLERİNDEN ÇOK UZAKTIR

Avrupa'da Hıristiyanlık adına; akrabalarla iyi geçim, insanlara sevgi duyma, hırstan uzak zahidâne bir hayat yaşama gibi temel öğretiler dışında hiçbir şey kalmamıştır. Şu hâliyle Hıristiyanlık, Müslümanların katliamını teşvik eden **Keşiş Pierre**'nin ortaya koyduğu şekildedir. Oysa Avrupa'nın terk ettiği gerçek Hıristiyanlık böyle değildir. Şu anki inanç sistemi, **Hz. İsa**'nın getirdiği öğretilerle tamamen çelişmektedir. Bu yüzden Doğu'da ve Batı'da birçok fazilet sahibi Hıristiyan, Avrupa'nın tutum ve siyasetinin gerçek Hıristiyanlığa aykırı olduğunu söylemektedir. **Avrupa'da telif edilen birçok kitap, Hıristiyanların Müslümanlara yaptığı zulümden bahsetmektedir.** Misal olarak Fransa Komünist Partisi'nden kıymetli bir yazarın, ***Haçlı Balkan Savaşı*** isimli bir kitabı yayınlanmıştır. Fransız bir vekilin bu kitaba yazdığı önsöz de hakikati öğrenmek isteyenler için yeterince ikna edicidir. Keza **Cenevre**'deki **Avukatlar Sendikası**'nın bir üyesi de, **Atina**'daki **Avukatlar Komisyonu**'na yazdığı mektupta şu ifadeleri zikretmiştir:

"Balkan savaşı sırasında yaşanan barbarlığı ve vahşeti büyük bir acı ile takip ettik. Herkes birbirini suçluyor, delil ve hüccetler getirerek kendilerini temize çıkarmaya çalışıyor. Gerçekte kimin ne kadar sorumlu olduğunu tayin etmekte zorlanıyoruz. Ancak kısaca şunu diyebiliriz ki, Balkanlar'da çağımızın en büyük felaketlerinden biri yaşanmıştır. Hz. İsa'nın öğrettiklerine tamamen aykırı olmakla birlikte, onun adı kullanılarak Türkler yurtlarından çıkarılmaya çalışılmıştır. Oysa yüzlerce yıldır bu topraklarda yaşamaktaydılar. Mağlup olan tarafların bu korkunç katliamlara rağmen gösterdikleri insanî tavır, medeni milletlerin merhamet ve desteğini hak etmektedir."

Kıymetli yazar, Türklerin izledikleri ilkeli ve insani yolun, gelişmiş ülkelerce övgüye layık görülmesi gerektiğine inanmaktadır. Oysa Avrupa'nın hâlihazırdaki durumundan nefret eden bazı komünist gruplar ve özgürlükçü birkaç zevat dışında kimse bu yaşanan katliam ve sürgünlerden rahatsız olmuş değildir. Türklerin nasıl asıldıklarını, hangi şekilde katledildiklerini önemsememektedirler. Aynı şekilde bunlar, Arap topraklarında yaşanan benzeri zulümleri de umursamazlar. Şu an Kuzey Afrika'daki savaşlar esnasında Arapların başına gelen musibet ve belalara aldırmamakta, dört bir yandan onları çevrelemiş kılıçlara alkış tutmaktadırlar. **Ne bahtsızlıktır ki, Avrupa'nın haçh seferleri hâlâ bitmiş değildir!**

Yazarlarımızdan biri, yaşanan katliam ve zulümleri anlatıp kavmini, bu acımasız düşmana karşı birlik olmaya çağırsa, Doğudaki Frenk yandaşları hemen ayağa kalkıp seviyesiz bir dille eleştirmeye başlarlar. İslâm'a karşı yürütülen bu düşmanlığa dur diyebilmek için kâfirlerin değil, Müslümanların tek yürek ve tek bilek olabilmesi gerekir. Ancak bu durumda, Frenk yandaşları bizleri, dinî bağnazlıkla ve Hıristiyanlarla Müslümanlar arasında tefrikaya sebep vermekle suçlarlar. Birtakım Müslümanlar da, kendilerinin Allah'a şükür (!) medeni ve gelişmiş aydın tabakadan olduğunu göstermek için, bu iftiraya inanırlar ve desteklerler.

Ne yazık ki aramızda, **İtalya'nın Trablus'u işgal ederek her türlü savaş suçunu işlemesini, Fransa'nın Marakeş'i alarak insanları kendi topraklarında katletmesini** gerekli görenler vardır. Rusya'nın Acem topraklarına girerek Muharremin ilk on günü birçok kıymetli ve önemli müçtehidi öldürmesini normal karşılayanlar mevcuttur. Dostumuz imam **Sikatu'l-İslâm Mirza Ali Tebrîzî** de, **Kerbela gününde Ruslar tarafından asılmıştır.** Mukaddes camiler, kâfir atları-

na ahır yapılmıştır. Keza Balkan Hıristiyanları, Rumeli Müslümanlarını katledip esir etmiştir. Erkeklere küfürler savurarak kadınlara tecavüz etmişlerdir. Yüz elli bine yakın kişiyi zorla Hıristiyanlaştırmış, camileri kiliselere çevirmişlerdir. Ancak bu zevata göre, bütün bu yaşananlara rağmen hiçbir Müslümanın sesini yükseltmesi ve yaşanan felaketlere dur demesi doğru değildir. Aksi takdirde, geri kalmışlığın göstergesi olan dinî taassupla itham edilirler. Şu vaziyet göstermektedir ki, insanların akılları ve şerefleri ile alay edilmekte, hak ve hukukları alenen çiğnenmektedir.

Ecnebilerin finanse ettiği bazı Arap ve Avrupa gazetelerinin, Balkanlarda yaşanan felaketlerden hiçbir şekilde bahsetmediğini görmekteyiz. Hatta Mısır'da yayın yapan ***el-Mukattem*** isimli bir gazete, âdeta yaşanan katliamları inkâr etmeye çalışmaktadır. Zira vahşet dolu hakikatlerin ortaya çıkması, Doğuluların nazarında edep timsali olan Avrupa'nın ahlakî anlamda çöküşünün ilanı olur. Çinliler, Avrupa toplumlarının bu düşüşünü gördükleri için onları "barbarlar" olarak isimlendirmektedirler. Bu durum, **adalet ve barış elçisi olarak vehmedilen Avrupa'nın** kontrol ve mandasını isteyen bir gazetenin ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Bürünülen sessizliğe rağmen hakikat ortaya çıkmıştır. ***el-Mukattem*** gazetesi üzerinden verilen örnek, ecnebi yandaşı gazetelerin, gerçek ve doğruyu araştırma peşinde olmadıklarını göstermektedir.

Kimileri: "Avrupa, Osmanlı Devletine adem-i merkeziyet konusunda ıslahatlar yapması için dayatmada bulunmaktadır. Ancak biz Müslümanlar biliyoruz ki, bu olan biten bir haçlı savaşıdır. Bizim talebimiz, açgözlü düşmana haddini bildirmek için, vatan sınırlarını ve toprak birliğini güçlendirecek ıslahatlardır!" diyerek kendilerini masum göstermeye çalışmaktadır.

Ancak bilinmelidir ki, bütün bunlar aynı bahistir. Bu süreç, insanlarımızı başkalarının köleliğini yapmaya götürmektedir. Haddini aşan bu hatayı doğru kabul etmek mümkün değildir. Siz, ıslahat olarak okulların kurulmasını, ziraatin geliştirilmesini, su kaynaklarının açılmasını istemediniz. Tersine, **en baştan itibaren ayrılıkçı bir ifadeyle Arap milliyetçiliğine soyundunuz. İslâm'ın nehyettiği cahiliye âdetine geri döndünüz. Yazıp çizdiklerinizle Arapları, Türk kardeşlerimize nefret duymaya teşvik ettiniz.** Bir taraftan da Arap milliyetçiliğini yücelterek, İslâm birliğini zedeleyecek teşebbüslere göz yumdunuz. Kalplerinizdeki bu duygu ve hedefi açık etmemeye çalışsanız da, sözleriniz ve hareketleriniz sizi ele vermektedir. Din konusundaki maksatlarınızı gizleyerek, ıslahat masallarıyla insanları aldatmaya çalıştığınız ortadadır. Manidardır ki, **Adem-i Merkeziyet Partisi** lideri **Refik Bey** Mısır istasyonunda, vefat eden arkadaşının cenazesinde okunması için **İbrahim el-Yâzicî**'nin* şu şiirini seçmiştir:

Sohbeti hoş kadınlarla vakit geçirmeyi bırak
Vazgeç aşk dolu mahmur bakışlarından
Ve unut bir ceylan yavrusu edasıyla yaklaşıp sana
kadehler sunanı
Yemekler, içecekler ve kıyafetlerle hoşça vakit geçirmeyi bırak!
Zillet halısının üzerinde geceleyenlerin
Ve her daim Türklerin peşinde koşan ümitsizlerin
Var mıdır hiç nasipleri mutluluktan?

Daha sonra sözüne şu şiirle devam etmişti;

Ey topluluk, sözüm sizedir, derhal aranızdaki hainleri
bulup çıkarın

---

* İbrahim el-Yâzicî (Lübnan, 1847-1906), Arap milliyetçiliği ve klasik Arap edebi uyanışının önde gelen isimlerindendir. Katolik Hristiyandır.

Sizden önceki cesur adamların yaptıklarını yaparak yücelin
Ki onlar bölük bölük geldiler korkmadan, kelle koltukta
Peşi sıra nice aslanların geldiği bir rüzgâr gibi estiler
harp meydanında
Ve Türkleri biçare bıraktılar; şiddetle savrulan
kasırgaların ortasında.

1877 yılında yaşanan Osmanlı-Rus savaşını anlatan şu şiiri de nakledelim:

Meşale almak isteyen herkese açık olan bir ateş yakın
Onlar aleyhine bir olun, zira hepiniz birbirinize benzersiniz
Sizler cömert ve kibirli Araplar değil misiniz?
Onlar, ayrılıkçı Müslüman ve Hristiyan ulemanın
sözlerine kulak verdiler
Onlar ki cübbe ve sarıklarıyla sizlerin aranızda dolaşırlar
Şunu bilin ki, onlar Allah'ın adamları değil aksine
İblis topluluğudur
Şerrin bizzat kendisi onların sarık ve takkeleri altındaki
akıllarıdır

Doğrusunu söylemek gerekirse Yazıcı'nın şiirine biz de katılıyoruz:

Zillet halısının üzerinde geceleyenlerin
Ve her daim Türklerin peşinde koşan ümitsizlerin
Var mıdır hiç nasipleri mutluluktan?
Peki ya, harabe olmuş vatanının yıkıntılarını görenlerin?
Önceleri gelinler gibi heyecan dolu güzel vatanım
Büründü şimdi solgun haline evlatlarını kaybetmiş annelerin
Canım sana feda olsun! Götür beni vatanım için
ağıt yakabileceğim bir yere
Bu kimsesiz arazilerin başlarına gelenleri sor gördüğün eserlere
Zamanında izzetleriyle nice zalime boyun eğdiren kimseleri sor
Sor her tarafı bahçeler ve ağaçlarla dolu şehirlerin halini

Ve sor neredeymiş medreseler, atölyeler ve fidanlıklar
Şimdi neredeymiş yeryüzüne dostça davranan binlerce insan?

Evet, biz de zilleti reddediyoruz. Eşitlik içerisinde bütün topraklarımızın imar edilmesini ve ıslahatların yapılmasını istiyoruz. Ancak dûçar olduğumuz şu hâlin sebebi, İslâm'a karşı yürütülen haçlı seferlerinden gayrısı değildir. Osmanlı Devletinin nefes alıp kendisini toparlamasına fırsat vermezler. Aldığı her nefesi haram, vesile olduğu tüm iyilikleri ayıp olarak addetmektedirler.

Adem-i merkeziyet fikrinin önde gelen savunucularından Refik Bey, okuduğu kasideyle bölünmüş iki grubu bir araya getirmeyi amaçladığını tasdik etmiştir. Bununla Arap ırkından gelen Müslümanlar ve Hıristiyanları kastetmektedir. Sadece bu kadarla kalsa, hoş bir amaç olduğu kabul edilebilir. Ancak adem-i merkeziyet fikri ile, Osmanlı'ya karşı düşmanlarla dost olunmakta, Türklerden ayrılmak amaçlanmaktadır.

İSLÂMİ BAĞIN, MÜSLÜMAN VE HIRİSTİYAN ARAPLARIN BİRLEŞMESİNE ENGEL TEŞKİL ETMEMESİ

Önemli bir diğer mesele de bizim, Hıristiyan Araplardan ayrılmayı asla düşünmememizdir. Köken itibariyle Arap yahut sonradan Araplaşmış olmalarına bakılmaksızın, Arapça konuşan bütün Hıristiyanlar, Arap olarak kabul edilir. Aramızda birliğin devam etmesi, herkesin dinî ayrıma tâbi tutulmadan eşit muamele görmesi gerekir. Hukuk önünde, Hıristiyanlara karşı Müslümanların imtiyaz sahibi olması düşünülemez. Ancak bu birlik sebebiyle, Müslüman Arapların Türkler ve diğer Müslüman halklardan ayrılması söz konusu olamaz. Millî bağları önceleyerek, İslâm bağından kopmamız, bizden talep edilemez. Oysa şu an öyle bir

hâldeyiz ki, ne Türk ne de Farisi Müslümanı tanırız. Onların başına gelene aldırmayız. Rumeli Müslümanlarının içinde bulunduğu hazin ve zorlu şartları umursamayız. **"Onlar Türk, Bulgar, Boşnak; oysa biz Arabız"** diyerek onların, Balkan halkları tarafından Hıristiyanlaştırılmasını önemsemeyiz. Hıristiyan Araplarla kardeşlik kurabilmek için, bu olanlara göz yummamız gerekmez. **Zû Kâr Savaşı**'nda* olduğu gibi, İslâm'dan önce Hıristiyan, Yahudi ve Putperest Araplar, Acemlere karşı birlik olup savaşırlardı. Bugün için de bizlerin, Arap Hıristiyanlarla tek bilek olarak, birlikte yaşadığımız toprakları savunmamız mümkündür. Onlar , Hıristiyan olarak, bizler Müslüman olarak kalmaya devam ederiz. Zira ne bizim dinimizde ne de onların dininde, aramızda kardeşliğin oluşmasını ve ortak bir hedef uğruna hareket etmeyi menedecek bir engel yoktur.

Avrupa, günümüze kadar din bağından hiçbir şekilde kopmamıştır. Medenileşmenin anası Fransa, tek bir kilise etrafında toplanabilmek maksadıyla Doğu'daki Katoliklerin korunması için çağrıda bulunmaktadır. Oysa baktığımızda, onların soy itibariyle Müslümanlara daha yakın olduğunu görmekteyiz. Zira **Araplar** da **Doğu Katolikleri** gibi **Sami soyundan** gelmektedirler. Aynı şekilde **Türkler** de **Macar** ve **Bulgarlar**a soy bakımından daha yakındır. Buna rağmen onlara düşmanlık beslemekte, **Arapları ise din bağı dolayısıyla kardeş olarak görmektedirler.** Biz, bu bağı reddedip zayıflatarak Fransızların kendi dinine bizden daha bağlı olduğunu görmek istemiyoruz. Heyhat! Şayet Osmanlı Devleti hiç olmasaydı, Pomakları Bulgarlardan kim kurtarırdı? Kim binlerce esirin, ailelerine iade edilmesini şart

---

* Zû Kâr Savaşı, İslâm'ın ilk yıllarında (~610) Arap kabileleriyle Sâsânîler arasında cereyan etmiştir.

koşardı Osmanlı'nın Bulgarlarla yaptığı barış anlaşmasındaki gibi? Minarelerin tepelerine Bulgarlar tarafından konulan çanları kim indirirdi? Kim minarelerde yeniden *La ilahe illallah* nidasının duyurulmasına vesile olurdu?

Ancak Arap milliyetçisi kimseler, **"Araplara dokunmadığı müddetçe, bize ne Pomakların, Boşnakların ve Türklerin durumundan!"** demektedirler.

Cevabımız şudur; şayet Fransa veya İtalya, Bulgarların Balkanlarda yaptığı gibi, Kuzey Afrika Araplarını Hıristiyanlaştırmaya karar verseler, Türk-Osmanlı devletinden başka buna engel olacak bir güç var mıdır? Görünürde de olsa Osmanlı'ya bağlı görülen Mısır'da, Protestan misyonerlerin yaptıklarını, İslâm dinini alenen küçümsemelerini kimse görmez mi? Şayet Mısır, Osmanlı idaresinden çıksa ne hâle gelir? Görmezler mi ki Osmanlı'nın İtalya ile yaptığı antlaşmaların hepsinde İslâm dininin ve vakıfların korunması şart koşulmaktadır. Aynı şekilde Bulgarlarla yaptıkları antlaşmalarda da İslâmi cemaatlerin, vakıfların, camilerin muhafazasına gayret etmektedirler. Bulgar topraklarındaki Müslümanların en geniş anlamda din hürriyetini temin için çalışırlar. Yunanlılarla anlaşma yapmaları neden bu kadar gecikmiştir? Çünkü Yunan topraklarında yaşayan Müslümanlarla alakalı düzenlemelere itiraz edilmiş, onlara dinî hürriyet sağlanması için çalışılmıştır.

Bazı beyinsiz Müslümanlar, eğer Avrupalılar toplanıp saldırsalar, Devlet-i Aliyye'nin İslâm dinini himaye etmeye kadir olamayacağını söylemektedirler. Böyle bir saldırının olmayışını, medeni Avrupa adaletinin bir göstergesi olarak görüyorlar. Oysa bu bâtıl bir vehimden ibaret!

Avrupa çok iyi biliyor ki, Müslümanlar ne kadar zaafa uğrarsa uğrasın, şayet elini onların dinine yahut ırzına uzatırsa, bir anda şahlanırlar. Ölümü göze alarak ayaklanır,

Avrupa sömürgecilerini hüsrana uğratırlar. Çünkü onların başında, birlik ve beraberliklerini sağlayan Osmanlı gibi bir devlet bulunmaktadır. Bu devlet var olduğu müddetçe, böyle bir saldırıya asla teşebbüs edemezler. Zira diğer organlar kesilse de, baş var olduğu sürece, bedenin hayatiyeti devam edecektir.

Ahmed Şerif es-Senûsî gibi bir tarikat şeyhinin otuz altı ay boyunca güçlü bir devlete karşı nasıl direndiğini gördük. Hâlâ da bu mücadele devam etmekte, düşman orduları hezimete uğramaktadır. Bunun sebebi ise, bütün Arapların birleşip Ahmed Şerif'e itaat etmesidir. Ya Müslümanların etrafı sarılıp ateş çemberine alındıklarında Osmanlı Sultanı olmazsa ne yapacağız? Avrupa mezalimini bu hadde tutabilen güç, devletimizin varlığıdır. Müslümanların bütün hürriyetlerini ellerinden alabilmek için, Osmanlı'nın yok olmasını beklemekteler.

Batı medeniyeti ve eğitimi taraftarları ise, "bizim din ile ne işimiz olur, dini korumak bizi ne ilgilendirir; biz medeniyet taraftarıyız, din değil" diye itiraz edebilirler.

Onlara cevabımız şudur; Avrupa devletlerinin medeni olduklarını kabul ediyorlar mı? Şüphe yok ki onları, medeniyetin en güçlü destekçileri olarak görmektedirler. Şayet Osmanlı devleti, Şam'daki küçük bir Hıristiyan köyünde zorla İslâmlaştırma yapsa, Avrupa devletleri sessiz mi kalır? Yoksa önce nasihatle, bu fayda vermezse kılıçla mı müdahale eder bu meseleye?

Eğer Avrupa'nın böyle bir duruma asla râzı olamayacağını söylerlerse, o zaman medeniyetin din kurumunu yok saymadığını görmüş olurlar.

Evet, Osmanlı bütün Müslümanların dinini ve ırzını koruyan tek güçtür. Eğer bu devlet yok olursa, Allah göstermesin, sömürgeci devletler Kur'ân-ı Kerim'i Müslümanların

elinden çeker alır. İnsanları zorla hıristiyanlaştırırlar. İslâm'ın tamamen unutulması için özel eğitim programları hazırlayarak yeni nesli, aslına yabancı şekilde yetiştirirler. Böylece direniş ruhu kaybolur, Avrupalılar güven içinde sömürgelerine devam ederler. Hilalin, haça karşı verdiği asırlardır devam eden mücadele sonlanır. Eğer Osmanlı devleti yok olursa, Avrupa'nın varacağı nokta budur. Her devlet kendi payına düşeni almak için yarışacaktır. Bugün Rumeli'deki Müslümanların; Bulgar, Yunan, Karadağ ve Sırplar tarafından maruz bırakıldıkları duruma düşeceklerdir. İslâm tarihi boyunca üç dönem dışında böylesi bir hâl yaşanmamıştır.

İlk musibet, Kudüs'ün ve Şam'ın çoğunun ele geçirildiği, Hicaz'ın tehlikeye düştüğü **Haçlı Seferleri**dir.

İkinci musibet, Mısır ve Afrika dışında bütün İslâm topraklarını harap eden **Moğollar**dır. Bu savaşlar sonucu, Bağdat halifesi düşürülmüş, Müslümanlar üç sene boyunca halifesiz kalmışlardır.

Üçüncü musibet ise, sekiz yüz yirmi yıl devam eden İslâm hâkimiyetinden sonra **Endülüs'ün yıkılışı**dır.

Balkanlarda yaşanan bu ağır kayıplar ise, İslâm tarihindeki dördünce musibettir.

Vaziyet böyle devam ederse, Allah göstermesin, Avrupa'nın yapacakları budur. Ancak cahil ve akılsızlar, gözler önüne serilmiş bu hakikati görmezden gelirler. Avrupa'nın İslâm'a ve Osmanlı'ya karşı yürüttüğü savaş devam etmektedir. Bizi zaafa uğratmak için âdeta birbirleriyle yarışmaktadırlar. Eğer İslâm, hâmisini kaybeder de bu toprakların çocukları gavurlara ırgat ve köle yapılırsa, o zaman ne yapacak adem-i merkeziyet partizanları? "Yüce" Arap soyuyla akrabalığı olan birilerini araya sokarak merhamet ve özgürlük mü dilenecekler?

Hıristiyan Arapların bu maksadı anlamaktan âciz olduklarını sanmıyorum. Aksine eğer papa hazretleri, kardinaller ve patrikler bize vekâleten aracılık yapmaya girişseler, onların hiçbir sözü dinlenmez. Çocuklarına bağımsızlık sevgisini ve zulme karşı durmayı öğreten bu dinin, bir mikrop gibi sökülüp atılmasında ısrar edilir.

Bütün zayıflıklarına rağmen, ellerinde silah, başlarında Osmanoğulları var olduğu müddetçe Müslümanlar, dinlerini, ırzlarını, devletlerini koruyacaklardır. Her ne kadar Avrupa, bizim yok olmamız için elinden geleni yapsa da kendi ülkelerinde çıkabilecek iç problemler bunu engelleyebilecektir. Mesela Komünist Partisi güçlenir de ipleri eline alırsa ve halkı temsil gücünü elde ederse, bu zulüm en azından bir müddet için sona erecektir. Zira kendi aralarında bir savaşa girişip, kirli ellerini İslâm'a uzatmaya fırsat bulamayacaklardır.

İSLÂM'IN ARAP KABİLELERİNİ BİRLEŞTİRMESİ

Kavmiyetçi taifenin dillendirip durduğu adem-i merkeziyet martavalının, Araplar için bir fayda getirmesi mümkün değildir. Zira bedevi veya şehirli fark etmeksizin, Arapların toplanıp bir lidere itaat etmesi çok uzak bir ihtimaldir. İçinde bulunulan hâlde Suriye'de, bedevi gruplar birbirini yemekten, şehirli gruplar ise parti ve hiziplere bölünmekten başlarını alabilmiş değillerdir. Küçük bir köyün muhtar seçimi bile, türlü gruplaşmaların gölgesinde yapılmaktadır. Zaten bu yüzden hükümet tarafından tayini dışında bir çözümde anlaşamamışlardır. Asırlardır kökleşen Arap tabiatını **Numan b. Münzir,** Kisra'ya şöyle ifade etmiştir; "Araplardaki kibir öyle bir raddededir ki, neredeyse her biri kendini kral ilan eder. Acemlerin, azametli bir aile gördüklerinde onlara

tâbi olmasının aksine Araplar, birbirlerine itaat etmezler." İşte bu tabiattan dolayı Arapları, tüm kabilecilik ve kavmiyetçiliği aşan din birliği dışında hiçbir bağ bir arada tutamamıştır. Tarih felsefesini ve metodolojisini ilk defa ortaya koyan, benzeri yazılamamış ***Mukaddime*** isimli eseri telif eden büyük filozof **İbn Haldun** bile demiştir ki; "Arapları, din bağı dışında bir arada tutmak imkânsızdır."

Aslında millî bağın güçlendirilmesinde, kaybolmuş geleneklerin ihyasında, soy bağlarının yeniden hatırlanmasında ve böylece Arapların gönül birliğini tesis etmede hiçbir sakınca yoktur. Ancak bu hareket, hiçbir suretle Türklere ve Osmanlı devletine karşı nefrete dönüşmemelidir. Özellikle kin ve rekabet duygusunun tamamen yok olması gereken böyle sıkıntılı dönemlerde, Arapların devlet aleyhine bir harekette bulunmaları doğru değildir. Türkler de, **Türk Yurdu** adında bir cemiyet kurarak, Kuzey Asya'dan Çin sınırlarına kadar Türk milliyetçiliğini ihya etme çalışmalarına başlamışlardır. Ancak bu hareket, Arap aleyhtarlığına dönüştürülmemiştir. Bilakis iki kavmin de kendi milli unsurlarını bir araya getirerek, İslâm'ın ve bütün Doğu'nun hayrı için Osmanlı devletinin ayakta tutulması amacına yönelmişlerdir.

Eğer, Türklerin bu toprakların sahipleri olarak baskıcı bir yönetime meyledip Arapları yok saydıkları iddia ediliyorsa, hile ve savaşlarla onları düşman edinmenin bize bir faydası mı olacaktır? Bunun yerine, **herhangi bir Avrupa devletine başvurmaksızın Osmanlı dairesinde kalmak kaydıyla, ihlâl ve ihmal edilen haklarımızı talep etmek daha isabetli ve şerefli bir duruş olmaz mı?** Bütün Arap bölgelerinden temsilciler toplayıp, şartları ve imkânları da göz önünde tutarak taleplerimizi Bâbıâlî'ye iletmemiz en faydalı yoldur. Devletimiz her ne kadar yönetimde zaafa düşmüş, dargınla-

rın gönlünü hoş etmede yetersiz kalmışsa da, Arap bölgelerinden gelerek adalet ve reform talebini dillendiren kimselerin çağrısını duymuştur. Ancak Beyrut, Şam'ın bazı bölgeleri ve Cebel-i Lübnan'dan Paris'e gelerek bir konferans düzenlemeyi planlayan ve güya Araplar adına söz söyleyen gençlerin sesleri duyulmamıştır. Çünkü başlarında itaat edilen Arap bir emir, aşiret reisi, kavmi adına hakikati dillendirebilecek bir liderleri yoktur. **Mekke eşrafı, İmam Yahya, İbn Mesud, İbn Reşid, Şam ve Irak bedevileri, Arap âyanları, aşiret reisleri...** Hiçbirinin bu konferansta konuşulanlardan haberi yoktur. Arap âlimler, bu konferans üyelerince yapılan hiçbir işleme cevaz vermezler. Bu yüzden Arap milletinin çoğunluğu, bu konferansın kendilerini temsil ettiğini yalanlamaktadırlar. Bazıları, "bu kimseler ancak kendileri hakkında söz söylemeye yetkilidirler. Onların yaptıklarına sessiz kalışımız, tasvip ettiğimizden değil, huzur ve sükûnet taraftarı olmamızdan kaynaklanmaktadır" demektedir. **Böyle bir toplantının bir Avrupa şehrinde yapılması ve sömürgeci devletlerin dış işleri bakanlıklarının desteğini görmesi herkesi rahatsız etmektedir.** Bazı devletlerin bu konferansa gizlice akıttığı meblağlar hakkında daha fazla konuşup, kimseyi töhmet altında bırakmak istemeyiz. Ancak Osmanlı'nın iç işlerine müdahale anlamına gelen bu hareketin arkasında kötü bir niyetin olduğu da aşikârdır.

Suriye'deki bazı gazete yazarları tarafından hazırlanmış bir mukaveleye dayanan meşhur **Asfar Projesi**ne de girmek istemiyoruz. Nitekim haber halk arasında yayılınca, insanlar bu mukavelede neler olduğunu sormaya başlamışlardı. İçeriğini bilen bazı kimseler de meselenin, bazı kamu hizmetlerinin satılmasına dair olduğunu söyleyince kıyamet kopmuştu. Ulusalcılar, birkaç kuruşa ülkeyi satmayı akdetmişlerdi. Trablus savaşına kadar bu söylentiler devam etti.

Böylesine korkunç bir musibetten sonra, halk dehşet içinde bu kimselere verdikleri desteği geri çekti.

Ancak bununla yetinmeyen ulusalcılar, bir sonraki sene daha rezil bir projeye imza attılar. Adem-i merkeziyet prensibi çerçevesinde gerçekleştirilecek reformlar sonucu Arapların Türklerden ayrılmasını talep etmekteydiler. Balkanlılar, hilafet merkezini işgal için kapıya dayandıkları bir sırada, Paris'te yükselen ses, ayrılık diye haykırmaktaydı.

Şüphesiz ki bu hareketin en önemli rolü; intikamcı, açgözlü, nefret dolu ecnebi hayranları tarafından, ihtilal ve ayrılığa götürecek yolu hazırlamaktı.

Kalpleri kinle ören bu hareketin birçok teşebbüsü, devletin gücü sayesinde akamete uğramıştı. Bu sebeple gizlice toplantılar yapmakta ve harekete geçmek için uygun bir fırsat kollamaktaydılar. Rumeli'de Osmanlı ordusu yenilgiye uğrayıp devlet hem iç işlerinde hem de dış işlerinde zayıflayınca, ulusalcılar; "emellerimize ulaşmamız için tek yol olan bu fırsatı kaçırırsak hüsran ve felakete uğrarız" diyerek harekete geçtiler.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLİĞİN GİZLİ YÜZÜ

Bu hareket ilk defa, Mısır'da mukim bulunan bazı Suriyeliler tarafından Beyrut ve Kahire'de ortaya çıkmıştır.

Beyrut vilayeti önemli ölçüde Avrupalıların tesirinde kalmıştır. Bu bölgedeki adem-i merkeziyetçiler, artık devletin her alanda iflas ettiğini ve en küçük ümidin bile kalmadığını söylemekteydiler. Özellikle Fransa'nın bu bölgede ciddi anlamda etkin olduğu bilinmekteydi. Hatta İngiltere'nin, Suriye'de Fransızlara ait gizli bir merkezin olduğuna dair itiraflarda bulunduğu iddiaları dolaşmaktaydı. Fransa donan-

masının Beyrut limanında bulunması da bu iddiaları doğrulamaktaydı. Diğer devletlerin donanmaları ise Suriye bölgesindeki diğer limanlarda beklemekteydi. İşte böyle bir ortamda, ecnebi yandaşları Osmanlı topraklarının nasıl taksim edileceğini tartışmaktaydılar.

Devletin bütün güç ve izzetine rağmen, bu bölgedeki ahalinin devletten nefret ettiği bilinmektedir. Şayet devlet zayıf olsaydı nasıl bir durum ile karşılaşırdık? Beyrut halkı artık işin bittiğine ve Fransız devrimine benzer bir devrimin yapılması gerektiğine inanmaktadır. Devrim sonrası nasıl bir yol izleneceği konusunda ise kendi aralarında ikiye ayrılmışlardır.

Müslümanlardan ve kısmen Hıristiyanlardan oluşan bir grup İngiltere'yi tercih etmektedir. Müslümanlar, Suriye'nin Mısır'a ilhak edilerek şartların düzelmesini, ticaretin artmasını ve iktisadî buhranlara sebebiyet veren savaşlardan korunabilmeyi ummaktadır. İngiltere'nin gelmesiyle, sadece görünürde de olsa İslâmî bir hükümetin var olması, Fransa'nın yönetimi ele geçirdiği takdirde ortaya çıkabilecek tehlikeleri bertaraf etmektedir. Hıristiyanların çoğunluğu ise Fransa'yı tercih etmektedir.

İki grup da gelişmelerin seyrine bakarak hedeflerine ulaştıracak yollar bulmaya çalışmaktadır. Hatta bazı Müslüman grupların gizli bir şekilde Beyrut'taki İngiliz Konsolosu ile görüşerek vaziyeti arz ettikleri bile iddia edilmektedir.

Ancak aklı başında olanlar, ümitlerini savaşın neticesine bağlayan her türlü hareketten uzak durmayı tercih etmişlerdir. Bilirler ki bu iş, zannedildiği kadar kolay değildir. Osmanlı topraklarının taksim ve paylaştırılması planlarının altında korkunç hesaplar yatmaktadır.

Açıkça ifade edilmelidir ki, iki grubun da, devletin yönetim tarzıyla alakalı dile getirdiklerinde haklılık payı olduğu

kadar haksız taraflar da vardı. Devletin güçlü olduğu geçmiş dönemlerde, kafalarının içinde dolaşan bu fikirleri dillendirme cesaretleri yoktu. Ancak Balkan harbiyle birlikte devletin içine düştüğü zayıflıktan istifade ederek, reform adı altında özerklik talep etmeye başladılar. Halbuki reform ve özerklik birbirinden tamamen farklı taleplerdir. Kimilerince önemli olan reform değil, Suriye topraklarının Türklerden koparılmasıydı. Kimisi de reformun ancak iç işlerde Bâbıâlî'den bağımsız bir yönetimle mümkün olacağına inanmaktaydı.

Aslında iki grup da, ne Türklerden ne de Araplardan bir hayır umar. Onlara göre reform hareketi, yabancı gözlemcilerin nezaret ve yönetiminde gerçekleştirilmelidir. Huzur ve refah ancak bu şekilde gelecektir. Rüştümüzü elde edene kadar, eğitim ve ekonominin ecnebi kontrolüne bırakılması gerekir.

Mısır'daki kavmiyetçi hareket ise Suriye'dekinden oldukça farklıdır. Gazete yayınlamak, Beyrut ve diğer bölgelerdeki milliyetçi gruplarla yazışmak dışında bir faaliyetleri yoktur. Bu iki bölge arasındaki farklılığın sebebi, Beyrut ve Cebel-i Lübnan bölgelerinde yoğun ecnebi nüfusun bulunmasıdır. Onların tesiriyle devlete olan öfkeleri daha da artmıştır. Osmanlı'nın Balkan savaşından mağlup olarak çıkması, Mısır ve Beyrut vilayetlerindeki adem-i merkeziyetçi iki grubun birbiriyle irtibata geçmesini sağladı. Hedeflerine ulaşmak için bunun tek fırsat olduğunu, Balkanlar'da barış antlaşması imzalandıktan sonra bir daha böyle bir fırsatı elde edemeyeceklerini dillendirerek özerklik talebi konusunda anlaştılar. Zaman, duygusallık ve utangaçlık zamanı değildi!

Kahire'deki ulusalcılar, Beyrut'ta teoriden pratiğe geçildiğini görünce hemen **Adem-i Merkeziyet Partisi Yüksek Komisyonu** adıyla, Hıristiyan ve Müslüman Suriyeli şair,

yazar ve aydınlardan oluşan bir komisyon kurdular. Her ne kadar özerklik talebi açısından Beyrut hareketiyle aynı olsalar da, görüşlerindeki ayrıntılar farklılık gösterebiliyordu. Komisyonda, talep edilen reformlar üzerine uzun tartışmalar yapıldıktan sonra o dönemin valisi **Edhem Bey**'in huzuruna çıktılar. Vali, zorlu savaş döneminde, ayaklanarak devlete zorluk çıkarmasınlar diye ulusalcılarla arasını iyi tutan biriydi. Reform taleplerini sadrazam Kâmil Paşa'ya ilettiler. Bunun üzerine sadrazam, devletin sadece Beyrut'ta değil, bütün vilayetlerde reform ve yenilik yapma niyetinde olduğunu, ancak bunun için Meclisin onayı gerektiğini söyledi. Meclis onayı ise ancak barış antlaşması imzalandıktan sonra alınabilirdi. Kâmil Paşa, İstanbul'da bazı Suriyeli temsilcilerle görüşerek taleplerini dinledi. Biz de Arap milleti adına taleplerimizi ileri sürmek üzere oradaydık. Sadrazam, devletin birçok reform planı olduğunu, ancak bazı Beyrut temsilcilerindeki aceleciliğin hoş olmadığını söyledi. Hâli hazırda adem-i merkeziyet taraftarlarının vaziyeti, Kâmil Paşa'nın da dediği gibi, acelecilik ve düşüncesizliktir. Bu sebeptendir ki reformların, yabancı devlet elçilerinin gözetiminde yapılmasını şart koşmuşlardır. Bu şartın, bir ülkenin temelini oluşturan bağımsızlığı kaybetmek anlamına geldiğini umursamamışlardır.

SÖZDE REFORM VE AVRUPA'NIN ARAP VİLAYETLERİNDEKİ NÜFUZU

İşin daha garip kısmı, **Beyrut ahalisi**, komşuları olan **Cebel-i Lübnan halkı**nın içine düştüğü acınası hâli görmemişlerdir. Beyrut'ta konsoloslara kulluk ve kölelik yapılmaktadır. Lübnan'daki bütün aydın ve ileri gelenler, düştükleri hâlden dolayı rahatsızlık ve teessür içindedirler. Buna rağmen yönetim ve reform işlerini, ecnebi gözlemciler nezare-

tinde yürütmek isterler.

Reform sürecinin, Batılı devletlerin elçilerine yetki verilerek yürütülmesi konusunda ısrar edilince, Âsitâne'deki birçok kimse bundan vazgeçilmesi için onlara nasihatte bulundu. Böyle bir yetkilendirmenin ileride nasıl felaketlere yol açacağı ifade edildi. Bâbıâlî'nin zor ve sıkıntılı bir süreçte olmasına rağmen, böyle bir teklifi asla kabul etmeyeceği söylendi.

Ancak gönlü ecnebi sevgisiyle sarhoş olanlar, bu şart yerine getirilmediği takdirde hiçbir reformun olamayacağını ileri sürerek tekliflerini yaptılar. Bazıları, devletin resmi anlamda ecnebi kontrolünü kabul etmesini imkânsız görmekteydi. Yetkilendirilmeleri durumunda, üstüne itaat eden bir memur olarak kalmayacakları da kesindi. Mutlak bir tasarruf yetkisi olmadığı müddetçe, devlete bağlı bir ecnebi yönetiminden herhangi bir fayda elde edilemezdi. Bu yüzden bir başka yol denemeye karar verdiler. Hem ecnebi danışmanların faal olarak yer aldığı hem de resmi anlamda Avrupa kontrolü anlamına gelmeyecek bir çözüm buldular. Ecnebi danışmanlarla, sadece on beş yıl süreyle bu işi üstleneceklerine, bu süre içinde kimsenin onlara muhalefet ve müdahalede bulunmayacağına dair bir antlaşma imzaladılar.

Daha sonra ecnebi danışmanlara, Meclis-i Umumî'nin üyelerini azletme yetkisi tanıdılar. Böylece onları, kendilerinden de daha üst bir konuma getirmiş oldular. Bu işin sonunda bir ecnebi danışmanın, ülkenin iç işlerine nasıl müdahale edebileceğini umursamadılar. Zannettikleri gibi bu danışmanlar masum ve iyi niyetli değillerdi. Zamanı geldiğinde onlardan kurtulmanın ne denli zor olabileceğini hesaba katmadılar. Etrafın yabancılarla çevrili olduğunu görmediler. Nice ocakları söndürecek felaketlerin gelişini fark etmediler. Gündemlerindeki tek mesele, "Türk olsun

Arap olsun, doğulu insanların devlet idare etme yeteneğinden yoksun oldukları" düşüncesiyle, ecnebi danışmanlara mutlak bir tasarruf yetkisinin tanınmasıydı.

Ancak Avrupalı devletler Osmanlı topraklarını paylaşmak üzere kendi aralarında anlaşamadılar. Bâbıâlî'nin de böyle bir yetki verilmesini sert bir şekilde reddetmesi üzerine, bu reform hareketi resmî bir konuma gelemedi. Böylece bu hareket, Avrupalı danışmanlardan oluşan reformist bir cemiyet olarak çalışmaya devam etti. Reform yanlısı bir cemiyet olarak da çeşitli mukaveleler hazırlayıp, gerekli ıslahat ve talepleri ihtiva eden bir listeyi Bâbıâlî'ye ilettiler. Mezkûr taleplerin tereddütsüz şekilde yerine getirilmesi konusunda da uyarılarda bulundular.

Sohbetlerinde ve gazetelerinde dolanan sözler, hangi şekil ve vasıtayla olursa olsun, ciddi reformların yapılması gerektiğine vurgu yapıyordu. Şayet Bâbıâlî bu talepleri yerine getirmezse, farklı yollarla bunların elde edileceği dillendiriliyordu.

Amacımız, onların bütün söylediklerini zikredip mezkûr listeden iktibaslarda bulunmak değildir. Ancak bu listede bütün Osmanlı tebaası tarafından kabul gören haklı noktalar olduğu gibi, gerçeğe tamamen aykırı hususlar da bulunmaktaydı. Özellikle Müslümanlar açısından haksızlık doğuracak talepler mevcuttu. Oysa Meclis-i Umumi'nin yarısı Hıristiyan olmakla birlikte diğer yarısı Müslümandı. İsrailî bir üyenin de Hıristiyanlara katılmasıyla birlikte Hıristiyanlar çoğunluğu elde etti. Ortaya çıkan tabloya göre, toplumdaki beş Müslüman bir Hıristiyana denk görülmekteydi. Oysa Beyrut vilayetinin dörtte birinden az bir nüfusa sahip olmalarına rağmen (yaklaşık yüzde 18), Meclis-i Umumi'de Hıristiyanların yarı oranında koltuğa sahip olmasının şart koşulması, adalet ve eşitlik prensibine alenen aykırılık teşkil

eder. Böyle bir eşitsizlik dostluk ve kardeşlikten ziyade, aradaki kin ve düşmanlığı artırır. Hakikat tarafında olup vatanının hayrı için çalışan her bir Müslüman, iki grup arasındaki kardeşliğe zarar vermeyecek mutlak bir adaleti talep etmektedir.

Kaldı ki Hıristiyan aydınların da, bu toprağın evlatlarına yapılan açık zulmü görmezden gelerek reformların tamamlanmasını istedikleri görülmektedir.

Peki, bu cemiyet Müslümanlardan nasıl bir yetki almış olmalıdır ki onların haklarını yok sayıp pazarlık konusu hâline getirebilmiştir?

Farz edelim ki, **Islah Cemiyeti**'ne mensup Müslümanlar kendilerinin ve temsil ettikleri halk kesiminin haklarından feragat etse, hangi otorite artık insanların haklarını koruyacaktır? Beyrut Müslümanlarının tamamının da bu durumu kabul ettiği söylenemez. Ancak küçük bir grup bu cemiyetin kararlarından memnun olabilir. Özellikle Islah Cemiyetinin Beyrut ahalisini temsil etmesinden; Beyrut'a bağlı **Akka, Nablus, Lazkiye, Trablus** gibi diğer vilayetlerde yaşayanların haberi bile yoktur. Birilerinin, tüm Beyrut ve Lübnan halkları adına, istedikleri gibi tasarrufta bulunduklarını kimse bilmemektedir.

İkinci olarak, devletin hiçbir şekilde haz etmediği ümmet içerisine yayılmış bazı İslâmî fırkalar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları **Şiiler, Dürziler, Nusayriler** ve **İsmailîler**dir ki bunların Beyrut vilayetinde ciddi bir nüfus yoğunluğu vardır. Hatta merkeze bağlı bölgelerde Şiilerin çoğunluk oluşturduğunu söylemek gerekir. Bunun gibi **Lazkiye sancağı**nda da Nusayriler çoğunluktur. Ancak mezkûr cemiyet, kendi bölgelerinde çoğunluğu oluşturan bu gruplara da bir temsil hak ve yetkisi tanımamaktadır.

Hıristiyanların mecliste yarı oranında temsil gücü elde etmesine karar verenler, bölgedeki gruplar arasında ortaya çıkan taassup ve düşmanlığı ortadan kaldırmayı amaçladıklarını söylemişlerdi. Ancak böyle yaparak uyuyan devi daha çok uyandırmışlar, âdil olmaktan uzak bir karara varmışlardır. Yapılması gereken, "falan gruba şu kadar filan mezhebe bu kadar mebus hakkı verelim" denilmeden, halka açık bir oylama yapılmasıydı. Böylece diyelim ki, Hıristiyanlar, meclisin üçte ikisini elde ettiğinde, kimsenin buna itiraz etme hakkı olmazdı. İşte o zaman, vatanın maslahatını düşünen ehil kimselerin taassuba karşı mücadele vermesi mümkün olabilirdi.

Şunu da sormak gerekir; acaba Hıristiyanlar, Beyrut vilayetinin çoğunluğunu oluştursalardı, o zaman da çoğunluk haklarının düşürülmesine râzı olurlar mıydı? Peki, Beyrut civarındaki Cebel-i Lübnan bölgesinde, İdare Meclisi üyelerinin yarısının Müslüman oluşundan memnunlar mıdır? Meclis üyelerinin seçiminde, ehliyet ve yeterliliğe mi yoksa hangi gruba yakın olduğuna mı bakılmaktadır? Şayet bu soruların cevabı olumsuzsa, Müslümanların, uğradıkları haksızlık ve adaletsizliğe karşı boyun eğmeleri nasıl beklenebilir?!

Ancak onların bu sorulara verdikleri cevap farklı oldu. Devletin, Hıristiyan ve Müslümanların eşitliğini göz önünde tutan siyaseti çerçevesinde hareket ettiklerini söylediler. İşin aslında bu, ecdadımızdan bize kalmış bir fazilettir. Zayıf ve dezavantajlı grupların gözetilmesi her zaman Osmanlı Devletinin rüyası olmuştur. Avrupalı devletler, kontrol altına aldıkları bölgelerde Müslümanlara her türlü haksızlığı yapsalar da, devletimiz mazlumu gözetmekten ve insaflı olmaktan vazgeçmemiştir. Bizler de bu yüce gaye uğruna çalışan, zayıf ve mağdura gerektiğinden daha fazla hak tanı-

yan devletimize köstek değil destek olma taraftarıyızdır.

İşin garip tarafı, şu zamana kadar devletin gittiği yolu beğenmeyen kimseler, şimdi devletin politikasını takip ettiklerini söylerler. Ancak yaptıkları kıyas yanlış olmuştur. Zira Meclis-i Umumi, özellikle yabancı gözlemcilerin kontrolüne verildikten sonra, artık kendisi dışında bir otoriteye mahal kalmayacaktır.

Aynı şekilde **Nablus sancağı**nda 160.000 Müslüman ve 2.500 Hıristiyan yaşamaktadır. Oysa İdare Meclisi için seçilen üyelerin sadece üçü Müslüman, diğer ikisi Hıristiyandır. Şayet nüfus ile orantılı bir temsil gücü verilse, Hıristiyanların bu sancaktan vekil çıkarması mümkün bile olmazdı.

Daha ilginç olanı, nüfusun on bininden fazlasını Müslüman ve Yahudilerin oluşturduğu **Tiberya**'da yaşayan yüz Hıristiyandan sadece onu **Ortodoks**, diğerleri **Katolik**tir. Buna rağmen Hıristiyanların bir İdare Meclisinde bir de mahkemede olmak üzere iki üyesi bulunmaktadır. Vekilliğin Ortodoks bir Hıristiyana verilmesiyle birlikte sadece on kişiyi temsil eden bir vekilin meclise girmiş olması söz konusu olacaktır.

Ülkenin doğu ve batıdaki tüm vilayetlerine baktığımızda da benzer durumlarla karşılaşmaktayız. Burada sadece ima etmek ile yetindik. Devlet, bu şekilde zayıfın hakkını korumayı amaçlamaktadır. Ancak bilinmelidir ki, Müslümanların haklarının çiğnenmesinden korkulursa, hâkim ve etkin gücü sayesinde bunu derhal engeller. Zira hilafet divanı olan Bâbıâlî, merkezî yönetim gücünü kullanır. Ancak adem-i merkeziyet benimsenerek merkezin yönetim gücü, vilayete aktarılırsa; hükümetin yetkileri vilayet âyanlarına devredilirse, insaf ve adalet ehli olmayan insanlar idareyi ele geçirir. Nüfusun yarısı olmadığı hâlde, haksız bir temsille koltukların yarısını ele geçiren Meclis-i Umumi mutlak hâkim olur.

Bir diğer talep de, barış zamanında, kendi toprakları dışında askere alınmamalarıydı. İlk başta reddedilse de bu konuda ısrarcı oldular. Bunun üzerine, Hicaz bölgesinden devlete asker gelmediğini, tabiatıyla **Haremeyn**'in korunması ve hacıların geçtiği yolların güvenliğinin sağlanması için farklı vilayetlerden asker alınmasının zaruri olduğu söylenildi. Ancak bu da kâr etmedi. O havzanın korunmasını önemsemediler. Hatta bazıları, özerk bir yönetim elde edildiğinde askerlikten muaf tutulacakları zannına kapıldılar. Bunun üzerine bölgenin âyanları; **"eğer her vilayet bir köşeye çekilirse, o vakit topraklarınızı, şeref ve namusunuzu kim koruyacak?"** dediler. Cevap ise, "biz kendi topraklarımız dışında vatan bilmeyiz; vilayetimizin hâmisinin var olup olmaması da bizi ilgilendirmez!" şeklinde oldu.

Bu anlayışlarından dolayı onlara sitem edince; "bizim, Osmanlı ordusundan ayrı kendi zatıyla kaim bir ordumuz olsun!" dediler. Biz de sonunda, hiçbir askerin barış dönemlerinde kendi vilayeti dışında göreve çağrılmayacağını kabul ettik. Ancak bu, yeni asker alımını düzenleyen kanunun hazırlanmasından sonra mümkün olacaktı.

Şüphesiz ki Avusturya, Macaristan veya Almanya gibi ülkelerdeki millî birlik ve vazife şuuru olsaydı, itiraza hiçbir mahal kalmazdı. Halk kendiliğinden ayaklanır, ülkenin savunulması için, zaruri veya gönüllü olmasına bakmaksızın, mücadeleye koşarlardı. Oysa ülkemizde bu şuur hâlâ eksiktir. Vatanperverlik, herhangi bir anlam çağrıştırmamaktadır. Kalplerin birbirinden uzak, fikirlerin dağınık olduğu bir ümitsizlik havası vardır. Osmanlı milletini oluşturan unsurlar arasındaki kavgalar bitmek bilmez. Bu sebeple, askerlik hizmeti konusunda bir imtiyaz elde eden Arap vilayetlerinin daha sonra savaş zamanı, görevlerini ifa için kıyama kalkmaları umulmamaktadır.

Hâl böyleyken Osmanlı Devleti, ecnebi bir devletle savaşmak üzere bir vilayeti nasıl seferber edebilir? Ceplerine muhtelif ülkelerden paralar sızmış ecnebi yandaşları tüm vilayeti doldurmuş, sayıları binleri bulmuş iken, devlet nasıl mücadele verebilir? Artık devlet iki savaş birden vermek durumunda kalacaktır; biri mezkûr ecnebi devletle, diğeri de ayrılıkçı fikirlerle kandırılmış ahali ile. Zira ecnebi simsarları, türlü hokkabazlık ve oyunla halkı aldatmaktadır. Bir ülkenin ancak milliyetçi eğilimle sınırları çizildiğinde ayakta kalabileceğini dillendirmektedirler. Bu yüzden Türklerle aralarında böyle bir kan bağı olmaması hasebiyle savaş meydanında onlarla saf tutmanın bir anlamı olmadığını dile getirmektedirler. Bu zavallı vatan ecnebi kontrolüne sürüklendiğinde; "Arap milliyetçisi naralarınız hani duyulmuyor, nerede topraklarınız istila edilirse yapacağınız Arap birliği vurgusu?" denilecektir. Buna verecekleri cevap; "Artık iş bitti, ecnebi kontrolünü kabulden başka çare yoktur. Türklere karşı hırs ve açgözlülükle yürüttüğünüz mücadeleyi sakın Avrupalılara karşı denemeyin, zira meseleler birbirinden farklıdır" şeklinde olacaktır. Nihayet onlara alaylı bir üslupla denecektir ki; "biz kendi gayemiz uğruna sizi aldattık, ancak sizin aldanmamanız gerekirdi."

Ayrılıkçı beyanları dillendirenlerin elbette hepsi münafık huylu değildir. Tersine, bazıları vatanın bağımsızlığına inanan kimselerdir. Söylenti ve tahrikler, ülkenin düşmesine ve Avrupalı bir devlet tarafından işgaline sebebiyet verirse, bu kimseler asla memnun ve mutlu olmazlar. Ancak ayak bir kere kaydıktan sonra pişmanlığın anlamı yoktur. Ok saplandıktan sonra, kıyama kalkmak fayda vermez.* Biz, bir taraftan Müslümanların, diğer taraftan Hıristiyanların ayrılık

* 1920 yılında Fransa'nın Suriye'yi işgal ettiği zaman olduğu gibi.[Yay.]

taleplerini, kalplerin dağınıklığını, niyetlerin farklılığını bilmekteyiz. Yine Frenklerin, ülkemiz üzerindeki kuvvet ve tesirleri ortadadır. Bizi bir araya getirecek, bütün otoriteyi elinde tutabilecek bir Senûsî yoktur. Tam tersine, hepimiz bir Senûsî, bir komutan, bir lideriz. Bizden başka bir reis veya lider yoktur. **Şu zamana kadar bizi bir arada tutabilen tek güç Osmanlı devleti olmuştur. O da bizi kendi başımıza bırakırsa; dağılır, paramparça oluruz.**

Aklı başında olan herkes, Meclis-i Umumi'nin böylesine geniş hak ve yetkilerle donatılmasının hâli hazırda toplumun maslahatıyla uyuşmayan bir durum olduğunu kabul etmektedir. Çünkü isabetli bir şekilde belirtildiği gibi, ülkemiz henüz böyle bir reform hareketine hazır olmadığı gibi umumun işlerini yürütecek yeterlilik de söz konusu değildir.

Mısır'daki Adem-i Merkeziyet Yüksek Komisyonu ise, hikmet ve marifet ehli oldukları için, Beyrut halkı üzerindeki yabancı gözlemcilerin kontrolünü ziyadesiyle eleştirdi. Şeyh **Reşit Rıza** yazdığı bir makalesinde, Beyrutluların yabancı gözlemcileri âdeta hulefa-i raşidîn zannettiklerini belirtmiştir. Oysa hiçbir Avrupalı siyasetçinin, doğulular ve Avrupa-lılar arasında bir eşitliğe râzı olmayacağının kesin olarak bilinmesini vurgulamıştır. Hatta onlara göre bütün doğulular toplansa, meczup bir Avrupalıya denk değildir.

Yüksek Komisyon, Allah daha da yüceltsin, **Beyrut Islah Cemiyeti**'nden daha farklı bir program ortaya koymuştur. Fikrî ve nazarî açıdan iki grup birbirinden ziyadesiyle farklı olmakla birlikte, merkezî yönetim konusunda ittifak hâlindeydiler. Ancak Beyrut dışındaki şehirlerde, bu hareket ifadeden fiiliyata geçmemiştir.

Buna rağmen ilginçtir ki Kâmil Paşa'nın nâzırlığının sonlarına doğru Bâbıâlî, taleplerini dinlemek üzere diğer Arap bölgelerini de dâvet etmişti. Bunun üzerine bazı vilayetler,

savaş devam ettiği müddetçe reform ve ıslahat üzerine konuşmanın mümkün olmadığını belirterek önce barış antlaşmasının imzalanmasını şart koşmuşlardı.

Şam gibi bazı vilayetlerde ise âyanlar toplanarak **Beyrut**'ta dile getirilen taleplerden oldukça farklı talepler ileri sürdüler. Bu esnada özerklik çığırtkanları, Beyrut halkınınkine benzer talepler konusunda **Dımeşk** halkını ikna etmek için yoğun şekilde çalışmışlardı. Ancak bu havaya atılan ok, suya yazılan yazı gibi etkisiz kaldı. **Humus** ve Dımeşk'te birkaç kişi dışında kimse bu vesveselere kulak asmadı. Çağrılarını **Halep**'e de duyurmak istediler ama bir yankı bulamadılar.

Bunun gibi Filistin'de ayrılık ateşini yakmak istediler. Ancak **Yafa**'da mukim **Hâfız Said Bey** gibi öfke ve intikam hissine kapılmış kimseler dışında kimse bu yöne iltifat etmedi. Tam aksine devletin yanında durmayı tercih edenler kıyas konusu olmayacak kadar çoktu. **Kudüs-i Şerif**'ten bir itiraz yükselmedi, burada gizli komisyonlar kurulmadı. Bunun üzerine ayrılıkçılar, devletin İslam'ı ve vatanı korumak için giriştiği korkunç Balkan savaşı esnasında, desise ve vesveseleriyle devleti daha fazla meşgul ve mağlup etmek için, Arap yarımadasına yöneldiler. Türk askerlerine acımadıkları gibi, savaşta can verecek on binlerce Suriyeli Arap askerleri de önemsemediler. **Çatalca** ve **Bolayır** arasında nice ölümler yaşanırken, Arap vilayetlerindeki bu çalkantılar düşmanı daha da azdırdı. Avrupa ise böylece muhtemel bir barış antlaşmasının şartlarını aleyhimize zorlaştırma fırsatı elde etti. Ayrılıkçı gruplar bilmelidir ki, bu desiselerle, âdeta çocuğumuzu kendi ellerimizle kesiyoruz. Yakınlık ve dostluk gözetmeden, kendi aleyhimize çalışıyoruz.

Bu kimseler, **Asir**'de de **el-İdrisî**'yi kışkırtarak barış yoluna gitmemesini, Türklere güvenmemesini fısıldamaktadır-

lar. Ne zaman fitne yatışsa, onu tekrar uyandırırlar. Ortalık her karıştığında, akacak kardeş kanlarını umursamadan, gözlerinin parladığı görülür.

İmam Yahya devletle anlaşarak **Yemen**'deki fitneye dur dediği için ona karşı da öfkelidirler. **İbn Suud**'un, Balkan harbini fırsat bilerek ayaklanıp **Necid**'i ele geçirmesini teşvik edenler de bu kimselerden başkası değildir. Ancak İbn Suud'un daha sonra devletle anlaşarak Sultan tarafından Necid valisi ve komutanı olarak tayininden dolayı öfke ve intikam ile dolanlar da bu kimselerdir!

Basra eşrafından **Talip el-Nakip**'in hükümete karşı ayaklanması için kulağına fısıldanmasında da bunların parmağı vardır. Şu zamana kadar bunu yapmadıysa, neticeleri göze alamadığından yahut babasının hatırı için durduğundandır.

Allah'tan korkmayan, kullarına acımayan, bir uçtan diğer uca bütün halkın ocağına ateş düşmesini umursamayan bu gaddar insanlar, fitne peşinde koşmaya devam etmektedirler. Şahsî bir meseleden dolayı devlete öfkeli olanlar ya da siyasî veya şeytanî eğilimli kimseler de bu harekete katılmaktadır. Böylece **"Arap meselesi"** diye ortaya konacak bir problem oluşturabilme fırsatını yakalamaktadırlar. Oysa bizatihi Arapların böyle bir meseleden haberi yoktur. Gerçekte böyle bir problem olsaydı, en azından Dımeşk, Halep ve Kudüs'ün de Beyrut vilayetinin peşinden gitmesi gerekirdi.

Ancak böyle bir şey olmadı. Büyük gürültü koparsalar da, halk desteğine dayalı herhangi bir eylem güçleri yoktu. Gazeteleri sussa, varlıkları bile hissedilmezdi. Bunlar, Arap gazetelerinde istedikleri meseleyi abartarak halkı korkutmaya, kendi kurgu ve tasavvurlarına göre bir ahval çizmeye önem vermekteydiler. Suriye, Mısır ve Amerika'daki Arap

gazetecilere de gerekli talimatları vererek, hedefe ulaşmak için her türlü iftira ve uydurma habere başvurmalarına izin vermişlerdi. Fitne ateşini yakmak için tüm çabasıyla çalışan bu gazeteciler, vicdanları el verdiği oranda devlet hakkında yalan ve iftira haberler uydurmaya koyuldular. İşin nihayetinde öyle bir raddeye gelindi ki, öfke ve düşmanlığa maruz kalan; Bulgarlar, Yunanlar veya Sırplar değil, Osmanlı Devleti oldu. Fakat bilinmelidir ki Türklere karşı yönelen bu öfke, sadece onların değil, iki tarafın da cenaze namazını kılmak anlamına gelir, **Allah göstermesin! Türklerin başına bir musibet geldiğinde, bizim kuş tüyü yatağımızda bırakılacağımız umulmasın.**

Kâmil Paşa nâzırlığı döneminde, bu hareketlerin öncülerine, **Meclis-i Mebusan**'ın toplanmasından önce böyle bir reform seferberliğine girişilemeyeceği ifade edilmişti. Ancak tam bu sırada **Edirne** kaybedilince **İttihatçılar, Bâbıâli** binasını bastı. Güç kullanılarak etkisiz hâle getirilmeye çalışılan bu baskın sonucu tetikler çekildi ve iki taraftan da birçok kimse öldü. Çatışma esnasında başına isabet eden kurşun sonucu **Nâzım Paşa**'nın kanlı bedeni yere serildi. Kâmil Paşa hükümeti düştü, **Mahmud Şevket Paşa** sadrazam oldu. Böylece kıyamet koptu. Türklere duyulan nefret, İttihatçılar bahane edilerek daha da arttı. Âdeta yaraya tuz basılmış, ateşe yağ dökülmüştü. **Rumeli**'de yaşanan felaketlerin bir çoğunun sorumlusu olan Nâzım Paşa, bir anda **Bâbıâlî baskınının** masum kurbanı hâline gelmişti. Bu büyük kahramanın (!) katledilmesiyle devleti ayakta tutan temeller yıkılmıştı. Adem-i merkeziyet taraftarı ayrılıkçılar günlerce yas tutmuş, gözyaşları sel olmuştu. Balkan harbinin ayrıntılarını bilmeyen bir yabancı onların bu hâlini görseydi; aldığı dâhiyane tedbirlerle düşman ordularını ezerek başşehirlerine kadar ilerleyen büyük bir komutanın öldürüldüğü zanni-

na kapılabilirdi. Bu manzara karşısında, İttihatçıların Nâzım Paşa'yı nefret ve kıskançlıkları yüzünden katlettiklerini düşünebilirdi. Oysa bu ölüm, çatışma sırasında bir kasıt olmaksızın vuku bulmuştu. Yaptığı tüm hatalara rağmen onun katledilmesi elbette herkesi üzmüştür. Zira her ne olursa olsun, kan akıtmak kınanmıştır. Buna rağmen hevâ ve hevesleri akıllarına galip gelen ayrılıkçı gruplar, Nâzım Paşa'nın ölümünü Hz. Hüseyin'in şehadetine benzetmişlerdi. Nasıl ki Emeviler, Hz. Osman'ın şehadetini, hilafeti ele geçirip yükselmek için bir merdiven olarak kullandılarsa, aynı şekilde Nâzım Paşa'nın ölümü Türklere duyulan öfkeyi artırmak için kullanıldı.

Bâbıâlî baskınının ardından Mahmud Şevket Paşa'nın sadrazam olması ayrılıkçıların öfkesini daha da artırmıştı. Oysa yeni sadrazam **Bağdat**'ta doğup büyümüş, yüz elli yıldır şeref ve haysiyetiyle **Irak**'ta yaşayan asil bir aileden gelmekteydi. Araplığa ve Arapçaya kutsallık atfeden bu insanların, Mahmut Şevket Paşa'dan nefret etmesi ilginç bir durumdu. Aslının Türk veya Gürcü olduğunu farz etsek bile, kişinin milliyetini belirleyici unsur, bilinmeyen bir zamandan şimdiki zamana kadar kimlerin karıştığı bilinmeyen bir tohum değil, varlığını ispat ettiği dil ve coğrafyadır. Ancak yeni sadrazamın Arap olmasını önemsemeyen ayrılıkçılar, şayet Nâzım Paşa'nın Arap olduğuna dair küçücük bir ihtimal dahi olsa, "Türkler onu Araplardan nefret ettikleri için öldürdü, hükümette bizden birini görmeye bile tahammül edemiyorlar" diyerek isyan bayrağını çekerlerdi.

Sabık Şeyhülislam **Cemaleddin Efendi**, Osmanlı ordusunun başına gelen felaketlerin çoğundan Nâzım Paşa'nın sorumlu olduğunu ve onun öldürülmeyi hak ettiğini söylemişti. Buna rağmen bir sebep ve anlamı olmadan, ayrılıkçı-

ların, Nâzım Paşa'nın öldürülmesine bu kadar öfkelenmeleri ve üzülmeleri oldukça ilginçtir. Ancak daha ilginç olanı; zekâsı, kararlılığı, izzet ve şerefiyle dünyada eşine az rastlanır bir genç olan **Enver Bey**'e karşı duydukları öfke veya kıskançlıktı.*

Bütün Avrupa tarafından kudret ve zekâsı fark edilmiş Enver gibi bir kahramana duyulan bu öfkenin sebebi sorulduğunda, tecrübeli ve bilgili bir sadrazam olan Kâmil Paşa hükümetinin düşmesinde oynadığı rol gösterilirdi. Ancak bütün tecrübesine rağmen, devlet en büyük felaketleri, en acı kayıpları onun sadrazamlığı döneminde yaşamıştı. Eğer yönetim Kâmil Paşa'da kalsaydı, Edirne'nin geri alınması da mümkün olmazdı.

Nâzım Paşa'nın öldürülmesine gelince; Enver o esnada içeride sadrazamla müzakere etmekteydi. Hâriciye Nâzırı **Noradunkyan** da bu görüşmelere şâhitlik ediyordu. Dışarıda ise çatışma devam etmekteydi. **Mustafa Necib**'in bedeni kanlar içinde yere serilince, çatışma iyice alevlenmiş ve bu esnada Nâzım Paşa'nın başına kurşun isabet etmişti.

Bunların hepsini bir kenara bırakalım. Osmanlılar, pek değerli Enver'in anayasanın ilanı için verdiği çabayı nasıl unuturlar? Özellikle Arap milleti için **Cebel-i Ahdar**'da verdiği mücadele ve aldığı dâhiyane tedbirlerle, evvelce kimsenin başaramadığı kadar, Arap halkının sevgisini kazandığı unutuldu mu? Yoksa Araplar adına konuşma hakkı, kızgın ve bozguncu birkaç kişinin tekelinde mi? Arap Yarımadası ve Afrika'daki Arap unsurların söz söyleme hakkı yok mudur? Arap milliyetçiliği, Türk düşmanlığı ve devlete muhalefeti mi

---

* Yazarın, İttihat-Terakki fikirlerine ve öncülerinden Enver Paşa'ya yakınlığı unutulmamalıdır. [Yayıncı]

gerektirmektedir? Zira ecnebi bir devletle karşı karşıya geldiğinde, Yüksek Komisyon gibi adem-i merkeziyet taraftarları, direnişi bırakıp teslim olmayı salık vermektedirler. Gâvura boyun eğmeye râzı olanlar, tüm Arapların şerefini kurtaran Libya mücahidlerine yardım için kıllarını kıpırdatmazlar. Oysa İtalya gibi büyük bir devlete karşı mücadele yürüten, irili ufaklı nice zaferler ve ganimetler kazanan mücahitler de Arap soyundan gelmektedir. Karadan ve denizden kuşatıldıkları hâlde kahramanca mücadele etmişlerdir. Araplar, böyleleriyle övünmelidir. Ümidin kesildiği, Avrupalı milletlerin maşası olmak dışında önümüze yol konmadığı böyle bir dönemde; Trablusgarb mücahidlerine bakılıp ibret alınmalıdır.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLERİN İTTİHATÇILARA DÜŞMANLIĞI

Yeni hükümet İttihatçılar tarafından kurulup **Mahmud Şevket Paşa** sadrazam olunca, adem-i merkeziyetçilerin kalbindeki kin ve öfke ateşi iyice alevlendi. Mahmud Şevket Paşa kabinesinin yaptığı her işe itiraz etmeye başladılar. Hilafet merkezi İstanbul'un kapısında bekleyen Osmanlı askerî gücünü artırmak için Avrupa bankalarından borç alınmasını bile eleştirdiler. Oysa yaklaşık altmış bin Arap asker burada görev yapmaktaydı. Yani milliyetçilik adına yaptıkları, kendi kardeşlerine gidecek silah ve erzak yardımını engellemekten başkası değildi. Âdeta askerlerin açlıktan ölmeleri için gayret etmişlerdi. Rezilliklerinin ortaya çıkmaması için de, kendilerine yönelen ithamları hep inkâr ettiler. Fakat bunun bir faydası yoktur! Bazı Yüksek Komisyon üyelerinin imzasıyla yayınlanan makalelerde, devletin savaşı devam ettirebilmek için borç alması alenen kınanmaktaydı. Bunlardan bazıları meseleyi hukuki bir boyuta taşıyarak,

"zorba bir hükümetin devlet adına borç olması caiz midir" şeklinde tartışmalara girişti. Hatta sadrazamlıktan azledildikten sonra Mısır'a gelen **Kâmil Paşa**'ya, "Mahmud Şevket Paşa'nın kurduğu kabine, meşrû bir hükümet olabilir mi; yaptığı idarî işlemler ve imzaladığı sözleşmeler geçerli sayılır mı?" şeklinde sorular yöneltilmiştir. Kâmil Paşa'nın bu soruya verdiği cevap ise çok netti: "Sultan hazretleri aksini belirtmediği müddetçe, yeni hükümetin meşrûiyetini sorgulamaya imkân yoktur!"

Diğer yandan Mahmud Şevket Paşa göreve başlar başlamaz, önceki hükümetin yönetim şeklini değiştirmeyeceklerini, sadece geçmiş dönemde çizilen reform dairesini daha geniş tutacaklarını ilan etti. İlk iş olarak, ülkenin muhtelif bölgelere ayrılıp her bölgenin kendine has bir şekilde yönetilmesi kararlaştırıldı. Ancak adem-i merkeziyet çığırtkanları bu değişikliği görmezden geldiler. Türlü iddia ve iftiralar yayarak, halkın nazarında İttihatçıları itibarsızlaştırmaya çalıştılar. Devamlı şekilde **Irak** ve **Şam** bölgelerini devlete karşı kışkırttılar.

Mesela **Refik Bey**, ***el-Müeyyed*** isimli gazetede yazdığı bir makalede, "Bâbıâlî'nin Suriye'deki bazı toprakları sattığını" iddia etmişti. **Kuveyt** bölgesinin ise toptan İngilizlere satıldığını söylemişti. Gariptir ki, reformların Avrupalıların nezaretinde yapılmasını talep eden bu güruh, ecnebilerle irtibatı dolayısıyla Bâbıâlî'yi kınamaktadır. Bizzat bu grubun liderleri, gizli bir anlaşmayla **Filistin**'in **Çiftlik** isimli **köyü**nü, Fransız bir şirkete satmak üzere anlaşmışlardır. Ancak Refik Bey gibilerin bu durumu eleştirdikleri duyulmamıştır.

Kuveyt problemine gelince, bu meseleyi doğru anlamak gerekir. Bilinmelidir ki devlet hiçbir zaman, Kuveyt bölgesine şu anki kadar hâkim olamamıştır. Kuveyt'te bazı valilerin kötü muamelesi ve halkla olan irtibatsızlığı dolayısıyla çeşit-

li sıkıntılar ortaya çıkmıştı. Bunun üzerine **Kuveyt Emiri, İngiltere**'ye yaranmak için, kendisinin azledilmesi durumunda devlete karşı İngilizlerden koruma talep edebileceği şeklinde anlaşma imzalamıştı. Devlet bir müddet bu anlaşmayı tanımaya yanaşmadı. Ancak ülke topraklarını daha iyi savunmak, orduyu ve donanmayı güçlendirmek için ciddi bir maddî kaynağa ihtiyaç duymaktaydı. Ülkenin içine düştüğü bütün bu sıkıntılar, devleti İngiltere ile anlaşmaya mecbur etti. İki devlet arasında, Kuveyt konusu oldukça tartışmalıydı. Ancak devlet, Kuveyt'in Osmanlı'ya bağlı kalması şartıyla, İngiltere ve Kuveyt Emiri **Mübarek b. Sabbah**'ın arasındaki anlaşmayı tanımayı kabul etti. Bunun karşılığında ise Bâbıâlî, maddî ve siyasî alanda ciddi kazançlar elde etti.

Meselenin aslını araştırmadan, yaptığı her işte devlete muhalif olan bu kimselere gülsem mi ağlasam mı bilemiyorum. **Avrupalılar ne Türk bilir ne de Arap. Onlar sadece Osmanlıyı bilirler.** Baştan uca bütün bu topraklar, meşru bir şekilde başımızda bulunan Osmanoğulları'na aittir. Sultanın bir imzası, her şeye kâfidir. Buna rağmen, neden hâlâ devlete düşmanlık etmeye çalışırız? Niçin bu zorlu günlerde, Türk kardeşlerimizin sıkıntılarını paylaşmaktan uzak dururuz? Onlar bizim rakibimiz değil, kardeşlerimizdir. Şayet bir hakkımız ihlâl olmuşsa, devlete düşmanlık yapmak yerine, bunu daha barışsever bir yolla çözmemiz gerekmez mi? İngiltere Bâbıâlî ile anlaşma imzalarken Yüksek Komisyona yahut bir Arap şeyhine danıştı mı? Daha sonra Fransa, Suriye'de bazı imtiyazlar elde etmek için **Câvid Bey** ile anlaşırken, Suriye'den birine soruldu mu?

Bu sorulara verilecek cevap elbette olumsuzdur. Devletimiz, kimseye danışmadan işlem yapma yetkisine sahiptir. O hâlde bu kadar gürültü patırtı koparmanın ne âlemi var? Devletle dost geçinip barışçı yollarla reform talep etmek var-

ken, gazeteler neden düşmanlık ve nefret yayar? Belli ki ayrılıkçı grupların niyeti, toplumda fitne çıkarmaktır. Gerçekte bu kargaşa ortamının, Araplara yarayıp yaramaması onları ilgilendirmemektedir.

BEYRUT'TA GREV TEŞEBBÜSÜ

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, İttihatçıların yönetime gelmesiyle devlete yönelik nefret iyice arttı. Yeni hükümet reform hareketine süratle başlamasına rağmen adem-i merkeziyetçileri râzı edemediler. Yaptıkları her iyilik kötü görüldü.

Bâbıâlî, özellikle **Beyrut**'ta bu hareketin devlet aleyhine faaliyetlere giriştiğini fark edince, **Edhem Bey**'i görevinden alıp yerine önceki vali **Hâzım Bey**'i tayin etti. Hâzım Bey, mülayemetle ve dostâne bir siyaset izleyerek ayrılıkçı hareketleri ikna edebileceğini zannetmişti. Onları itidale davet ederek, reformların yapılması için devlete bir mühlet verilmesini istedi. Ancak yumuşaklık gördükçe daha da azdılar. Suriye vilayetinin diğer şehirlerinde de böyle hareketlerin doğduğunu fark edince, fitne ve fesatta daha da ileri gittiler. Kargaşa ortamının yaygınlaşmasından korkan yönetim, çareyi **Islah Cemiyeti** olarak adlandırdıkları kurumu kapatmakta buldu. Bunun üzerine ayrılıkçılar, bazı esnaf ve ticaret erbabını kışkırtarak greve davet etti. Dükkân ve atölyelerin kapatılmasıyla devlet ricalinin korkuya kapılarak bu bölgeye özerklik tanıyacağını zannettiler. Hatta daha da ileri giderek, grev sonucu ecnebi bankaların zarar görmesi üzerine, Avrupalıların bu bölgeye müdahale etmesini umdular.

Netice itibariyle, adem-i merkeziyet hareketinin tüm Arap vilayetlerine yayılması için girişilen bu grev hareketi sonuçsuz kaldı. Dükkân sahiplerinin birçoğu grev yapmayı

kabul etmedi. Hükümet de kararlılıkla bölgenin huzurunu sağlamaya devam etti. Öyle ki, Beyrut'un hiçbir zaman bu kadar sâkin ve huzurlu görüldüğü olmamıştı. Bunun üzerine, Beyrut'un ileri gelen Müslüman ve Hıristiyan liderlerinden **Muhammed Beyhum** ve **Yusuf Sursok** Efendiler, dükkânları açma talimatı vermek zorunda kaldılar. Bu talimat verilmeseydi de, grevin devam etmesi mümkün değildi. Çünkü ticarî hayat durma noktasına gelmiş, ticaret erbabı ciddi zarar görmüştü. Ertesi gün insanlar hemen dükkân ve atölyelerine koşarak yeniden işe başladılar. Böylece grev suretiyle fitne çıkarma projesi bozguna uğradı.

Gelgelelim ***el-Ahram*** ve ***el-Mukattem*** gazetelerine gönderilen telgraflarda, bu başarısız grev teşebbüsü şişirilerek anlatılmış ve yüceltilmişti. Neredeyse Suriye'de devrime ramak kaldığı, insanların patlamaya hazır bir bomba gibi bekledikleri zannedilmişti. Oysa mezkûr gazetelerin sahipleri biraz düşünselerdi, kendilerine ulaşan telgrafları doğrulayacak bir olayın bile olmadığını görürlerdi. Hatta tüm çabalara rağmen, grev senesinin Şam vilayetinin en huzurlu dönemlerinden biri olduğunu bilirlerdi. Ancak bunların gayesi hakikati ortaya çıkarmak değil, insanları devlete karşı isyana sevk ederek fitneyi körüklemektir. Bu gazete sahipleri çok iyi bilirler ki, savaş evvela kelimelerle yapılır. Propagandalar sonucu halk heyecan ve öfke ile tahrik edilince eyleme geçilir. Bu aşamayı başarıyla yürüten, savaşın da galibi olur.

Beyrut Islah Cemiyetinin kapatılmasının ardından, grubun genç üyelerinden bir alçak, **Zekeriya Tabbare**'ye saldırarak onu öldürmüştü. Katil ve maktul yakınlarının ifadelerinden, saldırının tamamen şahsî bir husumete dayandığı ortaya çıkmıştı. Haberin Mısır'a ulaşmasıyla adem-i merkeziyetçiler sevinçten dans etmeye başladılar. Onlara göre bu cina-

yet, adem-i merkeziyetçilerin söylemden eyleme geçtiğinin bir göstergesiydi. Artık hareketlerinin büyüyüp yükselme dönemi geldiğini sanmışlardı. Hemen Yüksek Komisyon'un başkâtibi Beyrut'a bir telgraf yazdı: "Beyrut halkının başı sağ olsun. Cinayetin detaylarından bizi haberdar edin."

Aldıkları cevap karşısında Yüksek Komisyon'un tüm sevinci kursağında kalmıştı. Bu cinayetin siyasî bir saikle işlenmediğini öğrenmeleriyle yeniden ümitsizliğe kapıldılar.

Beyrut halkını kutlamak üzere kadehlerini kaldıran Yüksek Komisyon üyeleri, reform yapılması için hükümete süre verilmesine karşıydı. Devletin kendini toparlayıp eski gücüne ulaşması durumunda, savaş ve buhran döneminde vadettiği reformları unutacağını iddia ediyorlardı. Türklerin sözüne güvenilmeyeceğini, onların ipiyle kuyuya inilmeyeceğini söylüyorlardı. Bu tutumlarına karşı kimilerinden şu minvalde itirazlar yükselmekteydi: **"Devletin ecnebilerle oldukça kanlı savaşlar yürüttüğü bir esnada, reform diye tutturup devletin boğazına sarılmak, İslâm'a, insanlığa ve vatanperverliğe yakışmaz."**

Artık bekleyecek bir günün kalmadığını söyleyerek bu itirazları susturmaya çalışmışlardı. Ancak insanlar devleti köşeye sıkıştırmaya çalışanlara karşı söylenmeye başladılar: "Yazıklar olsun Türk kardeşlerimize! Arap kardeşlerimize yazıklar olsun! Ama asıl, devletin içine düştüğü krizi fırsat bilen bizlere yazıklar olsun! Hilafet büyük bir tehlikedeyken, düşmanların bile yapmayacağını yaptığımız için yazıklar olsun bizlere!" İnsanların bu tepkisini beklemeyen adem-i merkeziyetçiler hemen sözlerini çevirmeye başladılar. Kendilerinin, savaştan sonra reform yapılmasını talep ettiklerini iddia ettiler. Oysa bu süreçte devlet aleyhine yazılan ve bir gün bile mühlet verilmeyeceğini duyuran bildirilerin altında hepsinin imzası mevcuttu.

Reformların yapılması için süre verdiklerine dair bir delil getirmekten âcizdiler. Bunun üzerine eski söylemlerine geri döndüler: "Evet evet, zor zamanlarda reformların yapılması için ısrarcı olduk. Çünkü hastalığı gittikçe azan bir kişi, ilacın kendisine bir an önce verilmesini ister." Bu ifadeler, memleketimizin içinde bulunduğu hâle uygulanmayacak bir safsatadan ibarettir. Bizim durumumuz ancak şu misal ile anlaşılır: Hastalığı iyice ilerleyen ve en küçük hareketlerde bile acılara gark olan bir hasta düşünelim. Bu durumdaki bir hastaya, vücudunun kaldırabilmesine bakmadan, tek seferde ilacın tamamı verilirse ne olur? Doktorların da çoğunluğunun kabul ettiğine göre, hayat iksiri olsa dahi, zayıf bir bedene bir anda ilaç yüklemesi yapmak zararlıdır. Ancak belirli zaman aralıkları gözetilerek ve belirli dozlarda ilaç verildiği takdirde, bu ilaçtan şifa umulur. Aksi takdirde ilacın kendisi bizzat ölüme götürür.

Biz, hastanın hastalığını da, ciddi bir tedavinin lüzumunu da kabul etmekteyiz. İtiraz ettiğimiz nokta ise, adem-i merkeziyetçilerin tedavi için takip ettikleri usûldür. Eğitim hürriyeti, anadilde eğitim hakkı, yolların yapılması, küçük memuriyetlerin vilayet halkına verilmesi gibi reformların gerekliliği tartışmasızdır. Ancak bunların tedricen yapılması gerekir.

Bu reformların tek seferde yapılması durumunda, terakki değil, tam aksine bir düşüş yaşanır. Zira aklı başında ve memleketin ahvalinden haberdar herkes bilir ki, devletin ve vilayetlerin maddî anlamda bu yükü taşıyacak imkânları yoktur. Bir anda bütün bu reformların yapılması, sonu hep kargaşa ile bitecek fitne kapılarını açar. Kargaşa ortamı ise ancak ecnebi baskını ile nihayet bulur.

FİTNE VE KARGAŞANIN ASIL SEBEBİ: ADEM-İ MERKEZİYETÇİLİK

Adem-i merkeziyetçilik, toplumda fitne ve kaosun ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Bu durum ise, ecnebi işgaline götürür. Bu felaket silsilesi hep birbirini takip eder. Ancak akıl sağlığı yerinde olmayan biri bu hakikati görmezden gelir. Hangi bölgenin ahalisi tek seferde özerkliği elde edebilmiştir? Bir sıçrayışla kim bağımsızlık kazanmıştır? **İrlanda** örneğine bakmazlar mı? **Büyük Britanya** bu meseleyle nasıl mücadele etmiştir? Avrupalı ile Doğulu toplumların birbiriyle kıyaslanamayacağını söyleyenler, bu konuyu mu kastetmektedirler? Bağımsızlık Avrupa'da tedricen elde edilirken, Doğu'da bir hamleyle devlet kurulacağını mı zannetmektedirler?

Mısır'da nelerin yaşandığını ve İngilizlerin hangi vesileyle oraya girdiğini görmezler mi? Oysa Mısır, yüz yirmi bin askerlik ordusu olan, yirmi dört milyonluk nüfusa sahip, özerk ve zengin bir hükümetle yönetilen büyük bir devlet sayılırdı. Ancak fitne baş gösterince, ecnebilerin ülkeyi işgal etmesi on günden fazla sürmedi.

Ancak adem-i merkeziyetçiler, iç işlerde bağımsızlık elde edilmesiyle, Avrupalıların işgalini engelleyeceklerini iddia etmişlerdir. Bilinmelidir ki, topraklarımızı işgalden korumanın tek yolu, bütün reayanın devlete bağlı ve sâdık kalmasıyla mümkündür. İlmî faaliyetlerin artırılması ve ülke ekonomisinin iyileştirilmesi ile her türlü işgal ihtimaline meydan okuyabiliriz.

Yabancı gözlemcilerin ülkeye davet edilerek her türlü işlemin onların onayına bırakılması ile yabancı işgalinin önleneceği de bir diğer iddiadır. Misal olarak da, bir hasta-

lıktan korunmak için üretilen aşının bizzat o hastalıktan üretiliyor olmasını gösterirler. Bu örneklendirme de siyasî gerçeklerle uyuşmamaktadır. Avrupalılara yetkiler tanınması durumunda, iştahları daha da kabarır. İşgalden başkası onların gözünü doyurmaz.

Kimileri de, özerk bir yönetim elde edilmesiyle Türklerin kontrolünden çıkmayı hayal etmektedir. Ancak Türklerden ayrılma durumunda onların yerine Avrupalıların kontrolü altına girilmesi mukadderdir. **Türklerin yönetimi, sınırları belli bir çukur ise, Avrupalılarınki ebedi bir dehlizdir!** Hikmet ve hakkaniyet ehli herkes, kargaşaya mahal vermeden problemlerin çözülerek yönetimde Türklerin seviyesine ulaşmaya gayret eder. Ancak adem-i merkeziyet çığırtkanlarının hastalıklı gayesi açıktır. Şöhret ve intikam hazzı ile sarhoş olan bu hainler, ırkçılık yaparak Araplarla Türkleri birbirine düşman yapmak istemektedirler.

ARNAVUTLUK MESELESİNİN SONUÇLARI

Arnavutluk meselesi ile birlikte içine düştüğümüz ve hâlâ devam eden hazin durumdan ders çıkarmamız gerekirdi. Anayasanın ilanından önce Arnavutluk'ta dileyen dilediğini yapıyordu. Sabık Sultan **Abdülhamid** ise onların şımarıklıklarına tahammül ediyor, hatalarını görmezden geliyor, bozgunculuklarına ihsanlarda bulunarak karşılık veriyordu. Liderlerini rütbelerle ve dolgun maaşlarla ödüllendiriyordu. Onların nasıl bir ahvalde bulunduklarını bilmediği için değil, ancak kalplerini düzeltebilmek için bunu yapıyordu. Buna rağmen, **İsmail Bey** gibi bazıları Yunan, Sırp ve Karadağ ile görüşmeler yapıp, Arnavutluk'un bağımsızlığını tanımaları karşılığında Osmanlı'nın Rumeli'deki topraklarını vadediyorlardı.

Anayasa ilan edildikten sonra, Arnavutluk liderlerinin devletten aldığı ücretler de kesildi. **Jön Türkler**, meşruti yönetimin tüm Osmanlı topraklarında birlikte uygulanmasını istiyorlardı. Yönetim şeklinin değişmesiyle rahatları bozulan Arnavutluk liderleri, halkı devlete karşı ayaklandırmak için çalışmaya başladılar. Şu an nasıl Sultanın Arap topraklarını sattığı şayiası yayılmaya çalışılıyorlarsa, o zaman da Sultanın **Arnavutluk topraklarını Sırplara sattığı** şeklinde söylentileri yaydılar. Bir başka söylenti de, devletin, **Arnavutluk aleyhine, Yunanlarla anlaştığı** şeklindeydi. Bazen de, devletin **erkeklerin sakalına da vergi** koymayı düşündüğü haberini yayıyorlardı. Halk da buna inanarak devlete karşı öfkeleniyor ve emirlere isyan ediyordu. Bu durumda anayasa gereğince devlet, ordularını Arnavutluk'a sürdü. Çıkan çatışmalarda nice kanlar döküldü. Vatanını seven her Osmanlı vatandaşı, bu olanlardan ziyadesiyle üzgündü. İsyanın liderliğini yürüten bozguncular ise hâllerinden pek memnundu. Olayları fırsat bilerek, günümüz Arap kavmiyetçileri gibi, milliyetçilik fikrini halka aşılamaya çalıştılar. İddiaları ise, Müslüman veya Hıristiyan, dinî kimliğine bakılmaksızın; ırk ve dil dışında bir birlik tanımamak gerektiğiydi.

Kur'ân'ın indirildiği dil olan **Arapça harfleri kullanmalarına rağmen milliyetçiler, Latin harflerine geçilmesi** konusunda ısrar ettiler. Daha da ileri giderek merkezden bağımsız bir yönetim talep ettiler. Şu an bizim arkadaşlarımızın iddia ettiği gibi, Türklerin yardımına ihtiyaç duymaksızın kendilerini yönetebileceklerini söylediler. **İsmail Kemal** ve arkadaşları, bağımsızlık elde edildiğinde geçerli olacak sınırları belirlemek üzere Sırplar ve Yunanlarla görüşmeler yaptı. Devlet, isyancı Arnavutları ilk denemelerinde bozguna uğrattı. Ancak savaş, Arnavutların dostu olan Karadağ civa-

rındaki Katolik Malisör isyancılara karşı devam etti.

DEVLETİN GERİLEMESİNDE TÜRKLERİN SORUMLULUĞU

Devlet Arnavutluk'u kontrolü altına alınca, İtalya Trablus'taki baskısını bir anda artırdı. Osmanlı'nın İtalya'ya karşı yürüttüğü mücadele ve direniş uzayınca İtalya, donanmasını devreye soktu. Osmanlı iyice köşeye sıkışmış ve yönetim merkezi sarsılmış haldeydi. İttihatçılara muhalif partiler ise güçlenerek fırsatı değerlendirme yoluna gitti. Gayeleri, Arnavutluk'ta fitne ateşini yeniden yakarak Osmanlı ordusunu bölmek ve böylece devleti birçok cephede savaştırmaktı. Devletin içine düştüğü sıkıntılı durumu umursamadan, ordunun bölünmesiyle sırtladıkları vebalin ağırlığını hesaba katmadan, olayların nihayetinde tüm saltanatın tehlikeye düşme ihtimaline aldırmadan harekete geçtiler. Tek amaçları vardı; İttihatçı yönetimi düşürüp yerine kendi partilerini geçirmek. Ancak tüm ülke düştükten sonra başa geçmenin ne faydası ola ki!

Arnavutluk isyanı yeniden alevlenince, ayaklanmayı bastırmak üzere gönderilen bazı askerler de isyancılara katıldı. Muazzam bir felaketin emareleri görünmekteydi. Mahmud Şevket Paşa yönetimi büyük bir ümitsizlik içindeydi. Paşa yine de sabrederek ülkeyi bu tehlikeden kurtarmaya çalıştı. Arnavutluk ve devlet arasında yapılan görüşmelerde, Mahmud Şevket Paşa'nın görevinden uzaklaştırılması şart koşulmuştu. Bunun üzerine hemen istifasını verdi. Ancak bu durum sadece onların küstahlığını artırdı. İsyan daha da genişleyerek yayıldı. Otuz bin Arnavut **Üsküp**'ü ele geçirip **Manastır**'ı da tehdit etmeye başlamıştı.

Said Paşa hükümeti bir yanda Trablus savaşı devam ederken diğer yanda, muhalif partilerin de parmağı olan bu

amansız fitneyi görünce Mahmud Şevket Paşa gibi istifa etti. Bunun üzerine çok kıymetli hocamız **Muhtar Paşa** sadrazamlığa geldi. Şûra reisliği, Adalet ve Harbiye Nâzırlığı görevlerine de **Kâmil Paşa**, **Hüseyin Hilmi Paşa** ve **Nâzım Paşa**'yı getirdi. **Cemaleddin Efendi**'yi Şeyhülislâm, **Mahmud Muhtar Paşa**'yı da Bahriye Nâzırı olarak tayin etti. Suriye âyanmdan **Mehmed Fevzi Paşa** ise Evkaf Nâzırlığı görevine getirildi. Yeni kabine hemen çalışmalara başladı. Arnavutlarla devletin arasını düzeltmek için, **Müşir Kâzım Paşa İşkodra** üzerinden **Malisörlere**; **Müşir İbrahim Paşa** ise **Üsküp**'e gönderildi.

Ancak dağdaki silahlı gruplarla birleşen Malisörler Kâzım Paşa ile görüşmeyerek savaşa devam ettiler. İbrahim Paşa ise Arnavutlarla görüşerek onların bütün taleplerini kabul etti. Bunlardan bir tanesi olan Meclis-i Mebusan'ın dağıtılması şartı da yerine getirilerek meclis kapatıldı. İsyancıların şımarık ve küstah talepleri hiç bitmedi. İşin nihayetinde, Arnavut vilayetinde Osmanlı Devletinin ne gölgesi görülür, ne kokusu duyulur oldu.

BALKAN SAVAŞI

Dört Balkan devleti, Arnavutluk'un devlete karşı ayaklandığını ve Osmanlı ordusunun iki ayrı cephede savaşmak zorunda kalışını gördü. Sırplar, Bulgarlar ve Yunanlar arasındaki ciddi görüş farklılıklarına rağmen, Osmanlı'ya olan nefretleri, onları bir araya getirdi. Osmanlı'nın hâli hazırdaki zor ve sıkıntılı durumu, savaş sonunda muazzam bir ganimetin ele geçirileceğini gösteriyordu. Bir yandan Arnavut isyanının bastırılması, diğer yandan İtalya ile devam eden savaş Osmanlı'mn askerî gücünü emip tüketmişti. Üstelik İtalya donanması, Osmanlı donanmasının Akdeniz'de dolaş-

masını engellemekteydi. Gerçekten de Balkan devletlerinin bir birlik oluşturmadan Osmanlı'ya saldırması tam bir delilik olurdu. Bu durumda yöneticileri devlet binalarında değil, tımarhanede ikamet ettirirlerdi. Ancak onlar, gayet akıllı ve uyanık kimseler olarak, devletlerinin maslahatı için Rus Çarının aracılığıyla birlikte savaşa girmeye karar verdiler. Şüphesiz ki böyle bir şer ittifakının temelinde, bazı Osmanlı ileri gelenlerinin kendi elleriyle başlatıp desteklediği Arnavutluk isyanı yatmaktaydı. Balkan savaşı sonrasında devletin tüm heybet ve gücünü kaybetmesi, İslâm sancağının düşmesi, sekiz vilayetin elden çıkması düşünüldüğünde, birkaç kişinin siyasî hırsları yüzünden memleketimizin düştüğü hâl daha bariz ortaya çıkmaktadır. İttihatçıları düşürüp tahta kendileri kurulmak için yaktıkları fitne ateşi, tüm Osmanlı'nın felaketi oldu. Müslümanların o dönem tattığı hezimet ve felaket, İsrail oğullarının Babil sürgününden daha da kötüydü.

Balkan devletleri arasındaki ittifak, onları iyice cesaretlendirdi. Baharı beklemeden, kışın ilk aylarında savaşa girdiler. Zira bir barış antlaşması yapılarak İtalya ile savaşın sonlanması ve Osmanlı donanmasının önünün açılarak Suriye'den Rumeli'ye asker taşınması Balkan devletlerini korkutmaktaydı.

Gerçekten de şayet İtalya ile barış antlaşması imzalanarak deniz yolu açılsaydı, **Adana, Halep** ve **Suriye** vilayetlerinden askerler taşınarak Balkan devletlerinin kalabalık gücünü durdurabilirdi. Zira düşman birliğinin en önemli avantajı, kalabalık bir ordu ve süratli hareket etme kabiliyeti idi. Her halükârda Şam ve Güney Anadolu orduları, Yunanlara karşı **Selanik** ve **Yanya**'yı korumaktaydılar. Bu vilayetlerde, yüz seksen bin ile iki yüz bin arasındaki Yunan askerine karşı en fazla yirmi beş bin Osmanlı askeri bulun-

maktaydı. Bazı vatan haini ecnebi yandaşlarının iddia ettiği gibi Arapların hak ve hukuku ihmal edilmiş olsaydı, devletimiz bir seneden daha uzun bir süre boyunca Trablusgarb'da düşmana karşı mücadele vermezdi. Osmanlı, bu Arap vilayetini düşmana yedirmemek için birçok zorluk ve sıkıntılara tahammül etti. Kınama ve eleştirilere kulak asmadı. Rumeli'nin kaybedilme ve hatta Âsitâne'nin işgal edilme tehlikesini bile göze alarak, elinden geldiğince Trablusgarb vilayetini savundu. Şimdi kim iddia edebilir devletin Arapları ihmal ettiğini, onları hor gördüğünü? Türklerin bulunduğu toprakları kaybetme pahasına Trablusgarb direnişinden vazgeçmedi. Oysa Balkan devletlerinin saldırılarını bahane ederek İtalyanlarla savaşmaktan kaçınabilirdi. Zira aradaki deniz dolayısıyla Trablus'un korunması zaten imkânsızdı. Bunun yerine memleketin kalbi konumundaki Rumeli topraklarını korumayı tercih edebilirdi.

Balkan devletlerinin ittifak etmesine zemin hazırlayan Arnavut isyanı olmasaydı, devlet hiçbir şekilde İtalya ile barış görüşmesi yapmayı düşünmezdi. Bilakis devletimiz, tüm zorluğuna rağmen, direniş ve müdafaanın sürmesi konusunda ısrarcıydı. Balkan harbi patlak vermeden önce İtalya, Osmanlı için çok daha izzetli ve lehe olan bir barış antlaşması bile teklif etmişti. Ancak Rumeli'deki sıkıntılar sonrası İtalya daha da cesaretlenerek, Osmanlıya dair her türlü yetki ve hakkın Libya topraklarından sökülüp atılmasına karar verdi. Hatta donanmasını, kalabalık Balkan ordusunun yanına göndererek, askerlerini Rumeli sahiline indirip Balkanlara destek vermekle tehdit etti.

Bütün bu anlattıklarımız sonucunda, sadece **Rumeli'deki altı vilayet, Girit adası ve Akdeniz'deki iki başka ada** kaybedilmedi. Arnavut isyanı nihayetinde, Trablusgarp ve Bingazi vilayetleri de düşmanların eline geçti. Mezkûr iki vilayetin,

Arap olmak bakımından, Hicaz, Yemen ve Necid'den bir farkı yoktu. Üstelik Kuzey Afrika'da İslâm'ın ve Arapların son sancağıydı.

Fitneyi körükleyerek Sırp ve Yunanlarla işbirliğine girişen liderlere karşı her Osmanlı vatandaşının, hatta her Müslümanın gerekli duruşu sergilemesi gerekirdi. Bu ayrılıkçılar, hain olarak ilan edilmeliydi. Aynı şekilde, başşehirde olup da Arnavutları kışkırtan, taleplerinde ısrar etmeleri için onları teşvik eden bakan ve siyasilerin de vatan haini ilan edilmesi gerekirdi. Zira onlar, İttihatçıların sonunu hazırlayabilmek için devletin temel direklerini yıkmayı göze almışlardı.

Osmanlı vatandaşı olduğunu ve vatanın şerefini korumayı amaçladığını iddia eden herkesin böyle bir tutum içerisinde olması gerekirdi.

Bütün bu olanlara rağmen, **Arapların İsmail Kemalleri** şu ana kadar Arnavut fitnecileri kınayabilmiş değillerdir. Hem kendi topraklarında hem de başka bölgelerde, Arapların Trablus'u da buna dâhil, nice kanların dökülmesine, ırzların geçilmesine sebebiyet veren liderlerin ihanetlerini hâlâ itiraf etmediler. Tam aksine, bütün bu isyan ve ayaklanmalara gerekçe olarak İttihatçıların zulmünü göstermektedirler. Bu yüzden onları kınamadıklarını söylerler. Bunlara göre, **el-İdrisî**'nin İtalyanlarla anlaşarak kendi devleti aleyhine çalışması da mazur görülmelidir.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLERİN AYRILIKÇI GRUPLARI DESTEKLEMESİ

Hâsıl-ı kelâm, adem-i merkeziyeti savunan arkadaşlar, Balkan harbinden önce de **İsmail Kemal** ve avanesini desteklemiş ve onlarla aynı plan üzerine anlaşmışlardı. Hatta

Rum, Bulgar ve Sırp vekillerle de ittifak hâlindeydiler. Devletten ayrılarak Arap milliyeti ekseninde kurulmuş bir düzen peşinde olan bu kimseler; **Senûsî, İbn Reşid, Mekke emiri** ve **İmam Yahya** gibi isimleri de söylemlerine alet etmeye çalıştılar. Oysa aynı zevat, Arap harfleriyle yazmayı reddeden Arnavut partisine destek vermekten de geri durmamışlardı. Çünkü hepsinin etrafında dönüp durduğu tek gaye, devletle ve özel olarak İttihatçılarla mücadeleye girişmekti. Bunun sonucunda tüm Arapların zarar görmesini de göze almışlardı.

Yine bunlar, insanları Trablus'a yardım etmekten de alıkoymaya çalışmışlardı. Hatta Refik Bey açık bir şekilde; "Afrika çölleri için Suriye'yi mi terk edeceğiz" demekteydi. Hem Afrika'daki savaşın Suriye meselesiyle nasıl bir bağlantısı vardır ki! Afrika'da savaş kızışıp ölüm ve şiddetin dozu arttıkça, Suriye tarafı yardım etmekten, destek olmaktan imtina etti.

Bazı din adamlarının, insanlara şeriatı ve fıkhı öğretmek için verdiği dersler bahanesiyle, **Rusya**'yı İttihatçıların desiselerine karşı ikaz ettiklerini kimse görmez mi? Bu, hangi şeriatta, hangi kanunda caiz olabilir? Adem-i merkeziyetçi Araplar, devletten ayrılmayı isteyen **Ermeniler**le el sıkışmışlardır, bu da mı görülmez? Bu misaller açık şekilde göstermektedir ki bu güruhun niyeti hayır değildir. Anlamsız bir bağımsızlık bahanesiyle Osmanlı devletini ortadan kaldırmak istemektedirler. Rumeli'de yaşanan tüm zorluk ve ayrılıklara rağmen, Arnavut fitnesini ateşleyenlerle aynı yolda yürümektedirler. Balkanlarda zuhur etmiş kargaşa ve düzensizliği Şam'a da taşımak isterler. Ah ne yazık! Amaçları sadece şöhret ve ayrılık olan bu kimseler; hâlâ kendilerini dinleyen, kirli işlerini temize çıkaran, ipleriyle kuyuya inen yandaşlar bulabilmektedirler. **Gerçekten de gözler**

kör olmaz. Kör olan ancak göğüslerimizdeki kalplerdir.

Ancak kimileri de, isyancı Arnavut liderleri ile adem-i merkeziyetçiler arasında bir benzerlik olmadığını iddia etmektedir. Adem-i merkeziyet taraftarlarının tek amacının devleti bazı konularda ıslahat yapmaya sevk etmek olduğunu, bunun kan dökmek ve asayişi bozmak gibi bir sonucunun olmayacağını söylerler. Bunun Rumeli meselesiyle ne benzerliği vardır diyerek kendilerini savunmaya çalışırlar.

Bunun cevabı çok açıktır; devletin dışarıda yürüttüğü bir savaş esnasında içeride çıkartılan her türlü problem ve sıkıntı, devleti zayıflatır, gücünü emer. Adem-i merkeziyet hareketi de, dâhili bir mesele olmakla beraber, Balkan harbi sırasında baş gösterdiği için devleti zora sokmuştur. Bu, en az isyan gibi affedilemeyecek bir suçtur. Her ne kadar bir ayaklanma çıkmamış veya topraklarımızda kan dökülmemiş olsa da, harp meydanındaki düşman bundan güç olarak askerlerimizin üstüne bir kara bulut gibi çökmüştür. İşte adem-i merkeziyet taraftarlarının yaptıkları, kendi kardeşlerine karşı düşmana silah vermekten daha farklı değildir. Acaba bu yaptıklarını hangi bahane ve kelimelere sığınarak mazur gösterecekler?

Arnavut liderler, ilk ayaklanmaya başladıkları sırada, şu an adem-i merkeziyet taraftarlarının istedikleriyle aynı şeyi talep etmekteydiler; reform, iç işlerde bağımsızlık ve Arnavut kimliğinin korunması. Ancak bu reformcu hareketin vardığı noktayı yukarıda anlattık. Hâlâ da bu felaketin etkileri devam etmektedir.

Bugün Arnavutlar pişman bir şekilde Osmanlı bayrağına sarılmaktalar. Bu uğurda ölmekte ve öldürmektedirler. Ancak artık geç kalınmıştır.

Her köşede mevcut bulunan ayrılıkçı söylemlerin kurbanı

olan ülkemizde, milli bilinç ve eğitim zayıf kalsa da, bilinmelidir ki adem-i merkeziyet, kaos ve kargaşanın başlangıcıdır.

Milliyetçi bir elbiseye bürünerek Türklerden ayrılmaya davet eden bu haykırışların, Arnavut fitnesinden farkı yoktur. Osmanlı vatandaşı herkesin düşünme ve ibret alma zamanı gelmiştir; *"Görmüyorlar mı ki, onlar her yıl bir veya iki kere belâya çarptırılıp imtihan ediliyorlar. Sonra ne tövbe ederler, ne de ibret alırlar."* (Tevbe sûresi, 126)

Farz edelim ki bir grup Arap, özerk bir yönetime onay vererek Türklerden ayrılmayı kabul etti. Buna karşı çıkan ve ayrılma olmaksızın reformların yapılması gerektiğini söyleyen nice Araplar çıkacaktır. Bu iki cephe arasındaki niza ve uyumsuzluk dahi topraklarımızdaki huzur ve emniyeti bozmaya yeterlidir. Zira kelamla çözülemeyen problemler dolayısıyla insanların kılıçlarını kuşanması işten bile değildir.

Üstelik bağımsız olarak kendini yönetme yükünü taşıyabilecek yeterlilikte olmayan vilayetlere, Bâbıâlî tarafından iç işlerde bağımsızlık verilmesi beklenemez. Özellikle Suriye'de olduğu gibi sadece birkaç kişinin talebine bakılarak adem-i merkeziyet gibi tehlikeli bir sisteme hiç geçilmemelidir. Zira işin sonunda devlet güç kullanarak kan akıtmak zorunda kalabilir. Kardeşi kardeşe silah çekmeye götürecek bu durum, ateşle oynamak anlamına gelmektedir.

AYRILIKÇILARIN TEHLİKELERİ KONUSUNDA UYARI

Buraya kadar anlattıklarımıza dayanarak, ayrılıkçıların vesveselerine kulak veren vatan evlatlarını hep uyardık, uyarmaya da devam ediyoruz. Çünkü ayrılıkçılar, başka ülkelerde rahat içinde yaşarlar, ama memleket edebiyatı yapmaktan da geri durmazlar. Tek istekleri, şan şöhret kazanıp İttihatçılardan intikam almaktır. Zira onların "layık

olduğu" makamlara ulaşmasını engelleyenler de bizzat İttihatçılar olmuştur. İttihatçılara karşı istedikleri kadar direnşinler, diledikleri gibi onlardan intikam alsınlar. Ancak Suriye'yi hiçbir şekilde intikam almak için bir âlet olarak kullanmasınlar! Bilen bilir ki Suriye'de zaten yeterince düşmanlık ve kin mevcuttur. Bu topraklar, daha fazla hile ve desiseyi artık kaldıramaz. Bir fitne dalgasına daha dayanamaz. Bu yüzden Mısır'ın serin bahçelerinde oturup keyif çatan bu adem-i merkeziyetçi grup, Allah'tan korksun ve kardeşlerini böyle bir fitnenin kollarına atmasın. Bu şekilde devam edildiği takdirde, ortaya çıkacak fitne ve bozgunculuğu gözlerimizle görür, olacaklara ellerimizle dokunur gibiyiz. Devletin derhal bu ayrılıkçı harekete haddini bildirmesi zaruridir. Vatanın tehlikelerden korunması öncelikli meselemiz olmalıdır.

Muhtemelen şöyle diyeceklerdir; "Biz isteseydik zaten fitneyi çoktan başınıza musallat ederdik. Bazı câhil kesimleri, Hıristiyanlar veya Avrupalılar üzerinden kandırmak çok kolay olurdu. Böylece ecnebi problemi ortaya çıkardı. Biz de dilediğimize ulaşırdık."

Bu kimseler, hareketlerinin yayılıp fitnenin tüm ülkeyi sarması için ellerinden gelen çabayı zaten göstermektedirler. Avrupalıların saldırmasını umarlar. Ta ki hak ettikleri makama ulaşabilsinler. Ancak ellerini kollarını bağlayan bir şey vardır. Halk, devlete ve İslâm topraklarına zarar gelmemesi için, onların vesveselerinden yüz çevirmektedir. Nitekim Beyrutlu şeyhler, devlete karşı bir harekete katılmaktan imtina edip devlete sımsıkı sarılınca, adem-i merkeziyetçilerin bölgede bir hâdise çıkarma imkânları kalmamıştır. Bir şekilde Beyrut şeyhlerini kendi taraflarına çekmeye, Arapçılık davası üzerinden onların gönüllerini kazanmaya çalışsalar da, istediklerine ulaşamamışlardır! Ahali, devlete

sâdık ve bağlı kalmaya devam etmiştir. Yani, bir ayrılıkçı ne kadar çabalarsa çabalasın, bu ahaliyi tahrik edip galeyana getirmek o kadar kolay değildir. Ancak hükümetin de daima müteyakkız olması ve ayrılıkçı düşüncelerin önünü, eyleme geçmeden önce kapaması gerekir. Hükümet muhalifi gruplar, devleti zora sokmak için yabancılara ve Hristiyanlara kasten düşmanlık etmişlerdir. Bu düşmanlık sonucu Batının müdahalesini umsalar da gayelerine ulaşamamışlardır. Çünkü bizzat hükümet muhaliflerinden kalabalık bir grup, fitnecilerin karşısında durmuş, vatanlarına acıdıkları için onlara engel olmuştur.

Yine de fitne çıkarmak için yayılan bu fikirler, bazı cahil Hıristiyanları galeyana getirmeyi başarmıştı. Bu cahil kesim, **kâh Beyrutlu Müslümanlara kâh Dürzilere saldırmaya** ve tâcizde bulunmaya başladılar. Hiçbir sebep olmadan onlara karşı düşmanlık ve kin beslediler. Böylece Batılıların Beyrut'a müdahalesini gerektirecek büyük bir fitnenin doğmasını umdular. Ancak akl-ı selim Hıristiyanlar ve **Marunîler**, bu harekete karşı muhalif bir pozisyon aldılar. Özellikle **Patrik İlyas**, vatanın istiklâli için çok değerli hizmetlerde bulundu. Önce Trablusgarb daha sonra da Balkan harbi dolayısıyla Beyrut mutasarrıfı görevden ayrılınca, Patrik'in kardeşi **Sadullah Bey** mutasarrıf vekili olarak göreve başladı. Gayet başarılı bir şekilde bölgeyi yönetti. Huzurun sağlanması için sabahlara kadar çalıştı, her türlü fitne ve problemin çıkmasını engelledi. Akl-ı selim Hıristiyanlar böylesine izzetli bir tutum içindeyken, ayrılıkçı gençler, İngiltere ve Fransa bayraklarının Şam ve Beyrut tepelerinde sallandığını nasıl hayal edebilmektedir?

Görüldüğü üzere, ülkemizdeki sükûnetin devam etmesinde hiçbir suretle adem-i merkeziyetçilerin en ufak bir katkısı yoktur. Şüphesiz ki huzur ortamının sağlanması, hükümet

ve her iki milletin akıllı ve insaflı mensupları sayesindedir. Zira bu kimseler, ülkeyi bir fitnenin sarmasını ve bunun sonucunda kardeş kanı dökülmesini istememişlerdir.

PARİS'TEKİ ARAP KONFERANSININ HİKÂYESİ

Adem-i merkeziyet taraftarları, insanların düşüncelerine bir kaygının hâkim olması ve Türklerle Araplar arasında nefret tohumlarının ekilmesi için tüm gayretleriyle çalışıyorlardı. Yabancı gazetelerin de Suriye meselesine dâhil olabilecekleri bir ortam oluşturdular. Bütün faaliyet ve hareketleri, tek bir amaca yönelikti; Suriye'de bir Avrupa meselesi ya da Avrupa'da bir Suriye meselesi îcat etmek.

Beyrut valisi, adem-i merkeziyet propagandası yapan **Islah Cemiyeti**'ni kapatınca, Mısır'daki Yüksek Komisyon, Avrupa gazetelerine tehlikeli telgraflar göndererek, Bâbıâlî ile Suriye halkı arasındaki bu gerginliğe uluslararası bir müdahale yapılmasını talep etmişti. Bu olay, açıkça adem-i merkeziyet taraftarlarının tüm kirli çamaşırlarını ortaya dökmüştür. Buna rağmen kendilerinin sâdık birer Osmanlı vatandaşı olduklarını nasıl iddia edebilirler?

Bu insanların gerçek niyetlerini gösteren bir diğer örnek ise, **Arap Konferansı** adı altında Paris merkezli bir forumun düzenlenmiş olmasıdır. Bu forumun nasıl yapıldığını, meselenin arkasında ne denli önemli sırların bulunduğunu şu an izah etmek istemiyoruz. Zira bu sırlar ortaya çıktığı vakit, bizzat buna katılanlar hayrete düşecek ve bütün Arapların nazarında rezil rüsva olacaklardır. Ancak biz sadece bir noktayı vurgulamakla yetinelim. Bu konferansın yapılacağı yer olarak **Paris**'in seçilmesi birçok sebebe dayanıyordu. Öncelikle Paris'te eğitim gören çok sayıda Arap öğrenci bulunmaktaydı. Bunlardan kimisi her türlü siyasî entrikadan

uzak bir şekilde, ülkemizin gelişip ilerlemesi için reformlar yapılmasını talep eden vatanperver gençlerdi. Konferansa katılan bazı gençler ise, Islah Cemiyeti'nin kapatılmasından dolayı devlete karşı öfkelenmiş kimselerdi. Bir diğer grup ise, Osmanlı'dan kopmak suretiyle Türklerden ayrılmayı hayal edenlerden oluşmaktaydı. Bazıları ise sadece, bu yolda çalışmak suretiyle cebine girecek paraları düşünüyordu. Ancak bunların hiçbirisinin Arap milletini temsil etme yetkisi yoktu. Araplar adına konuşma hak ve salahiyetleri bulunmamaktaydı. Ne **Şam** ne **Halep** ne **Kudüs** ne de bir başka Arap vilayetinden böyle bir yetki almış değillerdi. Hatta tüm **Beyrut** halkının bile görüşlerini temsil ediyor değillerdi. Arap yarımadası halkı, Şam ve **Irak**'ın eşraf ve liderleri, Paris'te toplanan böyle bir konferanstan haberdar bile değillerdi. Ancak konferansa katılanlar, hiçbir temsil ve vesayet yetkisi almaksızın, aziz Arap milletinin adına konuşmuşlar ve kararlar almışlardır. Hâlâ da hiçbir rahatsızlık duymaksızın, Arapları temsilen konuşmaktadırlar.

ARAP ÂYANLARIN KONFERANSI PROTESTOLARI

Bütün işlemler tamamlanıp neredeyse konferansın Paris'teki ilk oturumu yapılacakken **Dımeşk Âyanları**, **Abdurrahman el-Yusuf Bey**'in evinde toplandılar. Kendilerine herhangi bir yetki verilmediği hâlde, bu konferansı düzenleyerek macera peşinde koşan ayrılıkçıların durumunu müzakere ettiler. Bu müzakere sonucunda, Arap milleti adına böyle bir konferansın yapılmasını tanımadıkları üzerine ittifak ettiler. Ancak nasıl protesto edileceği konusunda farklı görüşler mevcuttu. **Ahmed eş-Şem'a** ve Abdurrahman Bey gibi muhalif partiden olan bazıları, bu konferansı tanımamakla birlikte, Bâbıâlî'ye sunulan ıslahat ve reform talep-

lerinin devam etmesi gerektiğini ileri sürdüler.

İttihatçılara yakın olan diğer gruplar ise, sadece bu konferansı tanımamakla kalmadılar. Daha da ileri giderek, savaş esnasında böyle bir işe girişen komplocuları ciddi anlamda kınayıp eleştirdiler. Böylece Bâbıâlî'ye iki farklı protesto bildirisi gönderilmekle birlikte, iki grubun da ittifak ettiği ortak gaye ortaya kondu. Dımeşk âyanlarının bu protestosuna, azınlıkta kalan bir grup dışında, **Halep, Kudüs, Beyrut, Nablus, Gazze, Yafa, Akka** ve **Sayda** gibi birçok şehir de destek verdi. Sonuç olarak Avrupalılar, bu konferansın hiçbir suretle Arap milletini temsil etmediğini anladılar.

Bunun üzerine konferansı düzenleyenler, protesto telgraflarına imzalarını atan kimselerin tek amacının hükümete yaranmak olduğunu söylediler. Kendilerinin ise özgür kişiler olarak sadece halklarının maslahatını gözettiklerini belirttiler. Bu tutumun, onlara karşı yönelen her türlü itiraz veya direnişe karşı takındıkları tutumdan bir farkı yoktu. Kendilerine muhalefet eden veya onlara karşı halkı ikaz eden kimseleri, her seferinde çeşitli töhmetler altında bırakarak etkisiz hâle getirmeye çalıştılar. Misal olarak, en yaygın kullandıkları ithamlardan bazılarını zikredelim. "Bu adam, kendi menfaati zedelenmesin diye devlete ilişmiyor, şu adam bir makama atanmak için yandaşlık yapıyor, Zeyd İttihatçı efendilerine kulluk yapma peşinde, Amr aylık maaşını kaybetmek istemiyor, Bekir eşitlik ve kardeşlik istemeyen müstebit ve zâlim biri" diyerek insanları suçladılar. Herhangi bir töhmet veya zayıflık isnat edemedikleri kişileri ise, ahmak ve gafil olmakla yaftaladılar.

Gerçekte ise muhalifler, her açıdan onlardan daha şerefli, ahlâklı ve vatanperverdirler. Ülkenin gelişmesi ve yükselmesi için gerekli atılım ve reformları yapanlar aslında bu kimselerdir. Allah göstermesin, bu ülkenin başına bir felaket

geldiğinde, hem mal hem de can olarak zarar görecek olanlar, adem-i merkeziyet hareketinin liderleri olmayacaktır. Zira Paris Konferansı üyeleri, Suriye'de bir karış araziye sahip değillerdir. Öte yandan muhalifler, devletten ne rütbe ne de maaş talep etmişlerdir. Tam aksine onların talepleri; vilayet yönetimlerinin ıslah edilmesi, çiftçilerin gözetilmesi, reaya arasında tam bir eşitliğin sağlanması, milliyetçi hareketlerin kırılması, bozguncu dillerin kesilmesi ve bu ayrılıkçı hareketlere destek vererek ülkeyi yabancılara peşkeş çeken vatan hainlerinin cezalandırılmasıdır.

Keza bazı muhalifler, konferansı düzenleyenlere şu isabetli soruyu yönelttiler: Acaba Fransa hükümeti ile herhangi bir vilayeti arasında bir problem ortaya çıksaydı, bu vilayet halkı İngiltere, Almanya veya Osmanlı devletlerine müracaat eder miydi? Bunun cevabının net ve açık olmasına rağmen adem-i merkeziyetçilerin, her ülkenin hariciye nazırlığına, Paris'te düzenledikleri Arap Konferansını haber vermeleri ne anlama gelmektedir?

Yüksek Komisyon reisi bu soruya, "iç işlerinde Avrupalılara başvurmak, Türklerin âdetidir" diyerek cevap verdi. Buna örnek olarak da **Dağıstanlı Murad Bey**'in, Ermeniler konusundaki ıslahatların yabancı devlet elçileri nezaretinde yapılması talebi zikredildi.

Ey okuyucular! Bakın ve hükmü siz verin. Nasıl Araplar arasında manda yönetimine meyyal kişiler varsa, Türkler arasında da Dağıstanlı Murad Bey gibiler vardır. Ancak bunların yaptıklarına bakılarak delil devşirmek mümkün müdür? Bu istisnai olaylar ileri sürülerek, hükümetimizle Arap vilayetleri arasına Batı müdahalesi nasıl talep edilebilir? Bilinmelidir ki bâtıldan emsal verilmez. Ey Osmanlı tebaası ve hassaten Araplar! Dağıstanlı Murad Bey'in ecnebilere müdana etmesi yahut İttihatçıların, anayasa ilan edil-

meden önce birtakım faaliyetlerini Paris'te yürütmüş olmaları, sizin utancınızı kaldırmak için yeterli bir sebep midir? **Jön Türkler**, bu konferansın üyelerinin yaptığı gibi, Bâbıâlî ile kendileri arasına girmesi için herhangi bir Avrupa devletine resmî bir çağrıda bulunmuş mudur? Bağımsızlıklarını tehlikeye sokacak bir faaliyete girişmişler midir? Paris konferansı üyeleri Avrupa devletlerine müracaat ederek, sapkın ve ayrılıkçı fikirlerini ortaya koymuşlardır. Bu güruhun söylemleri ile eylemleri birbirini tutmamaktadır.

Peki, onları Fransa'nın başşehrinde böyle bir konferans düzenlemeye sevk eden nedir?

Buna sebep olarak, Beyrut Islah Cemiyeti'nin kapatılarak kendilerini özgürce ifade edebilecekleri toplantı imkânlarının yok edilmesini gösterirler. Bu yüzden Paris'i seçmek dışında başka çareleri kalmadığını söylerler.

İşin aslı şudur ki; Beyrut'ta adem-i merkeziyet kisvesi altında yürüttükleri ayrılıkçı hareketi, Şam'a da yaymaya çalışmışlardı. Hükümet de, fitnenin daha da yayılıp devleti kuvvet kullanmaya mecbur bırakmaması için bu cemiyeti kapatmıştı. Ancak oranın kapatılması, kimseyi toplanma özgürlüğünden men etmek anlamında değildi. Zira gazetelerinde dilediklerini yazıp çizmeye, her türlü iftira ve fitneyi yaymaya devam ettiler. Açık olarak söylemediklerini ima ile ifade etmeye çalıştılar. Hatta **Dımeşk**'te yayın yapan bir gazetede "Türkler, yaratılmışların en şerlisidir" ifadesi yer almaktaydı. Aynı gazete, Fransa'nın dostluk ve desteğini kazanmak için siyasî ve ticarî işlerde Fransızca yazmak konusunda insanları teşvik ediyordu. Oysa, her sabah **Fransa**'nın fazilet ve meziyetlerinden bahseden bu gazete, kendisini Arap ve Müslüman olarak göstermekteydi. Tek amaçları fitneyi körüklemek olan gazeteler, **Edirne**'nin geri alınmasını da kötülemişlerdi. Hatta bazıları Osmanlı'nın

oradan gerekirse zorla çıkartılması için özellikle **İngiltere**'ye çağrıda bulunmuştu.

Müslümanlara zarar verecek bir haber varsa, bunu ilk o gazetelerde bulursun. İyi bir haber varsa da görmezden gelirler yahut geçiştirirler.

Avrupa bile, **Balkan savaşı** esnasında **Rumeli Müslümanlarının** maruz kaldığı zulüm ve haksızlıkları kabul etmek zorunda kaldı. Birçok hür düşünceli yazar bu konuda eserler telif etti. Hatta bizzat **Rus yazarlar** bile, yaşanan mezalim ve saldırıların tafsilatlarını zikretmişti. İşin garip tarafı, Müslüman ve Osmanlı olduğunu iddia eden mezkûr gazeteler, yaşanan acılardan bir harf ile dahi bahsetmediler. Hatta konu bir şekilde Balkan harbine gelirse, düşmanları mazur gösterecek yayınlar yapmaya çalıştılar. **Yunanların Selanik'te** işlediği iddia edilen suçların iftira olduğu söylenince, bu gazetelerde derhal Yunanların nasıl bir iftiranın kurbanı olduğu yazıldı. Pisliğin üzerine konan sinekler gibi, düşmanı masum ve haklı gösterecek her haberi yaydılar. Oysa hakikat, yapılan haberleri yalanlamaktaydı. Bu durum göstermekteydi ki, Türklerden ayrılmak için adem-i merkeziyet bahanesine sarılan bu kimseler, bize karşı **Frenkler**den daha acımasız ve önyargılı olmuşlardır. Aslında bu, büyük kriz dönemlerinde, çözülen sosyal bağların bir sonucu olarak, kardeş bildiklerimizin saldırılarının düşmandan daha yaralayıcı olması meselesidir. Ancak bu insanlar, Osmanlıların, hatta daha genel bir ifadeyle Müslümanların başına gelen her felaket ile sevinç duymaktadırlar. **Edirne** ve **Yanya**'nın düştüğü gün, yüzleri bir güneş kadar parlaktı. Sevinçleri gözlerinden okunuyordu. Yüzlerinin asık olmasından ise, düşman ordusunun **Çatalca**'da durdurulduğu veya **Enver Bey**'in karşısında mağlubiyete uğradıkları anlaşılıyordu. Müslümanlara kurulan tuzaklar başarısız olunca, bu kimse-

lerin yüzünden düşen bin parça oluyordu.

Bu gazetelerden bazıları, devletin **Bulgarlara** karşı elde edeceği zaferi kendi aleyhine görüyordu. Zira Türkler Balkan devletlerini yenerse, kendi üzerlerine gelmesinden korkuyorlardı. Bu sebeple, içinde birçok Arap gencin de görev yaptığı Osmanlı ordularının yenilerek İslâm'ın son hâmisi olan devletin yıkılmasını temenni ediyorlardı. Oysa Suriye'den, Mısır'dan, Irak'tan; Arap olmalarını bir fitne vesilesi olarak görmeyen gerçek Araplar, orduya gönüllü olarak katılmışlardı.

Okuyucumuz, kimin gerçekten Araplık davası güttüğünü görsün de böyle kimselere aldanmasın.

Zira güttükleri bu davanın ikiyüzlülüğü, **Senûsîler** ve **Trablus** ve **Berka Araplarına** karşı takındıkları tavırda açık bir şekilde görülmüştür. Onlardan bir grup hem Müslümanların, hem de İtalyanların zafer haberlerini yayınlamıştır. Ancak bazıları yaşananlar hakkında tam bir sessizliğe bürünmüştür. Ne zaman İtalya'dan bir telgraf gelir de az bir miktar asker ile birlikte önemli bir generalin öldürüldüğü söylenirse, hemen bunun haberi yapılır. Böylece telgrafta bahsedilen olayın hakikati saklanır. Çünkü o olayda binlerce İtalyan askeri ölmüş, bir o kadarı yaralanmıştır. Zaten bir ordunun tamamının yenilgiye uğramadan generalin öldürülmesi akıl alacak iş değildir.

Ancak bu gazeteler çok iyi biliyordu ki, yabancı gazetelerden iktibas suretiyle olsa bile, bu tarz haberlerin yayılması, Müslümanların övülmesi ve yüceltilmesi anlamı taşımaktaydı. Bu yüzden, Trablus savaşı konusunda tam bir sessizliğe gömülmekteydiler. Bunun gibi, büyük Avrupa devletlerinin himayesindeki Balkan devletleri tarafından yürütülmekte olan bu saldırıların, bir haçlı savaşı olduğunu da biliyorlardı. Avrupa'nın adalet ve eşitliği bize layık görmediklerini de bili-

yorlardı. Buna rağmen Doğu toplumlarını, Avrupa'dan yükselen uygarlık güneşini takip etmeye davet ediyorlardı.

Keşke Senûsîler hakkındaki hastalıklı tutumları sadece bununla sınırlı kalsaydı. İtalyanlara karşı mücadele veren mücahidlere, diğer Müslüman kardeşlerinden yardım ulaşmasından da haz etmemekteydiler. Senûsî şeyhinin vekili **Abdülaziz el-İsavî** İstanbul'a gelip padişah ile görüşmek şerefine nail olmuştu. Daha sonra Medine'yi ziyaret etmek için Suriye'ye vardı. Senûsî şeyhinin vekili olmasını önemsemeden onun gelişine aldırılmamış, hatta bazıları neredeyse onu alaya alan ifadeler kullanmıştı. el-İsavî'nin aslı nesli bilinmeyen, tanınmayan bir adam olduğu bile iddia edilmişti.

el-İsavî Beyrut'a geldiğinde ise, padişahın kendisine bin lira ihsanda bulunduğu şayiası yayıldı. Hiç sorgulamadan ve araştırmadan bu gazetelerin yayınlarına inananlar da bu iddianın daha fazla yayılıp konuşulmasına sebep oldu. İnsanlar, memurlar aylardır maaş alamazken neden Senûsîlere böyle ihsanlarda bulunulduğunu dillendirmeye başladılar. Bunun üzerine İtalyan konsolosluğu bu haberlerin geçtiği bir gazeteyi alarak, protesto amaçlı elçiliğe gönderdi. Ey okuyucu, devlete olan düşmanlığın ne raddeye ulaştığını görebiliyor musun? Hilafete destek olan herkes, bunların nefret oklarına maruz kalmaktadır. Senûsî mücahidlerine zarar verme pahasına, aslı astarı olmayan haberler yayılmıştır. Kaldı ki, halifenin bir Osmanlı şeyhine karın doyurmaya bile yetmeyecek bir miktar bahşetmesinde ne gibi bir mahzur vardır? Bin lira ile savaşın kazanılmayacağını İtalya da bilmektedir. Sonuç olarak defaatle dediğimiz gibi; bu Arapçılık davası Arap olsun Acem olsun, bütün Müslümanlara zarar vermektedir.

Hamidiye kruvazörü, **Çanakkale** boğazından çıkıp dost

düşman herkesin gözleri önünde muazzam bir mücadele vererek on iki düşman gemisini sulara gömmüştü. **Yunan** donanması üç aydan fazla onu takip etse de bir başarı elde edememişti. Hatta bir **Fransız** yazar, Osmanlı'nın tek bir kruvazörle böylesi zaferler elde etmesini hatırlatarak Türklerin tam bir donanmaya sahip olduğunda neler başarabileceğini işaret etmişti.

O dönem Hamidiye kruvazörünün Yunanlar tarafından yenildiği ve kahraman komutan **Rauf Bey**'in öldürüldüğü şayiası yayılmıştı. Bu haber, Yunanları ne kadar sevindirdiyse, aramızdaki bazı hainleri de o kadar sevindirmişti. Kara bulutların sardığı o günlerde, dil ucuyla taziyede bulunurken içten içe sevinenler vardı. Evet, devletten haz etmeyenlerin varlığından haberdardık. Ancak bu denli umursamaz ve nefret dolu olduklarını bilmezdik. Paramparça dağılmış ümmeti bir arada tutacak olan devletimize, böyle sıkıntılı günlerde daha çok sahip çıkmamız gerekirdi. Ancak milliyetçi tutumlar daha da şiddetlenmektedir. Balkan harbinden bugüne dek yaşananlar ne başımıza gelen ilk musibet ne de kırılan ilk kolumuzdur. Düşman devletler hâlâ tuzaklar kurmakta, planlar yapmaktadır. Şairin de dediği gibi;

"Gün olur aleyhimizedir, kederlendirir
Gün olur, lehimizedir, sevindirir."

Almanya, Fransa'yı yenerek yüz bin askeri esir almış, sonra da dünyanın en güçlü ülkelerinden olan Fransa'nın başşehrine girmiştir. Ancak bu durum, Fransızları kendi vatanlarından nefret edip ümidi kesmeye sevk etmemiştir. Tam aksine topraklarını ve şereflerini korumak konusunda onlara güç ve cesaret vermiştir. Fransızlar, gurura kapılıp isimlerinin yüceliğine güvenmişler ve gerekli tedbirleri almamışlardı. Sonuç olarak, onlar iç işleriyle meşgul iken düşmanları birlik edip saldırmıştı. Bizim yaşadıklarımızla

çok benzer değil midir?

Aynı şekilde **Uzak Asya**'nın putperest ülkesi **Japonya**; küçük bedenli, zayıf adaleli, ablak yüzlü halkıyla dünyanın en büyük Hıristiyan ülkesi olan **Rusya**'yı mahvetmiştir. Denizde, karada, dağda, bayırda giriştikleri bütün çatışmalarda Rusları yenmişlerdir. Sayı olarak daha fazla olan ve Avrupa'nın en meşhur komutanı tarafından yönetilen Rus ordusu yenilgiye uğramıştı. Oysa savaştan önce mezkûr komutan, Ruslara **Tokyo**'da yapılacak barış antlaşmasını müjdelemişti. Ancak Allah onların oyunlarını bozdu, tüm Avrupa'nın ümitlerini boşa çıkardı. Buna rağmen Ruslar, devletlerine darılıp nefret etmediler. Hükümeti eleştirerek onun düşmesi için çalışmadılar. Din, vatan, devlet, izzet tanımayan birkaç nihilist aksi bir tutum sergiledi. Şimdi soruyorum; bahsettiğimiz güruh, Rusya'daki bu kimseler gibi mi olmak istemektedirler?

Muhtemelen diyecekleri şudur; "Ruslar, Japonların karşısında yenilgiye uğrayınca eksik yönlerini tamamlamak, işlemez vaziyette olan yönetimi ıslah etmek için hemen reform hareketine başladılar. Bizim yaptığımız da reform talebinden başkası değildir." Şayet mesele, dedikleri gibi reform talebiyle sınırlı olsaydı, düşman orduları vatan evlatlarını mağlup edince sevinmezler, eleştiri adı altında vatana ihanet içeren haberleri yaymazlardı.

Şüphesiz ki Paris'te toplanması planlanan Arap Konferansı sayesinde Fransa, Suriye'de siyasî ve iktisadî açıdan pek çok fayda elde etti. Araplar adına toplanan bu konferansı öne sürerek pek çok isteğini kolayca yaptırabildi. Böylece konferans, âdeta hükümete söz dinletmek isteyenler tarafından maşa gibi kullanıldı.

Zor zamanlarda maddî ve manevî anlamda vatanına

sahip çıkmayan bazı kimseler de türlü bahaneler uydurmaktadırlar. Oysa uğradıkları hezimetin ardından, Rus ve Fransız halkı kendi devletlerine ciddi anlamda maddî destek olmuşlardı. Oysa bahsettiğimiz kimseler, devletimizin içine düştüğü bu sıkıntılı zamanlarda ne maddî ne de manevî anlamda vatanımıza sahip çıkmışlardır. Yardım etme konusundaki çekimserliklerine de türlü türlü bahaneler bulmuşlardır. Örnek olarak, Rus ve Fransız halklarının devlete yardım etmekte seferber oluşunu, bağışlanan paraların bağışlama amacına uygun olarak kullanılacağına duyulan güven ile açıklamışlardır. "Bu paraların kimsenin cebine veya midesine gitmeyeceği bilinmektedir, oysa Osmanlı hükümetine yapılabilecek maddî yardımların, Âsitâne'deki devlet ricali tarafından yenilip yutulması muhtemeldir" diyerek çekimser kalmalarını mazur göstermeye çalışmışlardır.

Bu kimseler devlete ne borç verirler ne bağışta bulunurlar. Osmanlı'nın şeref ve itibarı onları ilgilendirmez. Ancak insanların tepkisinden çekindikleri için, kendilerince işe yarayacak bir bahane ile özür beyan ederler. Ancak bahanelerin elle tutulacak yanı yoktur. Şayet devlete gerçekten yardımda bulunmak isteseler, nakdî yardım yerine, mesela bir savaş gemisi alarak Osmanlı donanmasına bağışlayabilirlerdi. Böylece Hamidiye savaş gemisinin yaptığı gibi nice kahramanlıklar görülebilirdi. Yahut doğrudan askerlerin giyim veya başka türlü ihtiyaçları karşılanarak yardımlar yapılabilir, bu minvalde resmî muameleler ile uğraşmak zorunda kalınmazdı. Biz de niyetlerinin hâlis olunduğunu anlardık.

Ancak ne yazık ki şu zamana kadar reform talebi adı altında, hükümetin alaya alınması, devlete iftiralar atılması, topraklarımızdaki farklı unsurların birbirine düşman kılınması dışında bir faaliyetlerini görmedik. Yapılan eleştiriler, iyileştirmek ya da yönetimi ıslah etmek için yapılmamakta-

dır. Öyle olsaydı, eylem ve söylemlerinde ihlas ve samimiyet görürdük.

İttihatçıların muhalifi olan **İtilaf fırkası**ndan çok kimse, devletin büyük bir tehlike altında olduğunu görünce İttihatçılarla el ele vererek vatan müdafaasına girişmişlerdir. **Müşir Fuad Paşa** gibi birçok kimse, "bizim **hükümet ile aramızda olan ihtilaf, devletin varlığını tehlikeye düşürecek bir boyuta ulaşmamalı**" diyerek gerekli tavrı takınmışlardır. Ancak onlardan kimileri de, bağımsızlıklarından vazgeçme pahasına, Rus Çarına, İngiltere ve Fransa krallarına müracaat etmeyi tercih etmişlerdir. İşte bunlar, adem-i merkeziyetçi kimselerdir. Zannediyorlar ki amaçları ve hisleri gizlidir, kimse tarafından bilinmez. Ama yaptıkları teker teker meydana dökülünce hakikatler de ortaya çıkar.

"Gözyaşları yanağa düşünce ayırt edilir
Gerçekten ağlayan, taklit yapandan."

BATILILAŞMANIN BİR ADIMI OLARAK AYRILIK ÇAĞRISI

Nasıl ki Şam'da ayrışma ve tefrikaya hizmet edip Osmanlı-İslâm birliğini reddeden ayrılıkçı gruplar varsa, Mısır'da da aynı ilkeler doğrultusunda hareket edip medeniyet kisvesi altında Avrupalılarla bütünleşmek isteyen gruplar mevcuttur. Mısırlı kimliği etrafında toplanarak, kendilerini diğer Müslümanların dışında konumlandırmak isterler. Oysa İslâm'ın getirdiği eşsiz nizam, bütün Müslümanları bir arada tutmayı amaçlamakta, bu ise Batılıları şiddetle korkutmaktadır. İtalya, hunharca Trablus'a saldırıp oradaki Müslümanların bağımsızlığını ellerinden alınca, bütün İslâm âlemi acılarına ortak oldu. İnsanlar, can ve mallarıyla onların yardımına koştu. Mısır ise, Afrika'nın anası olarak, herkesten daha çok girişti yardım seferberliğine. Mısır ki

Afrika'daki İslâm fütuhatının kapısı olmuştu. **Berka** ve **Cebel-i Ahdar** halklarıyla aralarında sıkı akrabalık bağları vardır. İtalyan işgali başlar başlamaz Mısır'ın ileri gelenleri yüklü miktarlarda para toplayarak Trabluslu kardeşlerine yardım etmişlerdi. Bu duruma, gazete ve yayınlarında aksini savunan azınlık bir güruh dışında itiraz eden olmamıştı. İşte adem-i merkeziyet fikri, daha sonra bu azınlıktaki kişiler tarafından dile getirilmiştir.

Bu güruhun içine saplandığı budalalık, akıllı ve izzetli kimseler tarafından razı olunmayacak düzeydeydi. Beyrut valisi **Ebu Bekir Hâzım Bey** de, adem-i merkeziyetçilerin düşüncesiz tavırlarına karşı bir tutum sergilemişti. Bu yüzden gazetelerde, "Ebu Bekir geldi, Ebu Bekir'i gördük, işte bunlar Edu Bekir'in yaptıklarıdır" diyerek onun künyesini tekrar etmek suretiyle kendisini alaya almaya başladılar. Sabah akşam bu hadsizliğin devam etmesi üzerine, İslâmî gazetelerden biri yayınladığı bir yazıyla bu durumu eleştirdi: "Devletin koyduğu sınırları aşmakla yetinmeyip şimdi de İslâm şeriatının koyduğu hududu çiğnemektesiniz. Alay konusu hâline getirdiğiniz künye, hulefa-i raşidînden Ebu Bekir Sıddık (r.a.)'ın künyesidir. Hazım Beyle alay edebilirsiniz, ancak Ebu Bekir künyesiyle asla! Zira bu makama yönelmiş küçük bir istihzanın dahi etkisi büyüktür."

İstanbul'daki **İslâmi Hayır Cemiyeti**, tecvit dersleri vermek ve Türk hafızların kıraatini düzelterek onlara Arap nutkunu öğretmek için **Fatih Camii**ne ve **Üsküdar**'daki bazı camilere, Mısır'dan bazı hâfız hocalar getirtmişti. Bunun üzerine aynı gazeteler, istihza ve tahkir dolu haberler yayınlamıştı. Türklere tecvit ve kıraat ilminin öğretilmesi boş bir işmiş gibi, bu yüce tabakanın (!) alay ve küçümsemesine maruz kalmıştı. Oysa bu gazeteciler, cemiyet üyelerine kıyasen, ne soy olarak daha asil ne de dil olarak daha fasihtiler.

Cemiyet içinde, başka bir toplulukta görülmesi mümkün olmayacak kadar çok sayıda faziletli ve değerli kimseler bulunmaktaydı.

Adem-i merkeziyetçilerden bazıları, Osmanlıya tâbi olduklarını iddia ederek kendilerini ayrılıkçı olmak töhmetinden kurtarmaya çalışmaktadırlar. Hükümet muhalifi bu ayrılıkçılardan biri, önceki kabineden bir nâzıra önemli itiraflarda bulunmuştu. Yazlık bir köyde ikamet ederken kendisini ziyarete gelen bir heyetin onu Paris konferansına davet ettiğini belirtmiş. Bunun üzerine o da, Paris'e gidileceğine İstanbul'a gidip reform talep etmeyi teklif etmişse de heyet bunu kabul etmemiş. Bir müddet konuşmanın ardından heyettekiler açık bir şekilde, Türklerden ayrılmak istediklerini söylemişler. İşte bu, onlardan birinin kendileri aleyhine yaptığı şahitliktir. Hâlâ da onlarla birlikte çalışmaya devam etmektedir.

Yine onlar arasından birilerinin belirttiğine göre, ayrılıkçılar İngiltere ile anlaşarak **Suriye**'yi **Mısır**'a dâhil etmeyi vadetmişler. Aldıkları cevap ise, **İngiltere**'nin henüz böyle bir planı olmadığıymış. Bunun üzerine, Suriye'nin her halükarda Osmanlı'dan ayrılacağını, bu yüzden **Almanya** veya **Fransa** yerine İngiltere'nin burayı almasının daha iyi olacağını belirtmişler. Ancak İngilizler ayrılıkçılara; Suriye'nin ayrılması durumunda, Mısır'a iltihakı yerine daha farklı bir yol izleneceğini, bu sebeple hâli hazırda kendi devletleri ile anlaşmaları gerektiğini söylemişler.

İngilizlerden olumsuz bir cevap alınması üzerine ayrılıkçılar, yüzlerini Paris'e döndüler. Fransız Hariciye Nâzırlığını kıble edinerek sürekli onlarla görüşmeye başladılar. Ancak Fransa da Bâbıâlî ile anlaşarak Suriye'de birçok imtiyaz elde etti. Meşru yönetim dışında kimseyle görüşüp anlaşma cihetine gitmedi. İşte bu yüzden defaatle dediğimiz şeyi tekrar

diyoruz: Devletimizle aramıza bir başkasını sokmamamız gerekir. Zira Avrupa, bu topraklarda onun dışında bir otorite tanımamaktadır. Bize zarar da yarar da ancak devletimizden gelir, başkasından değil.

Bazı Hıristiyan gazeteler, Müslümanların hassasiyetlerini gözetmek adına, alenen devleti eleştirmek ve değersizleştirmekten kaçınmaktaydı. Ancak bahsettiğimiz Müslüman ayrılıkçı grupları görünce onlar da Osmanlı devletine kafa tutmaya başladılar. Kendilerince bahanelerini de bulmuşlardı; hiçbir Müslüman, bir Hristiyan'a devlete kendisinden daha fazla sahip çıkmasını teklif edemez! Böylece bahsi geçen Hıristiyan gazeteler, evvelce kendilerinden sâdır olmadığı kadar istihza ve ukalalık ile devleti eleştirmeye başlayarak ayrılıkçı grupların yolundan gitmişlerdir. Bunun sonucunda devlet herkesin ağzında sakız olmuştur. Öyle ki Lübnan'da basılan bir gazetede şu ifadelere yer verilmiştir: "Osmanlı Devleti artık bir hiçtir. İktisadî anlamda iflası herkesin malumudur. Askerî açıdan ise, en küçük devletlerin karşısında bile mağlup olmuştur. (...) Artık devletin, gönüllü veya gönülsüz, yabancı devletlerin tahakkümünü kabul etmesi gerekir." Buna benzer birçok makale, topraklarımızda ve hilalimizin gölgesinde yayınlanmıştır.

Biz de hem Hıristiyan hem de Müslümanlardan oluşan bu aldanmış gruplara cevap vermek durumundayız. Evet, devletimiz bu savaşta kazanabilmiş değildir. Ancak evvela **savaş başlamadan önceki şartların ve Balkan devletlerinin Rumeli'ye nasıl saldırdıklarının bilinmesi gerekir. Savaş ilanından önce, Avrupa bize sınır hattından askerlerimizi çekmemizi şart koşmuştu. Bunun üzerine yüz yirmi bin kadar tecrübeli askerimizi çekmiştik.** Ancak daha onlar evlerine ulaşmadan dört Balkan devleti ordularını birleştirerek saldırıya geçtiler. Devletimizin tüm çabasına rağmen, üç yüz bin-

den fazla asker toplanamadı. Bunların da çoğunluğu Rumeli vilayetlerinden toplanan ve savaşmaktan kaçınan Sırp, Yunan, Arnavut ve Bulgarlardan oluşmaktaydı. Bir yandan her bir köşede isyan bayrağı açan halka karşı mücadele yürütülürken, öte yandan dokuz yüz binlik bir orduya karşı savaşılıyordu. Buna devlet ricalinin savaş krizini yönetmekteki beceriksizliği de eklenince iş iyice çığırından çıktı. Askerler günlerce aç ve mühimmatsız bırakıldı, kendisinin üç katı büyüklükteki bir orduya karşı yanlış bir savaş planı yapıldı. Harp nizamının sağlanamamış olmasına rağmen yine de bazı bölgelerde tam anlamıyla bir yenilgi söz konusu olmadı. Özellikle düşman tarafının kaybı, sadece altmış bin ölü ve daha fazla yaralıyı kapsamaktaydı. Manevî gücümüzün kırılmış olmasına rağmen, düşman ordularını **Çatalca**'dan uzak tutabildik. Dört yüz bin asker toplayarak iki günlük yoğun mücadeleyi müteakiben **Edirne**'yi düşman elinden geri alabildik. Büyük küçük nice devletler bizi oradan çıkarmak için çabaladı ama kabul etmedik. Nihayet Bulgarlar İstanbul'a gelerek tüm anlaşma şartlarımızı kabul etmeye mecbur kaldılar. Şayet onlar, hazırladığımız yeni orduya karşı durabileceklerini umsalardı bir an bile beklemezlerdi. Zira Edirne'yi teslim etmek zorunda kaldıkları kuşatmamız esnasında, kırk bine yakın kayıp vermişlerdi.

FENİKELİLER CEMİYETİ

Amerika'da yayın yapan Arap gazetelerini okuyanlar pek çok acayip haberle karşılaşabilmektedirler. Ne yazık ki bu yayınlar, sadece devleti alay konusu hâline getirmekle yetinmeyerek, Suriye'nin Avrupa kontrolüne geçmesi için de uygun fırsatı yaratma peşindedirler. Meselenin bu raddeye varmasında başrol, adem-i merkeziyetçilerindir. Nitekim

mezkûr gazetelerde, ayrılık ve adem-i merkeziyet söylemlerini sarih bir şekilde görmek mümkündür.

Fenikeliler Cemiyeti adına **New York**'ta yayımlanan bir eser Mısır ve Şam'a gönderilmişti. Yayının temel amacı, Suriye'deki Hıristiyanların İslâmî yönetimden kurtarılmasıydı. Nitekim Türklerin saldırgan, Arapların ise câhil ve bağnaz bir millet olduğunu vurgulayan eser, Balkan Hıristiyanları gibi Suriye'dekilerin de maruz kaldığı zulümden kurtarılmasını temenni ederek sonlandırılmıştı.

Şüphesiz ki bu eseri yayımlayanlar, tedricen Arapları Türklerden ayırmaya çalışan işbirlikçi güruhtan daha izzetlidirler. Çünkü bu ikiyüzlüler, ayrılıkçı fikirlerini, devletin ıslahı kisvesi altında dillendirmektedirler. Hatta bazıları İslâm'a sırt çevirip; "falanca İngiliz yazarın kitabı, Kur'ân'dan daha edebidir" diyerek en temel İslâmi esasları yok saymaktadır. İslâm âlimi edasıyla, devlet ricalinin huzurunda, kendi fitnelerine direnen ulemanın akidelerini karalamaktadırlar.

Fenikeliler Cemiyeti, yaptıkları yayında, düşünce ve inançlarını açıkça ifade etmekten kaçınmamışlardır. Ne kendilerini Arap olarak tanıtmışlar ne de kendilerine soy ve tarih uydurmuşlardır. Zira Suriye'ye Avrupa müdahalesi için Arap milliyetçiliği yapmanın anlamsız olduğunu bilmişlerdir. Saldırgan Türk ve bağnaz Arap demek suretiyle, Hıristiyanlar nazarında hepsinin eşit olduğunu vurgulamışlardır. Bu yüzden, mensup olmaktan gurur duydukları Fenike sancağı altında toplanmayı tercih etmişlerdir. Taleplerini, eğip bükmeden açık şekilde dile getirmişlerdir. Onları bu konuda cesaretlendiren, şüphe yok ki, Müslüman olduğu hâlde ayrılıkçı söylemlere meyledenlerdir.

Bahsettiğimiz bu işbirlikçi kesime, Amerika'daki bazı Suriyelilerden sâdır olan bu ifadeler hakkında ne düşündük-

leri sorulduğunda, umursamaz bir tavır takınırlar. "Başkasının planı bizi ilgilendirmez. Bizim kendimize ait amaç ve taleplerimiz vardır. Manda yönetimi istediğimizi söylemedik. Başkasının bunu talep etmesinden biz sorumlu tutulamayız" derler.

O vakit neden bu iddiaları kabul etmediklerini ilan eden yazı ve neşriyatta bulunmazlar? Ömrünüz devleti karalayıp eleştirmekle geçti. İşte buyurun, memleketi ecnebi yönetimine teslim etmek isteyenlere karşı dik durma sıranız geldi. Neden hâlâ harekete geçmiyorsunuz? Ancak verecekleri cevap hazır; "bizi ilgilendirmez, biz sadece kendi programımızla ilgileniriz."

Gerçekte ise, hedeflerine ulaşabilmek için her türlü toplulukla iş birliği yapmayı göze alırlar. New York'a telgraflar göndererek, devlete karşı kendilerine destek ve yardım aramaktan çekinmezler. Hatta kendilerine, "biz Araplık davası gütmüyoruz, biz soyumuzun Fenikelilere dayandığına inanıyoruz" denilse bile karşı çıkmazlar. Bilakis onlarla uyum içinde çalışırlar. Zira Arapçılık yapılmasının temel sebebi, Türklerden kopabilmek için başvurulabilecek tek imkânın bu olmasıdır. Reformcular, hedeflerine ulaştıracak her yolu mubah görmektedirler.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLERİN PROPAGANDA METOTLARI

Adem-i merkeziyet çığırtkanları, toplumun her kesimiyle doğrudan irtibata geçip kendi fikirlerinin propagandasını yapmaktadırlar. Ticaret erbabı, âlimler veya toplumun ileri gelen diğer kesimleri ile, onların anlayacağı bir dil kullanmak suretiyle bağlantı kurmaktadırlar. Misal olarak, **muhatapları dini bütün mütedeyyin bir kimse ise, Türklerin İslâm'ı küçümsediğini ve şeriat kurallarını ihmal ettiğini**

söyleyerek muhataplarını kendi taraflarına çekmeye çalışırlar. Kendilerini de şeriatın böylesine yok sayılmasından içerlenmiş mütedeyyin bir grup olarak gösterirler.

Ancak muhataplarından biri çıkar da, herkesin malumu olduğu üzere, Türklerin din ve şeriat konusunda ziyadesiyle hassas olduklarını söylerse, adem-i merkeziyetçiler hemen önceki söylediklerini kıvırmaya çalışırlar. "Biz Anadolu Türklerini yahut ahirete irtihal etmiş yüce Türk ecdadını kastetmeyiz. Onlar, dediğin gibi çok dindar kimselerdir. Ancak biz Jön Türk denilen güruhu kastetmekteyiz. Onlardan kimisi dinle alay etmekte, kimileri şeriat hakkında ileri geri konuşmaktadır."

Muhatap, onların çelişkilerini ortaya koymaya devam eder: "Bütün Türkleri ve şanlı devletimizi, sayıları bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az olan birkaç inançsıza bakarak mı yargılarsın? Kaldı ki Araplar arasında onlardan daha inançsız ve saldırgan olanları mevcuttur."

Adem-i merkeziyet propagandacıları hemen karşılık verirler: "Devletin yönetim gücü, birkaç inançsız dediğin bu kimselerin elinde değil midir? Bizim inançsız Arapların elinde bir güç yoktur ki İslâm'a bir zarar verebilsinler."

Eğer konuştukları kimsenin **dini önemsemeyen Arap milliyetçisi bir kimse olduğunu anlarlarsa**, daha farklı bir üslupla ona yaklaşmaya çalışırlar. **Türklerin ve Araplar arasındaki Türk sempatizanlarının, dinî bağnazlık peşinde olduklarını ve asırlardır beraber kardeşçe yaşayan kimseler arasına fitne soktuklarını iddia ederler.** Zaten bu yüzden ayaklanarak, Türklere karşı millî bir direniş başlattıklarını söylerler. "Tüm belaların anası olan din birliği martavalına" karşı mücadele ettiklerinden bahsederler. Özgürlük ve eşitlik çağını yaşayan bu aydınlanmış dünyada, dine ve ona ait kurumlara ihtiyaç olmadığını dillendirirler.

Muhatapları, **tek derdi geçim olan bir tüccar ise, Türklerin kötü yönetimi dolayısıyla ekonominin durma noktasına geldiğini iddia ederler.** Buna örnek olarak da, yabancı devletler tarafından işgal edilen topraklardaki ekonomik revacın yüksekliğini işaret ederek aradaki farkı gösterirler.

Şayet toprak sahibi biriyle konuşuyorlarsa, aralarında şuna benzer bir diyaloğun geçtiği duyulur:

– Ne kadar toprağın var?

– Yirmi bin dönüm.

– Peki, bundan senelik ne kadar gelir elde ediyorsun?

– Bin lira.

– Senin Suriye veya Irak'ta sahip olduğun yirmi bin dönüm arazi, Mısır'da kullanılan ölçüye göre dört bin feddana karşılık geliyor. Dört bin feddan toprağı olan bir Mısırlı ise, yaklaşık otuz bin lira senelik gelir elde etmektedir. Aradaki bu büyük fark, İngiliz yönetimi ile Türk yönetimi arasındaki farktan kaynaklanmaktadır.

Gerçekte bu farkın nereden kaynaklandığını bilmeyen toprak sahibi, bu sözlerin ardından devlete karşı öfkelenir. Suriye vilayetinin, yabancı bir devletin kontrolüne geçmesiyle gelirinin artacağını vehmeder. Osmanlı devleti, yönetimi elinde bulundurduğu müddetçe, ilerlemenin imkânsız olduğunu düşünür.

Aynı şekilde, Basra taraflarında aşiretiyle beraber mukim bulunan **Seyyid Talib er-Rıfai**'ye de, **devletin topraklarımızı ecnebilere sattığını ve gittikçe dinden uzaklaştığını** söylemişlerdi. Halbuki gerçekte böyle olsa dahi, bunu umursayacak değillerdi. Bunun üzerine Irak'ta yayın yapan pek çok gazete, ağır bir dille devleti tenkit etmeye başladı. Hem hükümete hem de haçlı devletlere öfke ile doluydular. İttihatçıların, devlet arazilerini Frenklere/Avrupalılara sattığı iddiası herkesi çok kızdırmıştı. Şairler, Hz. Muham-

med'in ashabı tarafından fethedilen ve İslâmlaştırılan bu toprakların korunması gerektiğine dair kasideler yazmıştı. İşte adem-i merkeziyetçiler, her kesimin kendi yapısına uygun bir dil kullanarak insanları devlet aleyhine böyle tahrik etmişlerdir. Tek amaçları ayrılıktır. Buna ulaşmak için ise herkesin yanında farklı elbiselere bürünürler.

Ayrılıkçıların devlete en çok zarar veren propaganda yöntemlerinden birisi de, ülkemizi başka ülkelerle kıyaslama kapısını açmalarıdır. Özellikle Batılı devletlerle Osmanlı'yı mukayese edip, aradaki gelişmişlik farkını göstermeye çalışmaktadırlar. Tarihi bilmeyen, siyaset ilmiyle meşgul olmayan ve araştırmacı bir ruhtan mahrum kimseler, bu kaygan zeminde kolayca yoldan çıkabilmektedir. Bu yüzden bu mesele üzerinde biraz daha durup, evvelce söylediklerimizi tekrar etmekte fayda var.

"Doğu Meselesi", 13 asırdır devam eden haç-hilal savaşının bir başka görünümünden ibarettir. İslâm'ın ilerleyişi, Doğu Roma İmparatorluğunun tamamını ve Avrupa coğrafyasının büyük bir kısmını fethetmek suretiyle devam etmiştir. Ancak Batı'da Avrupalıların direnişi, Doğu'da ise Arapların içine düştüğü zaaf bu ilerleyişi durdurmuştur. Daha sonra haçlılar, kaybettikleri toprakları teker teker geri almak için mücadeleye yeniden başlamışlardır. Fransa ve İtalya sahilleri, Sardinya adası, Sicilya ve nihayet Endülüs'ün tamamı geri alınmış, sonra da Afrika toprakları yavaş yavaş işgal edilmeye başlanmıştır. Hâli hazırda yaşanan gelişmeler ve işgaller, Müslümanların fethettiği birçok bölgeleri kaybetmesiyle sonuçlanmaktadır. Ancak Allah'ın izniyle, **Kürt asıllı Eyyubiler, Türk asıllı Selçuklular** ve diğer Müslüman devletler nasıl haçlılarla mücadele etmişse, günümüzde de bu mücadeleyi vermek Osmanoğulları'na nasip olmuştur. Kurdukları şanlı devlet; Asya topraklarını

Bizans'tan temizlemiş, Avrupa'ya geçmiş, fetih hareketini **Polonya**'ya kadar ilerletmiştir. Hatta **Avusturya**'nın başşehrini iki defa kuşatmıştır. **Frenkleri Afrika**'dan kovup Akdeniz'i neredeyse bir Osmanlı denizine dönüştürmüştür. İşte Osmanlı Devleti, fetihlerle elde ettiği bu geniş topraklar üzerinde yıllarca hüküm sürmüş, bütün Avrupa'yı korkudan titrer hâle getirmiştir. Bu sebeple Avrupalılar bir olup defalarca haçlı seferi düzenlemiş, ülke içinde fitneler çıkartarak devletimizi zayıflatmaya çalışmıştır. Bir yandan da **Şii Acemleri** Osmanlı'ya karşı kışkırtmıştır. İrili ufaklı onlarca devletin bir araya gelerek oluşturduğu bu haçlı birlik, ne yazık ki gün geçtikçe daha da güçlenmekte ve ilerlemektedir.

Özellikle son yüzyılın başlarından itibaren bilimin aydınlığıyla gelişen Avrupa, adım adım medeniyetle örülmektedir. Önemli buluşlar sayesinde servetlerine servet katmaktadırlar. Oysa bizim şehirlerimiz, yıllardır süren kanlı savaşlar sonucu târumar olmuştur. Devlet, bu şehirleri tekrar imar edecek kaynağa sahip değildir. Bütün mesaisini, topraklarımızı muhafaza etmeye ayırmaktadır. Batı, gücüne güç katarken, Doğu zaaf ve zorluk içinde çırpınmaktadır.

OSMANLI DEVLETİ'NDE DİN HÜRRİYETİ

Osmanlı devleti, fethettiği toprakları hilim [sükûnet ve serinkanlılık] ve adâletle yönetmiştir. Bunun sonucu olarak, özellikle Rumeli ve Anadolu'da birçok farklı din ve mezhep mensupları varlıklarını günümüze dek devam ettirebilmişlerdir. Ancak ne yazık ki bu gruplardan bazıları, devleti içten çökertebilmek için sürekli fırsat gözlemişlerdir. Devletin başına gelen her felakette bu unsurların parmağı olduğu görülmüştür. Bu sebeple devlet, iç problemler ve ayaklanmalarla meşgul iken, ilim ve teknolojide Batılı ülkelerle yarışma imkânını kaybetmiştir.

Şayet devletimiz, ülke dışında yabancı devletlerle savaşmak ve ülke içinde fitnelerle mücadele etmek zorunda kalmasaydı, diğer devletler gibi hızlıca gelişebilirdi. Ancak şu haliyle Osmanlı'nın diğer devletlerle kıyaslanması mümkün değildir. Devletimiz bir an olsun başını dert ve fitneden kurtaramamaktadır. Bunun en önemli sebebi de, geniş kara ve sahil bölgelerine hükmetmesi ve farklı dil ve dinlerden birçok grubu yönetmesidir.

Defaatle bu meseleyi anlatarak, tebaayı ihmal eden devlet adamlarının gafletini mazur göstermek niyetinde değiliz. Doğu'nun dûçar olduğu bu düşüş hâlini, sadece tarihî ve sosyolojik sebeplerle izah etmek de doğru olmaz. Ancak bu sebeplerin, devletlerin ilerlemesinde yahut gerilemesinde önemli bir etken olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Medeniyetin zirvesine ulaşmış ve güçlü herhangi bir Avrupa devleti, Osmanlı Devletinin cebelleştiği iç problemlere maruz kalsaydı, hâlihazırda kurulmuş olduğu yüksek makamdan tepe taklak düşerdi. Reform bahanesiyle her tarafını çepeçevre sarmış saldırı ve düşmanlıklar karşısında, imdat dilemekten başka çaresi kalmazdı.

MISIR DİRENİŞİNİN GERÇEK SEBEBİ

Ey okuyucu, Mısır'da neler oldu bilir misin?

Bazı kimseler, yabancıların ülkeyi işgal etmesiyle birlikte emniyet ve refah seviyesinin yükseleceğini, millî gelirin artacağını ve insanların daha izzetli bir hayat süreceklerini vehmederlerdi. Kahire'nin yollarını, yollara eşlik eden kaldırımlarını, ihtişamlı binalarını, sokaklarda vızır vızır gidip gelen arabaları, bir günde yüzlerce kişiyi taşıyan otobüsleri, uzun demiryollarını, çarşı ve pazarlara doluşmuş kalabalık insan gruplarını görenler, "işte İngilizler Mısır'a medeniyet getir-

miştir" derlerdi. Şayet İngilizler gelmeseydi, Mısır kimsenin hatırına gelmeyen bir toprak parçası olarak kalır diye düşünürlerdi.

Evet, burada İngilizlerin Mısır'a yaptığı ihsanları inkâr edecek değiliz. İngilizler, bu bölgeyi işgal ettikten sonra, kendi idareleri altında nice reformlar yaparak Mısır'ın gelişmesini sağlamışlardır. Ancak görünüşe aldanarak insanları manda yönetimine teşvik eden ecnebi yandaşlarına hatırlatmak istediğimiz birkaç nokta vardır:

Evvela, İslam ulemasının da ittifakla belirttiği üzere, ümmetin huzur ve saadet içerisinde yaşamasını sağlayacak en önemli varlık istiklâldir. İstiklâl olmadan sahip olunan mal ve servet, bu ümmete hayır getirmez. Aksine millî servet arttıkça, istiklâle duyulan hasret ve iştiyak daha da artar. Zenginlik ve şöhret uğruna bağımsızlığından vazgeçen Doğulu toplumlar, eriştikleri bu seviyeye istiklâlinden vazgeçmek gibi ağır bir bedel ödeyerek ulaşmış olurlar. Ancak şüphesiz ki bu bedel, uğruna elde edilen dünya metaından katbekat daha değerlidir.

İkinci olarak, artık yaşadığımız çağ, yeryüzünün her bir bucağında ilerleme ve gelişmenin yaşandığı bir zamanıdır. Bir an olsun savaş ve iç karışıklıklardan kurtulamayan Osmanlı toprakları bile bu ilerlemeden nasibini almaktadır. Bir diğer ifadeyle, eğer Mısır işgal edilmeseydi de, otuz yıl önceki hâliyle kalacak değildi. Tam aksine, yavaş veya hızlı, ilerleme yolunda belirli bir mesafe kat etmiş olacaktı. Nitekim yabancı kontrolü olmamasına rağmen, **İsmail Paşa** döneminde Mısır, bilim ve sanayide müthiş bir ilerleme kat etmiştir.*

---

* Bkz. Dr. Fuad Şükrü ve arkadaşı, *Bina-i devlet-i asrı Muhammad Ali,* Daru'l-Fikri'l-Arabi.

Üçüncü olarak, Şam vilayeti servet ve refah seviyesi bakımından Mısır'dan daha geridedir. Ancak topraklar ahalinindir. Suriye topraklarında bir ferdin sahip olduğu arazi, yabancıların **Maraş**'tan **el-Ariş** sınırlarına kadar sahip olduğu araziyle kıyaslanmayacak kadar fazladır. Bunun bir sonucu olarak, Şam vilayeti, sadece bölge halkına borçludur. Servet ve para, bir elden diğerine intikal eder. Ancak bu iki el de, yerli Osmanlı-Suriyeli halkın elidir. Aynı şekilde bölgedeki ticaret; **Halep**, **Humus** ve **Nablus** gibi büyük şehirlerde bile, **Osmanlı Bankası** gibi umumi bankalar eliyle değil, bizzat ahaliden olan sarraflar vasıtasıyla yapılmaktadır. Ticaret erbabı, büyük bankalara minnet etmeksizin, gerekli kapital ve sermayeyi bu sarraflardan sağlamaktadır. Peki, hâlihazırda Mısır Mısırlılara aittir diyebiliyor muyuz? Mısırlıların ecnebilere ödemesi gereken, Mısır topraklarının yarısının değerinden daha fazla olan 240 milyon sterlini aşan borç hakkında ne demeli? Bu demektir ki, vatanperver olduğunu iddia eden Mısırlılar bu borçlara mukabil her gün daha fazla toprak kaybetmektedirler. Bu şekilde devam ederse, bir gün evlerinden barklarından çıkıp bir sığıntı gibi İngilizlere işçi olacaklardır. Mısır hükümeti ve halkının, her sene yabancılara ödediği 54 milyon liralık faiz, bütün Mısır topraklarının yıllık mahsulünden fazladır. O vakit sormamız gerekmez mi; gerçekte kazanan kim, kaybeden kim?! Verilen bu korkunç bedel karşılığında, **Kahire** ve **İskenderiye**'nin sokaklarında vızır vızır gezen arabalar veya sistematik bir şekilde işleyen devlet idaresi gerçekte halka ne fayda sağlayabilir?

Dördüncü olarak, Şam ve Mısır bölgelerinin zenginlik açısından, ne önceki dönemlerle ne de günümüzle kıyas edilmesi mümkün değildir. Gelişme ve ilerleme, falanca lordun Şam vilayetine gelip engin bilgi ve tecrübesine dayanarak bazı

nasihatler vermesiyle olmaz. Zira Mısır hükümeti, yaklaşık 15 milyon İngiliz sterlini gelir elde eden, güçlü bir ordu ve donanma imkânına sahip bir ülkeydi. Buna ek olarak hazinede, tedbir amaçlı 30 milyon İngiliz sterlini bulunmaktaydı. Bu imkânların hepsini reform ve ıslahat çalışmalarında harcamıştı. Ancak **Lord Cromer**'in Mısır'ı kalkındırmak için ortaya koyduğu plan, "**Lord Nil**" olmasa hiçbir işe yaramazdı. Eğer gerçekten Batılıların işgal ettiği bütün topraklar mamur ve gelişmiş olsaydı, **Kıbrıs**'ın da Mısır gibi olması gerekirdi. Oysa hâlihazırda Kıbrıs, Suriye'nin en az gelişmiş bölgelerinden bile daha vahim durumdadır.

Beşinci olarak, son yıllarda Şam topraklarında verimin arttığı, daha fazla mahsul elde edildiği ve arsa değerlerinde ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Bundan yirmi yıl önce, yaklaşık 20 lira eden bir toprak parçası bugün 500 lira etmektedir. Hatta bulunduğu bölgeye göre bu fiyat, 3000 liraya kadar çıkmaktadır. Bölgedeki ilerleme ve gelişmeye baktığımızda, bunun ülke veya vilayet bazında olmadığını görürüz. Misal olarak, Mısır sınırlarından **Adana**'ya uzanan kısımlardaki ve **Tedmür/Palmira** bölgesindeki gelişme, diğer bölgelere oranla daha hızlıdır. Buna rağmen "ülkemiz geriye doğru gidiyor" veya "çok yavaş bir şekilde ilerliyor" diyenler büyük bir hataya düşmektedirler. Tek başına **Hicaz Demiryolu** bile; Filistin, Suriye ve Hicaz topraklarını daha kıymetli hâle getirmiştir.

Altıncı olarak, evvelce söylediklerimizi tekrar ediyoruz: Biz, dünyanın en gelişmiş ve medeni ülkesi olan İngiltere'nin, Mısır'ı oldukça başarılı bir şekilde yönettiğini inkâr etmiyoruz. Ancak Mısır'da şahit olunan ilerleme ve gelişmenin, işgal sonrası gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir. Binlerce yıldır Mısır, medeniyetin simgesi olmuştur. **Amr b. As** fethettiğinde, oradan alınan haraç on iki bin

dinarmış. Hatta tarih kitaplarında zikredildiğine göre, Mısır firavunları tarafından yetmiş iki bin dinar (yani yaklaşık otuz milyon lira) haraç alınırmış. Su kanalları ve ekin dolu araziler, o dönem bile Mısır'ın yüksek bir medeniyete sahip olduğunu gösterirmiş.

İbn Vasîf Şah, eserinde şu bilgiyi aktarmaktadır: Mısır kralı **Mukavkıs** halktan toplanan vergileri dörde bölmüştü. Dörtte biri, dilediği şekilde kullanabilmesi için kendisine aitti. Dörtte biri, toprağın ıslahı, kalelerin yapılması, kanalların kazılması işlerine ayrılırdı. Dörtte biri, herhangi bir felaket ânında kullanılmak için muhafaza edilir, kalan kısım da ordunun ihtiyaçları için harcanırdı.

Aynı şekilde Amr b. As, kaleler, kanallar ve ülkenin imarı için gerekli miktarı ayırdıktan sonra verginin kalan kısmını **Ömer b. Hattab**'a gönderirdi. Yaz kış fark etmeksizin Medine'ye binlerce dinar haraç akardı.

Yine tarih kitaplarında, bölgenin zenginliğini göstermek için **Abbasi halifesi el-Mem'ûn**'un Mısır'ı ziyareti anlatılır. Yol boyunca birçok köyü ziyaret etmiş, her birinde kendisi için kurulan, etrafı askerlerle çevrili büyük bir çadırda gecelemişti. **Tau'n-Neml** denilen bir köye vardığında, burayı önemsemeyip ziyaret etmemeye karar vermişti. Ancak **Marya** isminde yaşlı bir Kıpti kadın evinden çıkarak haykırmaya başlamıştı. el-Me'mûn, yardıma ihtiyacı olduğunu düşünerek kadınla konuşması için bir asker göndermişti. Kadın; "Ey Müminlerin Emiri, bütün köylerde konakladınız ancak bizim köyümüzde durmadan geçtiniz. Diğer Kıptîler beni bundan dolayı ayıplamaktadır. Halifenin gelerek bizim köyümüzü de şereflendirmesini isteriz" diyerek hüngür hüngür ağlamıştı. Bunun üzerine el-Me'mûn kadının evinde kısa bir süre konaklamaya karar verdi. Kadının oğlu aşçıya gelerek nelere ihtiyaç olduğunu sormuş ve her şeyden fazlasıyla

getirmişti. Yaşlı kadın, el-Me'mûn ve yanındakilere nice ikramlarda bulunmuştu.

Daha sonra el-Me'mûn yola devam etmek için kalkınca, yaşlı kadın yanında on hizmetkârla geldi. Her birinin elinde bir tabak vardı. el-Me'mûn uzaktan onları fark edince, "bakın Kıptî size köyde kullandığı turşu tabaklarından hediye edecek" demişti. Yaşlı kadın tabakları el-Me'mûn'un eline koyunca halife gözlerine inanamadı. Her bir tabakta altın dolu keseler bulunmaktaydı. Hemen altınların Kıptî'ye geri iade edilmesini emretti, ancak yaşlı kadın kabul etmedi. el-Me'mûn altınlara baktı; bütün yılın toplam vergisine denkti. "Devlet hazinesinde bile muhtemelen bu kadar altın yoktur" dedi.

Kıptî kadın; "Ey müminlerin emiri, kalplerimizi kırmayın, bizi küçük görmeyin" dedi. el-Me'mûn ise; "bizim için şu ana kadar yaptıkların yeterli, daha fazla sana yük olmak istemeyiz. Allah razı olsun, hadi işine dön sen" diyerek cevap verdi. Bunun üzerine kadın yerden bir avuç toprak aldı: "Ey müminlerin emiri! Gördüğün altınların kaynağı, evvela elimdeki bu toprak, sonra da senin âdil yönetimindir. Bende bunlardan çok var" dedi.

Tarih kitaplarında kayıtlı olan bu küçük hâdise, Mısır'ın zenginliğini göstermektedir. Keza Mısır, Fatımiler döneminde de aklın almayacağı bir ilerleme kat etmiştir. Hatta **İskender**'in ordularından sonra en büyük ordunun **Muizz el-Fâtımî** döneminde oluşturulduğu söylenmiştir. Şam'a sefere çıktığı zaman, sadece **Aziz b. Muiz**'in hazinesini taşımak üzere yirmi bin adamın beraberinde olduğu nakledilmiştir.

Mısır, Firavunlar döneminde olduğu gibi İslâm döneminde de zenginlik ve bereket merkezi hâline gelmiştir. Ancak birbirini takip eden savaş ve felaketler, bu toprakların medeniyet ve bayındırlık seviyesini düşürmüştür. Zaten Osmanlı

Devletinin gerilemesine sebep olan savaşlar da bunlar değil miydi? Devlet dıştan ve içten kendisine yönelen tehditleri bertaraf etmek ile uğraşırken, ülkesinin imarını ihmal etmiş, gerekli reformları yapmaya fırsat bulamamıştır.

İbn Haldun'un da defaatle vurguladığı gibi, bütün Doğu toplumları gerileyip medeniyetten uzaklaşırken, Mısır kendi seviyesini hep korumuştur. Denilebilir ki, İngiltere hâlihazırda ne kadar gelişmiş bir ülke olursa olsun, Mısır'ın ilk asırlarda ulaştığı seviyeyi yakalamış değildir. Zira Allah bu topraklara, **Nil Nehri** gibi eşi benzeri olmayan bir ikramda bulunmuştur. Böylece nehir boyunca uzayan bereketli toprakları ve halkın krallara olan itaati sayesinde Mısır, çoğu zaman diğer toplumlardan daha üstün olmuştur. Benzer şekilde Şam toprakları da zekâ ve hamaset ile beraber fitne ile meşhur olmuştur. Hatta rivayet edildiğine göre **Ka'bü'l-Ahbâr**'a, ülkelerin ve halklarının huyları ve ahlakları hakkında sorulmuş. Ka'bü'l-Ahbâr cevap vermiş:

– Allah yarattığı her şeyi bir diğeriyle bağlantılı yaratmıştır. Akıl yaratılınca demiş ki, "ben Şam'a gidiyorum." Bunun üzerine fitne dile gelerek, "ben de aklı takip edeceğim" demiş. Bereket söze girmiş; "Ben de Mısır'a gidiyorum." Zillet berekete, "ben de seninle geliyorum" demiş. Talihsizlik de, "ben bedevilere gidiyorum" demiş. Bunun üzerine sıhhat, "ben de seninleyim" diyerek onu takip etmiş.

Mısır'daki zillet ile kastedilen, halkın kral ve yöneticilere olan itaat ve bağlılığıdır.

Buraya kadar anlattıklarımız göstermiştir ki, Mısır'ın diğer vilayetlere nispeten daha iyi şartlarda olması, bölgenin coğrafi yapısı ve tarihi arka planıyla alakalıdır. Ancak bozguncular, Şam vilayetinin Avrupalıların kontrolüne girmesiyle birlikte, yoğurdun bal, gümüşün altın olacağını zannederler. Oysa Avrupalıların gelmesiyle birlikte halkın elinde

olan gümüşler, halkı gütmek için kullanılacak; altınlar, halkın izzet ve şerefini ezip geçecektir. Ahali kendi topraklarında garip durumuna düşecektir. Şu an kontrol ellerinde olmadığı hâlde ecnebilerin bölgeyi etkilemekte ve halkı hor görmekte olduğu aşikârdır. Bir de Allah göstermesin, resmi anlamda vilayetin yönetimini ele geçirirlerse neler olacağı hiç düşünülmez mi?

Hem sonra Türkler, ticaret ve alışverişe düşkün olmadıkları için, onların yönetiminde olmak Suriye halkına tam bir hürriyet tanımıştır. Herhangi bir gözetim ve sınırlama koymaksızın ticaret sahasını serbest bırakmışlardır. Türkler, önemli merkezlerdeki yönetim ve yargı dışındaki işlere müdahale etmezler. Böylece asil Arap halkı bu bölgede yükselme imkânına sahip olmuştur.

Ancak Suriye, Batılı bir devletin yönetimine girerse; sadece yönetim, yargı, ordu, kalem ve kılıç kaybedilmeyecektir. Bunların yanı sıra ticaret, sanayi ve tarım da onların eline geçecektir. Kısa bir süre sonra da Suriye halkı ecnebilere amelelik yapacaklardır. Kapıldıkları gurur ve heyecandan dolayı pişmanlık duyacaklar, Türklerin yönetimini kaybetmelerinden dolayıs hüngür hüngür ağlayacaklardır. Kendilerini ayrılığa davet eden bu adem-i merkeziyet çığırtkanlarına lanetler okuyacaklardır. Ama iş işten geçmiş olacaktır!

Ancak birileri hemen bu söylediklerimize itiraz edecektir: "Topraklarımızda ecnebi yönetimini istediğimizi sana kim söyledi ki? Paris'teki Arap Konferansında işgale karşı direniş kararı alındığını görmez misin? Biz Suriye halkı olarak, ne Türkleri ne de Avrupalıları isteriz. Biz, kendi topraklarımızı kendimiz yönetmek isteriz!"

Cevaben şöyle deriz: Mısırlı **Arabi Paşa** da ülkelerini **Türk** ve **Çerkez** yönetiminden kurtarmak, kendi topraklarında söz sahibi olmak için ayaklandıklarını söylemişti. Aynı şekilde

her türlü Batı müdahalesine de karşı duracaklarını belirtmişti. O dönem Arabi Paşa, milyonlarca paraya sahipti. Emrinde bir ordu bulundurmaktaydı. Yüksek Komisyon üyelerinin en meşhur ve izzetlilerindendi. Mısır'ın en ihtişamlı saraylarında yaşamaktaydı. Ancak başlattıkları isyanın sonunda, kendisinin ve taraftarlarının arzuladığı noktaya varabildiler mi? Yoksa Mısır, Türklerle beraber Mısırlıların da yönetiminden çıkmış mı oldu?

Paris'teki konferansta Batı müdahalesine karşı olduklarını vurgulayan talebelerden bazıları gerçekten samimidirler. Ancak fitne tüm ülkeyi sarıp insanlar şöhret ve makam hırsına büründükleri zaman, Arap Konferansı ya da Yüksek Komisyon toplanıp kararlar alsa da bir faydası olmaz. Çaresizce oturup Avrupa donanmalarının Suriye sahillerine asker çıkarmasını seyretmekten başka yapacak şeyleri kalmaz. O vakit ancak, medeniyet ve asrîliği getirdiğini iddia eden işgal güçlerine selâm dururlar. İnsanlık ve adâlet getiren donanma askerleri, hemen mezkûr maddeyi Arap Konferansı'nda açıklanan programdan çıkartırlar. Sonra da Arapların vatanlarını, Türklerden nasıl kurtardıklarından bahsederler övünerek. Evvelce Türklerden ayrılmaya karşı olan Arapları da ihanetle suçlarlar. İşte o gün adem-i merkeziyetçiler, bağımsızlık ve vatanperverliğin tadını çıkartırlar!

Allah bize o günleri göstermesin.

MUHACİRLER MESELESİ

Milletimizin, muhacirler meselesine yaklaşımı ne yazık ki sosyal bir hastalığa yakalandığımızı göstermektedir. Bunun en açık misali, Paris'te düzenlenen Arap Konferansı'nda, Suriye'ye gelen ve Suriye'den giden muhacirler meselesinin zikredilmiş olmasıdır.

Demografik değişimler dikkatle incelendiğinde Suriye'den göç edenlerin sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Neredeyse ülke, insan nüfusundan tamamen boşaltılmaktadır. Ülkede iş gücü gittikçe azalmaktadır. Vatanını seven herkesin devletten, bu göç hareketini durduracak tedbirler alıp insanlar için iş imkânları oluşturmasını talep etmesi gerekir.

Öte yandan, özellikle Rumeli'den Suriye'ye büyük bir göç hareketinin başlamasıyla, boşalan arazilerin yeniden kullanılmasının ve azalan nüfusun çoğaltılmasının amaçlandığını görmekteyiz. Çünkü bazılarının iddiasına göre, zamanında on küsur milyon nüfusu olan Suriye, Türklerin yönetimine geçtikten sonra harap olmuş, toprakların çoğu ıssız çöllere dönüşmüştü. Bu iddiayı dillendirenler, ülkelerinin ıslahı için ayaklandıklarını söylemektedirler. Çiftçi ve işçiler desteklenerek ülke nüfusunu artırmayı amaçladıklarını belirtmektedirler. Oysaki devletin, işgal edilen Osmanlı topraklarından başlayan göç hareketini özellikle Suriye vilayetine doğru yönlendirmesiyle bölgede **Çerkez, Çeçen, Boşnak, Giritli** ve **Faslı** birçok grup boy göstermeye başlamıştır. Böylece çölleşmeye bırakılmış topraklar yeniden ihya edilmiş, ekilmeyen nice araziler yeniden kullanılmıştır. Aynı şekilde muhacirlerden bir grup, Dımeşk'te dükkânlar açmışlardır. **Muhacirler Mahallesi** olarak bilinen **Salihiye**'de esnaf hayatı yeniden canlanmıştır.

Denebilir ki muhacirlerin gelişiyle, Suriye'ye bolluk ve bereket gelmiştir. Onların gelmesinden herhangi bir zarar gören var mıdır?

Aynı şekilde **Amman** da asırlardır tenha ve harap olmuş bir hâldeydi. Ahlâksız insanların kol gezdiği bir bölgeye dönmüştü. Ancak **Çerkez** muhacirlerin gelmesiyle birlikte burası büyük bir kasabaya dönüştü. Çevrede birçok köy inşa ettiler. Balkanlardan gelen imar kültürü ile bölgede hayat

yeniden canlandı. Bedevilerin çoğu bu vesileyle yerleşik düzene geçip tarımla uğraşmaya başladı. Ahali, muhacirleri örnek alarak, haydutluk yerine çalışmaya azmetti. Neredeyse toprakların çok büyük bir kısmı işlenmeye başladı. Daha sonra **Guta** ve **Dımeşk** çevresine yayılan muhacirler, **Humus, Halep, Hama** ve **Filistin**'de irili ufaklı nice köyler inşa ettiler.

Faslılar ise daha çok **Guta, Tiberya, Horan** ve **Akka** taraflarına yerleştiler. Onların göçüyle birlikte, Suriye'deki birçok şehrin nüfusu hızlı bir artış gösterdi.

Kısaca muhacirlerin Arap vilayetlerine gelmesiyle birlikte, topraklarımız daha bayındır hâle gelmiş, yerleşik hayat yeniden canlanmıştır. Bununla birlikte kimileri, muhacirlerin gelip bizzat yerli halkın ekip biçeceği topraklardan büyük bir kısmı aldıklarını iddia etmektedirler. Yemin ederim ki onlar ne kadar çok toprak alırlarsa alsınlar, yerli halkın malvarlığında bir eksilme olmaz. Tam aksine toprağın değeri ve elde edilen kazanç artar.

Ancak toplum olarak çok ağır bir hastalığa yakalanmış bulunmaktayız. Bu hastalığın bir belirtisi olarak da ciddi bir ahlâkî çöküş söz konusudur. Ciğerleri yakan ve ülkemize felaketler getiren **Birinci Balkan savaşı esnasında devlet, Rumelili Müslüman kardeşlerimizden bir kısmım Şam bölgesine taşımak zorunda kalmıştı. Bunun hazırlıkları yapılırken, bazı Araplar bu karara itiraz ettiler.** Sanki bu mesele Araplara ve özelde Suriye vilayetine yapılacak bir zulümmüş gibi kararı tartışmaya başladılar. Paris'te konferanslarını topladıklarında, bu meseleyi de müzakere konusu yaptılar. Uzun müzakereler sonunda, muhacirlerin Suriye'ye alınmasını mutlak olarak reddettiler. Hatta aralarından **Hıristiyan bir üye söz alıp, bölgenin nüfusa ihtiyacı olduğunu söyleyerek onlara muhalefet etti.** Ancak kimse onun itirazını önem-

semedi. **Görüyorsunuz değil mi kalpleri rahmet, hikmet ve adâlet ile dolu bu vatanperverleri!**

Sonuç olarak çoğunluğun görüşü galip gelerek Rumeli muhacirlerinin Suriye'ye gelişi kesin olarak reddedildi. Aldıkları bu karar İslâm'a ve insanlığa aykırı olmasına rağmen her türlü göç hareketini engelleyeceklerini bildirdiler. Aslında bu karar; kendilerine din edindikleri, ibadet gibi gece gündüz zikrettikleri sosyo-ekonomik prensiplerle de uyuşmamaktaydı.

Bu kimseler, Kur'ân'ın ortaya koyduğu iktisadî ilkeleri gerçekten anlasalardı, en zengin kimselerden olurlardı. Bütün Müslümanları bir arada tutan din bağı zayıfladıkça hem dünyada hem de ahirette kaybetmekteyiz. Fakirlik ve zillet peşimizi bırakmaz. *"O dünyayı da kaybetmiştir, ahireti de. İşte bu apaçık ziyanın ta kendisidir."* (Hac 11).

Bu ümmetin gerileme ve düşüşünün sebebi hiçbir şekilde Kur'ân değildir. Tam aksine ondan yüz çevirdiğimiz ve fiiliyata geçirmeden sadece ezbere okuduğumuz için bu hâle düşmüş bulunmaktayız.

Aslında devletin, Rumeli muhacirlerini Suriye'ye getirmek gibi fikri yoktu. Anadolu topraklarında, gelecek muhacirleri fazlasıyla alabilecek genişlikte boş araziler bulunmaktaydı. Nitekim şu an muhacirlerin büyük bir kısmını İstanbul ve Edirne civarında yerleştirmeyi düşünmektedir.

Eğer devlet, muhacirlerin bir kısmını Suriye topraklarına nakletmeyi düşünseydi dahi; **Bulgar, Sırp** ve **Yunanların** kılıçlarından kurtulan bu zavallıların, kuş uçmaz kervan geçmez bir yere yerleştirilecekleri bilinmekteydi. Bu durumda yerli halka ne gibi zararları dokunurdu ki? Ancak kalpleri taşlaşmış insanlar, eğer muhacirlere kapı açılırsa devletin Rumeli'den akan bu göçmen selini durduramayacağını söyle-

yerek itiraz ederler. Muhacirlerin, tüm uğursuzlukları ile Suriye'yi sarmalarından korkarlar.

Oysa bu muhacirler Hıristiyan Ermenilerden olsalardı, o zaman gelişleri uğursuzluk getirmez, kimselere de yük olmazlardı. Halep'e binlerce Ermeni göç ettiğinde ses çıkarmayanlar, Müslüman Rumelilerin Suriye topraklarına göç etmelerine karşıdır. Zavallı Rumelilerin tek suçu, böylesine gâfil ve câhil bir toplulukla aynı dine mensup olmaktır! Nitekim bunlar, Müslüman kardeşlerini yük olarak görmekle beraber, Avrupalı efendilerini kendi topraklarına buyur etmekten çekinmezler.

Ey okuyucu! Kendini Osmanlı ve Müslüman olarak tanımlayan bir adam tasavvur et ki vatanlarını terk etmek zorunda kalan binlerce insanın yaşadıkları dramları duyar ama hiçbir tepki vermez. Devletin muharebe meydanında kazanıp kazanmamasını önemsemez. **İtilaf Fırkası** hükümetinin kötü yönetimi dolayısıyla, Balkan devletlerine karşı verilen zorlu ve kanlı savaşı umursamaz. Oysa bu savaş öyle bir raddeye ulaşmıştı ki; hamile kadınların karınları süngülerle deşilmiş, güneşe bile peçesinin arkasından bakan iffetli genç kızlar babalarının gözleri önünde tecavüze uğramış, Müslüman Rumeli halkı her türlü zulüm ve işkenceye maruz kalmıştı. Erkekler camilerde toplanarak ateşe verilmişti. Mescidler kiliseye çevrilmişti. Her türlü savaş ve insanlık suçu, Balkan savaşı sırasında işlenmişti. Ancak, ey okuyucum, düşün ki Müslüman olduğunu iddia eden bu kişi, duyduğu bu acı haberler karşısında hissiz kalmaktadır. Zulüm ve işkenceden kaçan halkın Suriye'ye gelmesine karşı çıkarlar. Rumeli halkının zorla Hıristiyanlaştırılmasını umursamazlar. Hülasa derler ki, "biz topraklarımızda bu uğursuz muhacirlerden birini dahi görmek istemiyoruz. Onların acılarına ortak olmak niyetinde değiliz. Maruz kaldıkları katli-

am ve işkencelere teessüf de göstermeyiz. Yoksa Frenk dostlarımız bizi dinî taassupla itham edebilirler." Çünkü onlara göre, bir Müslümanın, bir başka Müslümanın derdiyle dertlenmesi, din taassubunun en önemli belirtilerinden biridir.

Gerçekte Doğulu veya Batılı her Hıristiyan bilir ki, Balkanlarda Rumeli Müslümanlarının maruz kaldığı zulüm, normal bir insanın kaldıramayacağı boyuttadır. Kalemiyle yahut kılıcıyla bu zulme dur demeyen bir Müslüman, izzet ve insanlığını yitirmiştir. Kendisini medeni olarak isimlendirseler de, sefahet ve zillet içerisindedir.

Balkan savaşının üzücü bir diğer yönü de, canlarını ve mallarını yok sayarak kendilerini gemilere atıp İslâm ülkelerine ulaşmayı hedefleyen Rumeli Müslümanlarının durumudur. Açlıktan mideleri sırtına yapışan bu insanlar çaresiz şekilde Suriye sahillerine sığınmışlardı. Ancak gemilerden inmeye teşebbüs ettiklerinde engellendiler. Derhal geri dönmeleri söylendi. Bunun üzerine, başka münasebetlerle yolculuk yapan Avrupalıların yanlarına sığınmak zorunda kaldılar. Müslüman kardeşleri, Rumelileri ülkeye almazken, Avrupalılar onların karınlarını doyurdu.

Acı dolu şu tabloyu görüyorsunuz değil mi? Birtakım Suriyeli yazarların savunduğu bu yalancı vatanperverliğin, insanlığımıza nasıl zararlar verdiğini anlıyor musunuz? Kendilerine sığınan kardeşlerini ölümün kucağına atan bu güruh, sapkın düşüncelerini diğer Arap vilayetlerine de yaymaya çalışmaktadır.

Bir keresinde, bu akılsız topluluktan bazı kimselerle konuşuyorduk. Aramızda şöyle bir konuşma geçti:

– Muhacirlerin Suriye'ye alınmasıyla birçok fayda elde edileceğini görmüyor musunuz? Hem ülkenin nüfusu hem de iş gücü artmış olacak.

– Hayır, biz aramızda yabancıları görmek istemiyoruz. Bu topraklarda yerli halk dışında kimseyi istemiyoruz.

– O zaman Fas'tan gelen muhacirleri neden almıyorsunuz? Onlar da bizim gibi Arap!

– Bu, farklı görüşlerin olduğu tartışmalı bir meseledir.

Ortaya koyacağım delillerle onun iddiasını asılsız çıkarmamdan korkarak sözünü kıvırdı:

– Biz onları, ihtiyaç hâlinde kabul ederiz.

Bunun üzerine, hangi kabileden olursa olsun, muhacirlerin mecbur oldukları için göç ettiklerini ifade ettim. Kendi ülkesinde zulme maruz kaldıkları için; dinlerini, ırzlarını ve mallarını korumak üzere güven içinde yaşayabilecekleri İslâm topraklarına göç etmek durumunda kaldıklarını söyledim. Bu mazlum insanlar bizim topraklarımıza serbestçe gelebilmelidirler. Aramızda yabancı gibi değil, kendi ülkelerindeki gibi rahat edebilmelidirler. *"Müslümanların kanları birbirine denktir. Onlar başkalarına karşı bir eldir. Statü bakımından en aşağıda bulunanlarının verdiği eman onların emanı demektir."* [Medine Vesikası'ndan]. Bu topraklar, emiru'l-müminin tarafından yönetilmektedir. Konuştuğum kimselerin kibir ve vicdansızlığına rağmen, bu böyle kalacaktır. Onların dillendirdiği bu safsatalar, türlü bahanelerle örtmeye çalışsalar da, topraklarımızın yabancılar tarafından çiğnenmesi amacına yöneliktir.

OSMANLI DEVLETİNE VE DESTEKÇİLERİNE DUYULAN NEFRET

Bahsettiğimiz bu güruh, Fas'tan gelen muhacirleri kabul ettiklerini ve onları yük olarak görmediklerini söyleseler de, bunun bir yalan olduğu aşikârdır. Zulüm altındaki ülkesinden kaçarak Suriye topraklarını kendine vatan edinen her

Faslı, Osmanlı'ya bağlı kaldığı müddetçe, onlar için bir yüktür. Arapların en soylularından kabul edilen ve fasih Arapça konuşmalarıyla meşhur olan **Şankit** bölgesinden dört yüz kişi, Trablusgarb'a cihad için gelmişlerdi. Savaşta önemli vazifeler ifa ettikten sonra Hac farizasını yerine getirmek için Hicaz'a gitmişlerdi. Hicaz'dan da Şam'a geçerek oraya yerleşmeye karar verdiler. İşte bu güruh, onların gelişini bile kötü karşılayarak Şam'a yerleşmelerinden rahatsızlık duydular.

Benzer bir başka olay, **Dımeşk**'te **Emevi Camii**'nde imamlık yapan âlim ve emîn bir seyidin başına gelmişti. Bu imam, verdiği hutbelerle halkı Osmanlı devletine destek olmaya çağırırdı. Onun bu tutumundan rahatsız olan devlet düşmanları ise, bir gün camiye gidip ona hakaretler ettikten sonra cemaati terk etmişlerdi. İmamın tek suçu, devletin emirlerine itaat etmeyi tavsiye etmesiydi.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLERİN HİNTLİ MÜSLÜMANLAR HAKKINDAKİ TUTUMLARI

Görüldüğü üzere bu ayrılıkçı grup, sadece Türklere değil, devlete destek veren her Müslümana karşı düşmanlık yapmaktadırlar. Bu yüzden daima devlete bağlı kalmayı tercih eden **Hintli Müslümanlar** konusunda da olumsuz bir tavır takınmayı tercih etmişlerdir. Bu çerçevede yabancılar tarafından finanse edilen bazı ayrılıkçı gazetelerde şu ifadeler yer almaktaydı: "Eğer Hintli Müslümanların gerçekten bir gücü olsaydı, önce kendilerini sömürgeden kurtarırlardı. Daha kendi istiklâllerini elde edemeyen bu zavallı milleti, çok da önemsemeye gerek yoktur."

Bir diğer ifadeyle, bu ümmetin en önemli unsurlarından olan Hintli Müslümanların, İngiliz sömürgesine karşı dire-

nişlerini alay konusu hâline getirmişlerdir. Onlar ki, her durumda izzetli bir duruş sergileyerek devletin yanında olmuşlardır. Yaklaşık **1 milyon lira** yardım toplayarak devlete göndermişlerdir. İngiltere'nin Osmanlı Devleti aleyhine bir siyaset izlediği zamanlarda derhal seslerini yükselterek devleti tutmuşlardır. Bunun üzerine İngiltere, Hintli Müslümanların öfkesinden çekindiği için, Osmanlı'ya karşı çoğu zaman Avrupalı diğer devletler kadar ileri gidememiştir. Hatta İngiltere hükümetinden bir bakan bir konuşmasında, İngiltere'ye bağlı Müslüman halkların, **Haremeyn-i Şerifeyn**i Osmanlı dışında bir yönetimin elinde görmeye tahammül edemeyeceğini vurgulamıştı.

Çünkü İngilizler çok iyi bilmektedir ki, **İslâm kardeşliği, her coğrafyadan Müslümanı Osmanlı'ya bağlamaktadır.** Ancak hakikatleri bildiğini zanneden bazı ukâla gazeteciler, din bağını reddederek, Hintli Müslümanların devlete olan sadakatlerini görmezden gelmektedirler.

İSLÂM BİRLİĞİ

Kendince filozofluk taslayan bazı Müslümanlar, Batılılara yaranmak için İslâm Birliği fikrine karşı çıkmaktadır. Böylece Hıristiyanlarca; medeni, gelişmiş ve taassuptan uzak bir fert olarak tanınmayı umarlar. Oysa Avrupa, İslâm Birliğinin ne demek olduğunu çok iyi bilmektedir. Büyük Hint ayaklanması sırasında İngiltere, dönemin padişahı **Abdülmecid**'den, kendi nüfuzunu kullanarak Hintli Müslümanların yatıştırılması ve Hindulardan ayrılmaları için yardım istemişti. Bunun üzerine Sultan, İngiltere'nin hiçbir zaman yapamayacağı bir kolaylıkla halkı sâkinleştirmişti.

Yine Avrupalılar, İslâm'ın oralara kadar ulaştığını anlayınca, **Çin**'deki **Boksör ayaklanması**nı bastırmak için de

Sultan **Abdülhamid**'in nüfuzundan faydalanmışlardı. Hilafet adına gönderilecek özel bir heyet vasıtasıyla oradaki Müslümanların sâkinleştirilmelerini talep etmişlerdi. Bunun üzerine Âsitane'den **Pekin**'e doğru yola çıkan bir heyet, sultanın mesajını bölge Müslümanlarına iletti. Çin Müslümanları ile Osmanlılar arasında, aynı dine mensup olmak dışında hiçbir bağ yoktu. Ancak siyasî anlamda bağlı olmasalar da, tüm Müslümanların halifesine karşı kuvvetli manevî bağlarla bağlıydılar.

İşte gelişmiş ve medeni Avrupa, İslâm Birliğinin gücünün farkındadır. İhtiyaç ânında bunu kullanmaktan da çekinmezler. Peki, İslâm Birliğinden bahseden birini görünce çılgına dönen Doğuluların amacı nedir? İslâm birliğini savunanları neden bağnazlıkla itham edip onlara hakaret ederler? Bu zavallılar, İslâm birliği sağlandığı takdirde, coğrafyamızda Müslüman-Hıristiyan çatışması çıkacağını iddia ederler. Oysa aklı başında herkes bilir ki, İslâm birliğinin, Müslümanları böyle bir çatışma ve nefret ortamına sürüklemesi mümkün değildir.

Bir Osmanlı vatandaşı, İslâm âleminde yardıma muhtaç bir devlet gördüğünde, derhal Müslümanları Osmanlı Devleti etrafında toparlanmaya ve onun bağımsızlığı için mücadele vermeye çağırır. Bunun neresinde bağnazlık ve ayrılıkçılık vardır? Hürriyet ve istiklâlleri gasbedilen kardeşlerinin yardımına koşan bir Müslüman bağnaz ve ayrılıkçı mı addedilmektedir? Ancak adem-i merkeziyetçilerin amacı, bağnazlığı ortadan kaldırmak değildir. Tek dertleri, Osmanlı Devleti'nin her yönden itibarsızlaştırılması ve yıkılmasıdır. Onlara göre, kardeşlerine ihanet edip yarı yolda bırakanlar aydın ve medeni; şeref ve izzetlerini korumak için bağımsızlık mücadelesi verenler bağnaz ve bozguncudur!

AVRUPA'NIN HIRİSTİYANLIĞA BAĞLILIĞI

Aynı topraklarda yaşadığımız bazı kimseler, sadece konuşmalarımızda **İslâm, Müslümanlar** ve **hilafet** kavramlarını zikrettiğimiz için bizi ve bazı kardeşlerimizi bağnazlık ve ayrılıkçılıkla suçlamaktadır. Ancak biz bu kimselere, kendilerine örnek aldıkları uygar ve aydın Avrupalılara bakmalarını tavsiye ederiz. İngiltere devlet ricali, Hıristiyanlığa olan bağlılığını alenen göstermektedir. Fransa, aralarında din dışında hiçbir bağ olmayan Doğulu Hıristiyanları himaye etmektedir. Balkan devletleri fiilen bize karşı haçlı seferi yürütmektedir. Ilımlılığıyla bilinen Romanya kralı bile, Birinci Balkan Savaşında Bulgarlara karşı direnmemiş, Hıristiyan bir devlet olarak bu haçlı seferinin karşısında durmaktan imtina etmişti. Aynı şekilde Rusya da, haç mücadelesi verdiğini söyleyerek nice insanların kanını dökmektedir. **Ne tuhaf! Oysa bu dinin mensupları şöyle demezler miydi; "Yüce İsa'nın kanı dökülerek tüm insanlık kurtulmuştur. O barış peygamberidir. O insanlığı kardeşlik ve dostluğa davet etmiştir."**

Peki, gerçekte Hıristiyanlar ne zaman kendi öğretilerine uymuşlardır? Onlara göre, bir Müslüman ile bir Hıristiyan veya bütün insanlar ne zaman eşit olabilmiştir? Şüphesiz ki Hz. İsa aramızda olsaydı, Balkan Hıristiyanlarının Rumelilere yaptığı zulme asla râzı olmazdı. Ancak kendi dinleri adına her türlü haksızlık ve zulmü yapan Hıristiyanlar, ne cüretle bizi bağnazlıkla itham ederler?

Her işte örnek aldığımız medeni Avrupa, Hıristiyanlık sancağını hiçbir zaman indirmemiştir. İnsanlar arasında ayrımcılık yapmaya devam etmektedirler. O zaman sormak gerekir: Madem dine bağlılık, bağnazlık ve gericilik olarak

görülüyor; o halde Avrupalılar, uygarlıkta bizi nasıl geçmiştir?

İşte hakikati böyle açıkça söylediğimiz için, Amerika'da, Mısır'da ve Suriye'de yayın yapan bazı gazeteler bize hakaret etmekte ve türlü ithamlarda bulunmaktadırlar. Asıl bağnazlık onların yaptığıdır. Tek istekleri, İslâm binasının tamamen yıkılmasıdır. Özellikle son olaylar dolayısıyla iyice ümitleri artmıştır. Bizim doğruları söylemek suretiyle, Müslümanları gaflet uykularından uyandırmamızdan korkarlar. Biz, ayrılıkçı yahut nefret içeren hiçbir ifadede bulunmayız. Ancak Müslümanları bilinçlendirecek her türlü söz onları rahatsız eder. Kalpleri hırs ve kin ile doludur.

Onlara göre; devlete düşmanlık yapmak, Müslümanların kanlarını akıtmak ve mülkiyetlerine saldırmak caizdir. Bazı güçlü devletleri de arkalarına alarak Osmanlı devletine karşı ölümcül bir savaşa hazırlanmaktadırlar. Baskı ve zorlama ile devleti bezdirmek isterler. Aynı kandan, aynı soydan gelen kardeşlerinin acısına ortak olduğu için bir Müslümanın kanı nasıl helâl olur? Şayet bir kimse, tarih boyunca görülmemiş zulüm ve işkenceye maruz kalan Müslümanların hâline, elinde olmadan üzülürse, bu mezkûr güruh derhal o kimseyi hedef tahtasına oturtur. İftira ve baskılarla onu yıldırır, bağnaz olmakla suçlar. Daha sonra da Batılı dostlarına giderek, "gittikçe size yaklaşan tehlikeyi görmüyor musunuz? Bakın, falanca adam gazetede sizin hakkınızda şöyle yazmış. Filanca yazar ise Müslümanları uyandırıp galeyana getirmek için şöyle yazmış. İslâm Birliği dedikleri bu hareketin ne kadar tehlikeli olduğunu görmüyor musunuz?" derler. Oysa bahsettikleri yazılar, yaşanan acılar dolayısıyla bir inleme ve zulme karşı bir haykırıştan başkası değildir. Bu yayınlar, gerçekten insan olanlara yönelmiş bir çağrı, kalbi olanları hakka ve adâlete buyur eden bir davettir. Ancak bozguncu-

lar, medeni dünyada İslâm'a bir yer ayrılmasını engellemek isterler.

Avrupa, Müslümanlara muamelesinde hiçbir suretle eşitlik prensibini gözetmemektedir. Bu durum da, birlikte yaşadığımız bazı Hıristiyanlara bize karşı insafsız davranma cüreti vermektedir. Müslümanların çektikleri acıları önemsemezler. Ancak üç yüz milyonluk bu ümmet hiçbir zaman ölmeyecektir! Zamanı geldiğinde, şu an bir hayal olan İslâm Birliği fiilen sağlanacaktır. Avrupa ise onun nurunu söndürmeye güç yetiremeyecektir. Hatta bizzat Avrupa'nın göbeğinde yetişen bazı gruplar hareketimize destek verecektir. Özellikle komünistler, Avrupa'nın Müslümanlara karşı izlediği zâlimane politikalardan ve Doğulular söz konusu olunca en temel insanî hakların bile görmezden gelinmesinden iyice rahatsız olmaktadırlar. Ölçüsüz baskı patlamaya sebep verir. İşte Avrupa'nın onlara karşı uyguladığı baskı da, gittikçe daha büyük bir şiddet hareketine sebebiyet verecektir.

Zaten Doğu toplumları arasında da gittikçe artan bir dayanışma görmek mümkündür. Örneğin, aradaki uzak mesafeye rağmen **Japonya** bize yakınlık göstermekte, **Frenk** ve **Slavlara** karşı Osmanlı Devleti'nin galibiyetini temenni etmektedir. Aynı şekilde **Çinliler**, Türklerle aynı soydan geldiklerini açıkça ifade etmektedirler. **Hindular** da kendi topraklarındaki Müslümanlarla iyi ilişkiler kurmaya özen göstermektedirler. Hatta aralarında dinî ve siyasî bir bağ olmamasına rağmen, Osmanlı Devleti ile de ilişkilerini geliştirmeye çalışmaktadırlar. Nitekim bu iki grup da, Japonya'nın **Rusya**'yı yenmesiyle sevinç duymuşlardı.

Ne kadar zaafa düşerse düşsün, **Asya** ve **Afrika** halklarını kolayca yutmak mümkün değildir. Bu yüzden Avrupa, İslâm Birliği tehlikesini bertaraf etmek veya onların deyimiyle "sarı tehlikeden" korunmak için Müslümanlarla iyi

geçinmek, Osmanlı'ya karşı yürüttüğü insafsız yıkım politikalarını durdurmak ve Doğu toplumları üzerinde kurduğu baskıyı kaldırmak zorundadır.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi, bazı Hıristiyanların sınırlarını aşarak, sadece zulme karşı durduğumuz için bizi bağnazlıkla itham etmelerinden rahatsızlık duymaktayız. Ancak adem-i merkeziyetçilerin; İslâm Birliğini savunan, mustazafların yardımına koşan ve coğrafyamızdaki haksızlıkları sert bir dille eleştirenler hakkında şu dedikleri bizi daha fazla rahatsız etmektedir; "ey ayrılıkçılar, bırakın şu martavalları. Dinî aidiyetin gereksizliğini hâlâ anlamadınız mı? Bizim ırkımız dışında bir dinimiz yoktur. Artık İslâm, Müslümanlar gibi kelimeleri tekrarlamayı bırakın!" Bununla alakalı olarak, **Tunuslu** bir şairin Medine'yi ziyaret ettikten sonra, Peygamber Efendimiz (s.a.v) ve Müslümanların geçmiş günleri hakkında yazdığı bir kasideden bahsedilir. Şair kasidesini yayınlatmak üzere bir gazeteye başvurunca, gazete yönetimi, **İslâm ve Müslüman kelimelerinin çıkartılması şartıyla** kasideyi yayınlayabileceğini söylemiş. Bu şair, hâlihazırda **Dımeşk**'te yaşamakta ve halk arasında seçkin bir konumda bulunmaktadır.

Bu insanlar İslâm bağını reddedip yerine Arap milliyetçiliğini koyduklarını iddia ederler. Peki, bir Arap devleti olan **Marakeş**'in, Fransa tarafından işgal edilmesini neden sevinçle karşılamışlardır? Neden bütün Arapların ecnebi kontrolüne girmesini temenni ederler? Neden **Bingazi**'deki Araplara, İtalyanlara boyun eğmeleri için bu kadar ısrarcı olmaktadırlar? Adem-i merkeziyetçi gazetelerden ***el-Ahram***, yaptığı haberlerle Arapları zehirlemesi yetmezmiş gibi, nasıl İtalya'yı açıkça destekleyebilmektedir? **İlginçtir ki bunların Arapçılıkları, sadece Türkler söz konusu olduğunda gündeme gelmektedir.** Ama Avrupa söz konusu olduğunda bütün

farklılıkları görmezden gelmekte, onlara bağlanmak için her türlü çabayı sarf etmektedirler. **Avrupalıların, bir Arap beldesini işgal etmelerini kutlamakta, onlar tarafından yönetilmeyi onur addetmektedirler.** Oysa Türkler Araplardan ne kadar uzak olursa olsun, asla Avrupalılar kadar uzak ve tehlikeli olamaz.

Adem-i merkeziyetçilerin son zamanlarda ileri sürdükleri bir bahane daha vardır ki; insan bunu duyunca, bu kimselerin gerçekten hangi çağda ve coğrafyada yaşadıklarını sorgulamaya başlıyor. Âdeta kendi ülkelerinde olup bitenlerden habersizdirler. Şu bahaneyi dillendirmektedirler: "Biz İslâm'a yönelmiş saldırı ve adaletsizlikleri görmekte, Hıristiyanların bu konudaki ikiyüzlülüğünü çok iyi bilmekteyiz. Ancak dinimizi, İslâm Birliği fikrini ileri sürerek savunursak, Avrupalılar bizi bağnazlıkla suçlar ve üzerimize hücum ederler. Topraklarımızı işgal ederek evlerimizi yakıp yıkarlar. İşte biz bu yüzden, Arapçılık maskesine bürünerek onları kandırıyoruz. Muhtemel bir işgali engellemek için onlara yakın durmaya ve Arap milliyetçiliğini savunmaya gayret ediyoruz. Böylece Suriye topraklarında bir fitne çıkarmalarını engelliyoruz. Meclis-i Umumi'nin yarısının Hıristiyanlardan oluşmasını da bu yüzden savunuyoruz. Şayet bu yolu takip etmezsek, onlardan hiçbir zaman emin olamayız. Topraklarımızda güven içinde yaşamamız mümkün olmaz. Kendi başlarına bir işe kalkışmasınlar diye biz onları denetim altında tutuyoruz aslında." Bu tarz ifadeleri tekrarlayarak kendilerini temize çıkarmaya çalışmaktadırlar.

Bütün bu safsatalara vereceğimiz cevap şudur: Bu iddiaları ister doğru isterse yalan olsun; adem-i merkeziyet hareketinin ümmetin çoğunluğu tarafından kabul görmediği muhakkaktır. Hıristiyanların nüfusları dolayısıyla beşte bir

yahut altıda bir temsil hakları varken Meclis-i Umumi'nin yarısını almaları herkesi rahatsız etmektedir. Şüphesiz ki emniyet ve düzenin en temel şartı, iki grup arasında mutlak eşitliğin sağlanmasıdır. Zaten mutedil Hıristiyanların da, hak ettiklerinden fazlasında gözleri yoktur.

Eğer adem-i merkeziyet hareketi bir aldatmacadan ibaretse, bilinmelidir ki ülkemizdeki Hıristiyanlar bu hilelere kanmayacak kadar akıllıdırlar. Onlardan kimisi ilim ve siyasette bizden çok daha ileri gitmiştir. Bu yapmacık oyunlar onları etkilemez. Kendi menfaatleriyle çatışacak bir hareketi asla desteklemezler. Ülkemizdeki Hıristiyanlardan bir ecnebi devletin kontrolüne girmek isteyenler varsa, Müslümanların sunduğu rüşvetle bu isteklerinden vazgeçecek de değillerdir. Bilakis onlardan bazıları, tüm Meclis-i Umumi onlara verilse de gözleri doymaz.

Diğer yandan, Hıristiyanlardan bazıları, bu vatanı Müslümanlardan daha çok sevmekte, Avrupa'nın tasallutundan daha çok rahatsız olmaktadır. Müslümanlarla aralarında eşit ve âdil bir muameleye râzı olurlar. Soya bakmaksızın, bu toprakların, kendi ahalisine bırakılmasını temenni ederler.

Çocuklar bile bilir ki Hıristiyanlarla Müslümanların ittifakı veya Hıristiyanlara hak ettiklerinden daha fazla yetki ve imkân verilmesi, Avrupa işgalini durdurmayacaktır. Açıkça söylemek gerekirse, Şam bölgesindeki bir vilayetin işgali, oranın yerli halkıyla bağlantılı değildir. Şayet bir işgal kararı alınırsa, Suriye halkının ne diyeceğine bakılmaksızın, bu fiil gerçekleştirilir. Bizzat Hıristiyanlar eline silah alıp direnişe geçse bile, Avrupalı devletleri işgal kararından vazgeçiremez. Ancak uluslararası siyasî dengeler böyle bir işgale müsaade etmezse, o zaman Suriye'ye saygı duyulur. Meclis-i Umumi'nin yarısı Hıristiyanlara verilmese veya

Hıristiyanların, Arapların düşman bellediği Fenikeliler soyundan geldikleri ispat olsa bile ne değişir? Uluslararası düzen izin vermediği müddetçe, kimse Hıristiyanların hakkını bahane ederek Suriye'ye girmez. İtalya, Trablusgarb'da Hıristiyanlar yaşadığı için mi orayı işgal etti? Yoksa aralarındaki gizli anlaşmanın bir parçası olarak, Avrupa ona işgal izni verdiği için mi?

Bu hakikatler, adem-i merkeziyetçilere hatırlatıldığında hemen savunmaya geçerler: "Avrupa'nın Suriye konusunda sır gibi sakladığı hesaplarını, biz çok iyi biliyoruz; ancak Bâbıâlî'niz bilmiyor." Gerçekten çok merak ediyorum neymiş bu sır gibi saklanan hesaplar? **Cavid** ve **Talat Paşa** gibi, istihbarat yoluyla Avrupa'nın her hareketini takip eden dünya dehaları bilmezken, adem-i merkeziyetçilerin bildiği bu sırlar neler?

Aşikâr olan bir şey varsa; o da Avrupa'nın er ya da geç bizi yok etmeyi kafaya koymuş olmasıdır. Bunun için dünya savaşı yapmayı bile göze almışlardır. Ne yazık ki, bizimle aynı düşüncede olan Hıristiyan kardeşlerimiz ne kadar çabalayacak olsa da, Avrupa ittifakı karşısında bizi koruyamayacaklardır.

Suriye, yutulması zor bir lokma olduğu zaman, bir Avrupa baskısına karşı koymak daha kolay olacaktır. Kendileri için de yıkıcı olabilecek bir savaşa girmekten çekineceklerdir. Ancak bunun için, ilmin yayılması ve adâletin tesis edilmesi gerekir. Müslümanlar ve Hıristiyanlar arasında, âdil ve eşit muamele şarttır. Bu nasihate uyulduğu takdirde, hile ve aldatmacaya gerek olmadan topraklarımızı korumuş oluruz. Yoksa bazı Müslümanların, Hıristiyanları aldatmak suretiyle vatanlarını korudukları iddiası ziyadesiyle komiktir. Zira aynı şekilde bazı Hıristiyanlar da Müslümanları aldattıklarını, böylece Türkler ve Araplar ara-

sında düşmanlık çıkararak, iki gruptan da kurtulmayı amaçladıklarını beyan etmektedirler.

Gerçekten kim kimi aldatıyor bilmiyoruz. Ancak Suriye Müslümanları ve Hıristiyanları, aynı vatanın evlatlarıdır. Onlar arasında adâlet ve eşitlik tesis edilmelidir. Aralarındaki sürtüşme ve yıkım, ancak meşru güç olan Osmanlı Devleti'ne bağlılıkla son bulabilir. İki grup arasında birliğin sağlanması için, kan dökmeye, şehirleri yakıp yıkmaya götürecek her türlü fitne ve ayrılıktan uzak durmak elzemdir. Bir kişi, aynı vatanda birlikte yaşadığı bir başkasıyla, vicdanının sesine uyarak konuşmuyorsa, artık bu kişi değersizleşir, iyi niyeti sorgulanır.

Suriye Müslümanları, şu ana kadar bir Hıristiyandan duymaya alışkın olmadıkları şeyleri, Amerika, Mısır ve Suriye'de yaşayan Hıristiyanlardan duymaya başlamışlardır. Hatta doğrudan devlete karşı hamleler yapmaya teşebbüs etmektedirler. Bazı ayrılıkçı Müslümanların tavrı ise, onları bu konuda daha da cesaretlendirmektedir. Ancak cesaret bulan bu Hıristiyan grup, sadece Müslümanlara değil, tüm İslâm'a saldırmaya kalkışmaktadır. Gün gelecek ki adem-i merkeziyetçiler, cüretkâr ve ayrılıkçı Hıristiyanlara, sınırı aştıkları konusunda bir uyarıda bulunduklarında duyacakları cevap açıktır: "Biz, elinizde dilediğiniz gibi oynayacağınız bir âlet değiliz. Devlete kızıp intikam ateşiyle kavrulduğunuz vakit bizi yardıma çağırıyorsunuz. Ancak menfaatiniz gereği susmanız ve eylemsiz kalmanız gerektiğinde bizim de durmamızı mı talep ediyorsunuz? Biz Hıristiyanların menfaati neyi gerektiriyorsa, ona göre tavır alırız."

Aynı şekilde Paris'teki konferansa katılan Müslümanların da, İslâm ve Müslümanlarla alay edenlere kızma hakları yoktur. Çünkü hayâ perdesini yırtıp, devlet ve milleti bu konuma düşüren bizatihi kendileridir!

Bunun gibi, Beyrut Müslüman ve Hıristiyanlarından oluşan bir grup, daha dedelerini zor tanırlarken, kendilerinin Kahtan soyundan geldiklerini iddia etmektedirler. Arapçılığı, Müslüman olmaktan önde gören bu grup, bir cemiyet de kurmuştur. Cemiyetteki Müslümanlara, iki kabilenin de Arap soyundan gelmesine rağmen neden Kahtan kabilesini Adnan kabilesinden üstün gördüklerini sorduklarında, şu cevabı alırlar: "Peygamber (s.a.v) Adnan kabilesinden geldiği için, biz kendimizi Kahtan soyuna nispet etmekteyiz. Tarihçilerin de belirttiğine göre Kahtan, bizi Suriye'deki Hıristiyanlarla birleştiren dedemizdir."

Artık bu Müslümanların, şu andan itibaren, İslâm'a yönelen saldırılara kızma hakkı olur mu? Bizzat onlar, günümüze kadar muhterem bulunan ve dil uzatılmayan değerlerimize saldırı kapısını açmışlardır. Beyrut çarşılarında, İslâm'la alay eden gazetelerin dolaşması artık şaşırılacak bir hâdise değildir. Savaş döneminde, Paris'te devlet aleyhine toplanılıp konferans düzenlenmesinden sonra artık ihanet kapısı açılmıştır. Bu konferansta, "Arap Meselesi" diye bir sorun uydurularak Avrupa devletlerinden yardım istenmiştir. Yani Suriye halkı ile devlet arasındaki bir iç meseleye, Batılıların müdahalesi talep edilmiştir. İşin sonunda ise ecnebilerin müdahalesi sadece devlete değil, bizzat dine karşı yönelmiştir. Nitekim **Osmanlı Devleti ve İslâm dini birbirinden ayrılamaz bir bütündür.** Birine gösterilmeyen hürmet, doğrudan diğerinin itibarını zedeler. İşte bu Arap milliyetçisi hareket, Kahtanî değil, şeytanidir. İslâm'a aykırı her türlü ilkeyi benimsemişlerdir.

Güvenilir bazı kimselerin aktardığına göre bu milliyetçiler, Arapçılığı İslâm'a öncelemektedir. Oysa bu anlayış, ırkçılığı yasaklayan ve üstünlüğün ancak takva ile olduğunu söyleyen şeriata alenen aykırıdır.

Onlardan birine şu sorulmuştu: "Müslüman bir Türk ve Hıristiyan bir Arap söz konusu olduğunda ne dersin?" Kalbi ırkçılıkla kirlenmiş bu kimse cevap verdi: "Arap dışında bir kimsenin gerçekten İslâm'ı anlayabileceğini zannetmiyorum." Bunun üzerine soruyu soran kişi, daha fazla öfkelenmemek için konuşmaya devam etmedi.

İşte bunlar, reform bahanesiyle şaha kalkan ve Müslümanları temsil ettiğini iddia eden adem-i merkeziyetçilerin marifetlerindendir.

Gariptir ki, konuşurken sınırı bilmeyen mezkûr adam ve çevresindekiler, yazdıkları kitaplarla, istediklerini Müslüman görüp istediklerini tekfir etmektedirler. Ne yazık ki, halk arasında böyleleri çok vardır. İslâm'ın temel prensiplerine alenen aykırılık içerse de, dini kendi mülkleri gibi görüp dilediklerini Müslüman, dilediklerini kâfir olarak damgalamaktadırlar. Ancak bilmiyorlar ki İslâm kimsenin tekelinde değildir. Kimsenin, kelime-i şehadet getiren birini tekfir etme hakkı yoktur. Katolik Hıristiyanlığın başındaki Papa bile, her türlü hata ve günahtan münezzeh görülmesine rağmen, Katolik inançlarına bağlı kaldığı müddetçe kimseyi dinden çıkartıp kovamaz. Peki, bizzat şeriata aykırı bir hayat yaşayan kimselerin, tekfir etme hakları nasıl olabilir? Allah'ın hududunu aştığı için kendisi din dışında görülmesi gerekirken, başkalarını nasıl küfre nispet edebilir?

Amacımız, bu güruhun tüm pisliklerini ortaya dökmek değildir. Ancak İslâm hakkında konuşurken mangalda kül bırakmayan bu adamların, kendi çocuklarını nasıl Hıristiyan okullarına gönderdiklerini de sormak gerekir. Evlatlarının, Hıristiyanların ibadetlerini izlemelerine nasıl râzı olmuşlardır? Üstelik Beyrut'taki bazı yabancı okulları, oldukça ilginç bir kural koymuşlardı. Her sabah okula gelen öğrenciye "Hıristiyan mısın?" diye sorulmakta, cevap olarak da öğren-

cinin "tanrıya şükür Hıristiyanım" demesi istenmekteydi. Her sabah çocuklarının bu cevabı vermelerine nasıl rıza gösterebilmektedirler? Bahane olarak, çocuklarının iyi bir eğitim alması için buna râzı olmak zorunda kaldıklarını söylerler. Oysa en çapulcu Hıristiyan bile, Müslümanlarla ibadet etme şartı varsa, çocuğunun iyi ve kaliteli bir eğitim almasından vazgeçer.

İşte reformu kendilerine düstur ve Arapçılığı şiar edinenlerin çoğunluğu bu hâldedir. Milliyetçilik adına yaptıkları tek şey, dini küçümsemek olmuştur. İslâm'ı her zaman terakkiye mani görmüşlerdir. İnsanların öfke ve tepkisinden çekindikleri için düşüncelerini açık edemeseler de, emellerini gerçekleştirmek için gizlice çalışmaktadırlar.

ARAPLARIN İZZETİ İSLÂMLA BULMASI

Bunlardan birisi, telif ettiği kitabında Arapların, Arap milliyetçiliğini bir din ve gelenek olarak kabul etmedikleri takdirde ayağa kalkamayacaklarını ifade etmektedir. İşin açıkçası Araplar, Arapçılık davası güttükleri zamanlar; çocukları öldürüp kadınları sağ bırakan ve çeşitli zulümler yapan Acemlere, Rumlara ve Habeşlere zillet içinde boyun eğmişlerdi. Kız çocuklarını diri diri gömmek, bozgunculuk yapmak ve karılarını başka erkeklere sunmak dışında bir marifetleri yoktu. Kâbe etrafında ıslık çalmayı ibadet, helvadan putlara tapmayı itikat edinmişlerdi. Acıktıklarında da putlarını yerlerdi. İslâm öncesi Arapların durumu tam olarak böyleydi.

Ancak İslâm'ın gelmesiyle bu cahiliye dönemi bitmiş, Onun (s.a.v) hanif mesajını yayan Araplar bu toprakların efendileri hâline gelmişti. Hulefa-i Raşidîn, Sahabe ve Tabiîn, İslâm'ın ahlakıyla kuşanan örnek nesiller olmuştu.

Montesquieu ve Rousseau'nun kitaplarını ellerinden düşürmeyen, Avrupalıların ahlak ve psikoloji alanında ortaya koyduğu düşünceleri hararetle savunan reformcular; Kur'ân dışında bir dayanakları olmayan bu büyük zatların fazilet ve çalışkanlığını görmekten âcizdirler.

Ne yazık ki Doğu'nun en büyük bahtsızlığı, çevresinden üç beş kelimecik öğrenen herkesin kendini allame-i cihan zannetmesidir. Böyleleri, Avrupa'da yazılmış bir sosyoloji kitabını okur okumaz, onu toplumumuza tatbik etmeye azmeder. Kitaptaki bütün fikir ve ilkeleri benimser. Okuduklarından bir yahut iki cümle anlar, ancak kendini mutlak müçtehid seviyesinde görür.

ARAPLARIN BİRLEŞME AMACI

İşte adem-i merkeziyetçiler şu an, Arap emirlerini birleştirerek Türklere karşı bir ayaklanmanın başlamasını isterler. Arapların eski şânının geri alınması için bunun zaruri olduğunu söylerler. Ah keşke hayaller gerçek olsa! Arap emirlerin birleşmesi, en çok Müslümanları sevindirir. Onların tek el olması, bir müjde gibi dolanır diğer Müslümanların dilinde. Arap yarımadası emirleri gerçekten böyle yüce bir işi başarabilseler, İslâm'ın şiarları bu bölgede daha da sağlamlaşır, ecnebi devletlerin zulüm ve işkencesi son bulur. Nitekim Arap yarımadası ve çevresinde en az on iki milyon insan yaşamaktadır. Bunlar savaş için hazırlansalar, yaklaşık üç milyon asker çıkartabilirler. Cesur, atılgan ve her türlü tehdit ve tehlikeye ânında cevap verebilecek muazzam bir ordu kurabilirler. Çünkü bu insanlar, zorluklara karşı daha sabırlı ve hayatı küçümseyen bir karaktere sahiptirler. Ahalinin savaş konusundaki hünerleri herkesin malumudur. Modern silahları kuşanacak imkânları olmasa da

yürekleriyle savaşan bu adamlar, Trablusgarb savaşında olduğu gibi, dillere destan bir mücadele verebilirler. Bu insanlar topraklarına sahip çıktıkları müddetçe, Haremeyn-i Şerifeyn ve Arap yarımadası güvende olur.

Bir başka ifadeyle, Arapların anlaşıp birlik olması, aralarındaki kin ve düşmanlıkları söküp atması en çok Müslümanları sevindirir. Özellikle bu ittifak; Haremeyn'i korumak, dışarıdan memleketimize uzanan elleri kırmak ve bölgenin güvenliğini sağlamak amacına yönelikse, bu herkes için muazzam bir müjde olur. Arap emirlerin, âlimlerin ve Arap meselesini önemseyen herkesin, Devlet-i Aliyye'ye sırtını dayayarak böyle bir karara varmaları makul olandır. Zira Araplar arasındaki rekabet ve düşmanlık, Osmanlı'nın yönetimiyle ortadan kalkmıştır. Bu yüzden her bir emir, bir diğer emirle efendilik yarışına girişmeden, Osmanoğulları'na bağlı olmalı, Bâbıâlî'nin kapısında boynu bükük durmalıdır. **Bilinmelidir ki, İslâm'ın izzetini ancak Osmanlı ayakta tutabilir.**

Bu yıl **Mağrib Sultanı Abdülhafiz, Mekke emiri** ve birçok değerli ve ileri gelen Müslümanla birlikte hac ibadetini tamamlamak için **Arafat**'ta vakfeye durmuştu. Mekke emiri o esnada, Osmanoğulları'nın başarılarından, kim olursa olsun Haremeyn'e hizmet edenlere ihsan ve lütuflarda bulunmalarından bahsetmişti. Peygamber soyundan gelenlere sahip çıktıklarını, Hicaz halkına ve Araplara özenli ve hassas davrandıklarını söylemişti. Daha sonra da Mağrib Sultanı karşısında sözlerinin şöyle bitirmişti: "Ancak tüm bunlara rağmen biz, sultanımız **Mehmed Reşad**'a sâdık kullar olmayı beceremiyoruz."

Ne yazık ki adem-i merkeziyetçiler, Arapların toplanarak bir Arap birliği oluşturmalarını, sadece Türklere olan nefretlerinden dolayı istemektedirler. Arap birliği bahanesiyle dev-

letten kopmayı amaçlamaktadırlar. Oysa Arap emirlerinin bir ittifak kurması, devleti yüceltmekten ve onun Haremeyn'de ifa ettiği görevi devralmaktan başka bir amaç taşımaz. Zaten devlet de, Âsitane'yi tehlikeye düşüren bir haçlı seferi olmadığı müddetçe Araplara destek olmaktan çekinmez. Trablusgarb savaşında da böyle olmuştu. Eğer Rusya, Balkanlarda fitne ateşini körükleyip devlete karşı bir haçlı seferi başlatmasaydı, Osmanlı Devleti, asla Trablusgarb'ı savunmaktan vazgeçmezdi. Nitekim günümüze kadar da hâlâ desteğini devam ettirmektedir.

Öte yandan uluslararası hukuka ve özellikle Avrupa devletlerinin verdiği sözlere güvenemeyeceğimiz açıktır. Osmanlı'nın vilayetlerinde, özellikle Arap vilayetleri ve Haremeyn'de ciddi mühimmat ve savunma gücü bulunmaktadır. Bir yol açıldığı takdirde, bölgedeki yerli halk ve aşiretler, İslâm'ı savunmak için direniş başlatacak yeterliliktedirler.

İşte devletin, böyle bir mücadelede liderlik vazifesini yürütmesi, dağılan ve parçalananları bir araya getirmesi gerekir. Arapların ittifakı ve birleşmesi de ancak böyle bir amaca mebni olmalıdır. Bazılarının gazete ve dergilerinde yaymaya çalıştığının aksine, Arapların kurmaya çalıştığı ittifak, Türklere ve Osmanlı devletine düşmanlık yapmak için değildir.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLİĞİN GAYESİ: MÜSLÜMANLARA AVRUPA KARŞISINDA BOYUN EĞDİRMEK

Frenklerin Araplar üzerindeki baskısı, Türklere nisbetle bin defa daha büyük, daha ağırdır. Kendilerini reform taraftarı olarak tanıtan bu adem-i merkeziyetçi grupta, Frenklerle mücadele edecek bir tek kişi bulmak mümkün değildir. Hatta Avrupa'ya karşı olan her türlü direniş hare-

ketine de karşı çıkarlar. Alenen değilse bile, Müslümanların Avrupa'ya boyun eğmesi için çalışırlar. Müslümanların omuzlarına ecnebileri oturtmak ne işlerine yarayabilir? Avrupa'nın köleliğini yapmak bize nasıl bir fayda sağlayabilir ki? Adem-i merkeziyetçilerle benzer ifadeleri dillendirenler yüzünden Müslümanların ne büyük sıkıntılara dûçar olduğunu gördük. Bu yolun sonu hayır değildir. Ancak onlar, ısrarla kendilerini "reform ve yenilik" taraftarı olarak tanıtmaktadırlar. *"Muhakkak ki Allah, ıslâh edeni de, ifsad edeni de iyi bilir."* (Bakara 220).

Gerçek amaçlarının, Avrupalı efendileri karşısında Müslümanları diz çöktürmek olduğu hâlde bunu inkâr ederler. Ancak her hareket ve sözleri, kalplerinde sakladıklarını açığa vurmaktadır. Niyetleri ortadadır. Artık demagoji yaparak asıl hedeflerini saklama zamanı çoktan geçmiştir!

Mısır'daki adem-i merkeziyetçilerin yaptıkları nedir ki? Sürekli **Derne**'ye gidip gelerek **Cebel-i Ahdar**'daki Araplara müdahale etmekte ve İtalyan işgalinin gerçekleşmesi için çalışmaktadırlar. Arap topraklarını korumaya çalışan Senûsîlere herhangi bir imtiyaz verilmeden bu bölgenin işgal edilmesini istemektedirler. Arapların haklarını ezbere okuyan bu milliyetçi tayfa, milyonlarca Arabın, İtalyan yönetimi altında aç ve zelil yaşamasına nasıl râzı olabileceklerdir?

Adem-i merkeziyetçiliğin en hararetli savunucularından ***el-Ahram*** gazetesi de Trablusgarb'ın işgali için alenen İtalya'yı teşvik etmektedir. **Hiçbir şekilde Kahtan soyundan gelmeyen bir devletin Arapları yönetmesini nasıl talep ederler,** anlamak mümkün değil!

Açıktır ki **bu güruhun Arapçılığı sadece Türklere düşmanlık yapabilmek için uydurdukları ideolojik bir safsatadan ibarettir.** Sorduğumuz sorulara karşı, muğlak kelimeler ve derin bir sükût dışında verecek cevapları yoktur. Başka

konuları gündeme getirerek, türlü iftiralarla başkalarını suçlayıp kendilerini temize çıkararak sorularımızı geçiştirmeye çalışırlar. *"Her ne zaman size bir rasûl hoşunuza gitmeyen bir mesaj getirmişse, küstahça ona başkaldırdınız, kimini yalanladınız, kimini de öldürdünüz."* (Bakara 87). Biri gelip hatalarınızı ve sapkınlığınızı ortaya çıkardığında, hemen hakaret ve yalana başlarsınız. Sizi uyaranlara sövmeyi silah edinmişsinizdir.

Hangi bilgiye dayanarak **Kahtan** soyundan geldiğinizi iddia edebiliyorsunuz? Hangi hakla bütün Araplara vekâleten konuşabiliyorsunuz? Size bu yetkiyi kim verdi? Kahtan soyundan gelen **Yemen, Filistin, Irak, Hicaz** ve **Necid Arapları** mı size devlete ihanet etmenizi söyledi? Müslüman olmanın gereklerini bir kenara atıp, zorlu savaş günlerinde Türklere düşmanlık yapmaya onlar mı teşvik etti?

Kahtan soyundan gelen milyonlarca Arap, "biz her şeyden önce Arabız, İslâm bizim için ikinci plandadır" mı dediler ki siz Kahtanoğulları adına yepyeni bir söz ortaya atıyorsunuz?

Kahtan soyundan gelen Yemenliler, Suriye'ye gönderdikleri mektuplarda, Osmanlıları bırakıp ecnebilerle dost olmanın yanlış olduğunu açık bir şekilde ifade etmişlerdi. Herhangi bir isyan hareketinden uzak durulması gerektiğini vurgulamışlardı. Devletin her şeye rağmen bu ayrılıkçılara sabrettiğini ve Paris'te toplanan adem-i merkeziyetçilerle görüşmeyi bile kabul ettiğini hatırlatmışlardı. Ancak Yemenlilerin bu konferansta, Araplar adına alınacak hiçbir kararı tanımadıklarını belirtmişlerdi.

DEVLETİN REFORM ÇAĞRILARINA CEVABI

Her şeye rağmen devlet yine de bu insanlarla reform müzakeresi yapmaktan çekinmemiştir. Bizzat **İttihat ve**

Terakki Cemiyeti, adem-i merkeziyetçilerle bir uzlaşma yolu bulmaya çalışarak onları memnun etmek için uğraşmıştır. Onlardan bazılarının, devlet aleyhine ecnebilerle işbirliği yaptığını ve türlü hilelerle hükümeti düşürmek istediklerini bildiği hâlde müzakerelere devam etmiştir. Hadsizliklerini mazur görmüş, ihanetlerine sabretmiştir. Tüm bozgunculuklarına rağmen vatan evlatlarına yumuşaklık ve hikmetle muamele etmeyi tercih etmiştir. Gerçi Bulgarlar ve Yunanlarla mücadele etmekten dolayı ülke topraklarında alevlenen bu isyan dalgasıyla ilgilenecek vakitleri de pek olmamıştır.

Hükümet, ayrılıkçıları başşehir İstanbul'a davet ederek onlara ikram ve ihsanda bulunarak meseleyi çözebileceğini zannetmişti. Ancak mezkûr güruh, hükümetin bu muamelesi karşısında daha da gurura kapılmıştı. Devletin giriştiği savaşlarda başarısızlığa uğraması sonucunda da iyice azmışlardı. O dönemden itibaren gazete ve dergilerinde yaptıkları yayınlar, onların bu fütursuzluğunu açık bir şekilde göstermiştir. Osmanlı'nın Edirne'yi kaybetmesini can-ı gönülden arzulamışlardı. Edirne'yi geri alarak devletin tekrar ümmetin gönlünü hoşnut etmesi üzerine, yeniden korkmaya başlamışlardı.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLERİN DEVLETLE ISRARLI MÜCADELESİ

Devletin başına gelen bir felaket karşısında adem-i merkeziyetçiler, sevinçlerini hiçbir zaman gizleyememişlerdir. Onlardan kimileri, Balkan devletlerinin Rumeli Müslümanlarına yaptığı zulüm ve işkenceleri görmezden gelmişlerdir. Avrupa'nın baskı ve haksızlığını örtbas edebilmek için yalan haberler yaymak suretiyle yaşanan zulümleri inkâr raddesine kadar varmışlardır. Gazetelerinde Avrupalılar tarafından

yönetilmenin getireceği faydalardan bahsederek Müslümanları, İslâm şeriatının güven ve emniyeti tesis etmede başarısız olduğuna ikna etmeye çabalamışlardır. Gerçek niyet ve düşünceleri ortaya çıkmasın diye de, yazdıkları bazı makaleler vasıtasıyla kendilerince vatan savunması yapmışlardır. Çelişkilerle dolu yazılarında hep aynı nağmeyi tutturmuşlardır; "devletten nefret ediyor değiliz, biz sadece reform talep ediyoruz! Devletimiz pek yücedir, ancak Türkler bizi ihmal etmekteler. Bu sebeple zorla da olsa reform yapmaları için çabalayacağız. Hasta bir insan iyileşmek için acı bir şurubu nasıl içerse, Türkler de adem-i merkezi bir sistem kurarak bölgedeki problemleri çözmelidir." Ayrılıkçıların sunduğu ilaç değil, devletin yok olmasını amaçlayan bir zehirdir. Onların devlete olan sevgi ve bağlılık iddiaları yalandan ibarettir. Sözleri ve bakışları, kalplerinden geçen habis duyguları ortaya dökmektedir.

Bir gün, Hintlilerin ileri gelenlerinden ecnebilere yakınlığı ve itaatkârlığıyla meşhur bir kimseyle konuşuyorduk. Mısır'da tanıştığı adem-i merkeziyetçi liderlerin sözlerinden naklediyordu. Kendisine bir soru sordum:

"Bu adem-i merkeziyetçi güruh, Hintli Müslümanların Osmanlı devletine duyduğu bağlılıktan ve devlete yaptıkları yardımdan memnunlar mıdır?"

Allah şahittir ki bu soruma verdiği cevap şöyleydi:

"Hayır, hiçbir şekilde bu bağlılıktan memnun ve râzı değiller."

Bu itiraf, onlara dost olan ve aynı fikirleri paylaşan biri tarafından yapılmıştır. O zaman mesele, reform veya sistem değişikliği değil; Batılıları topraklarımıza sokmaktır. **Islah, adem-i merkeziyet, terakki** veya başka şekillerde adlandırsalar da, koydukları isimler hakikati ifade etmemektedir. Misal olarak İttihat ve Terakki düşmanları, **İttihad-ı**

Muhammedi Cemiyeti'ni kurmuşlardır. Peygamberimizin (s.a.v) ismini kullanarak insanların desteğini çekmek istemişlerdir. Ancak maksatları hayır ve iyilik değildir. Bu yüzden cemiyet, **"hak isimle bâtılı hedefleyen"** şeklinde tanımlanmıştır. Kelimeler her zaman hakikatleri ifade etmez. Eylemle uyumlu olmayan söylem, ancak aptalların kandırılmasına yarar. Tepenin arkasını görmeyen avam tabaka, yapılanlara değil, söylenenlere bakar.

Bir nebze aklı olanlar ise bu kelimelere aldanıp doğru yoldan sapmazlar. Akl-ı selim sahipleri bilirler ki, adem-i merkeziyetçiler reform isteseler de istemeseler de, devlet zaten bir yönetim değişikliği yaparak sistemi daha işler hâle getirme konusunda azimlidir. Ancak devletin düşmanlara karşı yürüttüğü şiddetli savaş esnasında, reform bahanesiyle ayaklanmak devleti zayıflatmakta ve gerçek bir reform hareketinin başlatılmasına engel teşkil etmektedir. Düşmanın ise iştahını kabartmakta ve iyice azgınlaşmasına sebep olmaktadır. Bu güruh gerçekten reform isteseydi Paris'te yabancılarla işbirliği yapıp devletleri aleyhine çalışmazlardı.

Aynı kişiler, el-İdrisî'nin, İtalyanlarla işbirliği yapıp Osmanlı'ya karşı ayaklanmasını mazur gösterebilmek için bahane arayıp durmuşlardır. Daha garip olanı ise, İtalyanların Trablusgarb'da binlerce Müslüman Arabı öldürmesine ses çıkarmamışlardır. Nitekim İtalyan işgali yüzünden nice insanlar, topraklarından ayrılmak zorunda kalmıştı. Ancak adem-i merkeziyetçilere göre, devlet aleyhine işlenen her suç affedilebilir ve mazur görülebilirdir.

Ruslara, Bulgarlara ve Yunanlara duymadıkları nefreti, İttihatçı oldukları için **Enver, Talat** ve **Fethi Beylere** duymaktadırlar. Duygularını da saklamayıp alenen göstermektedirler. Oysa Senûsîlerin ve Trablusgarb bölgesindeki Arap liderlerin, Enver ve Talat Beylere duydukları muhabbeti her-

kes bilmektedir. Bu kahramanları sevmeyecek Müslüman bir Osmanlı vatandaşı yoktur. Bu kıymetli liderler, kendilerini vatanları uğruna feda etmişlerdir. Onların güç ve izzeti, Avrupalıların bile dilinde dolaşmaktadır.

DEVLETİN TÜRKLEŞTİRME POLİTİKASI GÜTTÜĞÜ İDDİASI

İttihatçılar, genel bir "Türkleştirme" politikası izlemek ve böylece Osmanlı'daki diğer etnik unsurları yok etmekle itham edilmektedir. Bu politikanın özellikle Araplar üzerinde yoğunlaştığı iddia edilmektedir. **Refik Bey** Mısır'da, **Abdurrahman el-Yusuf Bey**'e şöyle demiştir: "İttihatçılar Selanik'te verdikleri kararda çok azimliler. Kimseden çekinmezler. Bulgarlar bile konuşulanları duymuş, onların planlarını bize haber etmişlerdir."

Şu konuşulanlara da bir bakın! Düşmanımız Bulgarların sözüne bakıp, anlamsız bir iftira hakkında delil devşirmektedirler. Bu durumun mantık ve marifetle açıklanması mümkün değildir. İttihatçılar ne kadar gurura kapılmış olursa olsunlar, Osmanlı'daki diğer unsurları Türkleştirmeye kalkışmayacakları aşikârdır. Hatta diyebiliriz ki, Türkleştirme politikasından o kadar uzaklar ki **Rumeli**'deki **Pomak Müslümanlarına Türkçe** öğretmeyi bile ihmal etmişlerdi. Daha sonra bu bölge Bulgarlar tarafından işgal edilip cebren Hıristiyanlaştırılmış, Pomak kızları Bulgarlarla evliliğe zorlanmıştı. Bu vahşeti de, "sizi aslî kimliğinize döndürmek için buradayız" diyerek masum göstermeye çalışmışlardı. Ancak yaşananlar da ortaya çıkarmıştır ki, aslı Türk olanlar Hıristiyanlaştırılabilmiş değillerdir. **Türkçe bile bilmeyen Bulgar kökenli Pomaklar Hıristiyanlaşmıştır.**

Altı yüz seneden beri Rumeli'yi yöneten Osmanlı, nüfusları yüz elli bini geçen Pomakları bir kez olsun Türkleştir-

meye teşebbüs etmemiştir. Aynı şekilde **Boşnaklar** veya **Arnavutlar** gibi diğer küçük milletleri de Türkleştirmemişlerdir. O halde ey okuyucu, devletin, diğer milletlere kıyasen çok daha kalabalık olan ve İslâm'la ilk şereflenen Arap toplumunu Türkleştirme politikası izlediği nasıl iddia edilebilir?

Zavallı ümmet-i Muhammed, dört bir taraftan saldıran Avrupa belası yetmezmiş gibi bir de devleti parçalamaya çalışan yalancı ve iftiracılarla uğraşmaktadır. Bu güruh, uydurma haberler yayarak kamuoyunun huzurunu bozmaya çalışmaktadır. Bir yandan da Hıristiyanları kışkırtacak ifadeler sarf ederler: "İttihatçılar ve Türkler, Hıristiyanlığı topraklarımızdan söküp atmak istemektedirler. Oysa biz Araplar, dinî bağnazlığa karşı olduğumuz için, böyle bir şeyi kabul etmiyoruz. Zaten bu yüzden bizden nefret ediyorlar."

Ancak aynı kişi Müslüman Araplarla karşılaştığında başka türlü konuşur: "Türkler, topraklarımızda Hıristiyanlarla uğraşmaktan başımızı kaldırıp devlete karşı direniş hareketi başlatamayalım diye, onların zayıflamasına izin vermiyorlar."

Dindarlığıyla meşhur **Basra halkına** da Türklerin dini ihmal etmelerinden dem vuruyorlar: "Türkler, nasıl Trablusgarb'ı sattıysa, sizin topraklarınızı da Almanlara ve İngilizlere satmak istiyor." Bunun üzerine ahali öfkeyle ayaklanıp söylenmeye başlıyor: "Vah başımıza gelenlere! Ey Müslümanlar uyanın! Yurdunuzun ecnebilere satılmasına, topraklarınıza haç dikilmesine nasıl râzı olursunuz?"

Bir başka ayrılıkçı grup ise **İbn Suud**'a giderek şöyle der: "Eğer **Katar** ve **Necid** topraklarını kontrolün altına almazsan, Bâbıâlî çok yakında onları İngilizlere satacak." Ancak bu hainler aynı zamanda günaşırı İngiliz sefaretine giderek Suriye'de, Yemen'de ve Hicaz'da olan bitenleri rapor ederler. "Türklerin tasallutundan kurtulup İngiliz mandası isteriz"

derler. Hatta Mısır'da ismini vermek istemediğimiz bir İngiliz komutan, Hindistan'daki bir gazete sahibine; "Her bir Arabın, Türkler tarafından yönetilmektense İngiliz mandasını tercih ettiğini görmek istiyorsan Şam'a git. Hicaz'a git de gör; Arapların, Türkleri öldürmek suretiyle nasıl Allah'a yaklaştıklarını!" Şüphesiz ki İngiliz komutanın bu sözleri, adem-i merkeziyetçilerin gece gündüz kulağına fısıldadıkları söylentilerdir.

Arap milliyetçilerinin yanındayken de şöyle derler: "Türkler, bütün Osmanlı unsurlarını Türkleştirmeye kesin karar vermişler. Onlar amaçlarına erişmeden ayaklanmak zaruridir!" Böyle demek suretiyle Arapların kalplerine kin ve nefret ekmektedirler. Bu ayrılıkçıların Allah'tan korkuları yoktur. Ne vatan ne de millet onların umurundadır. Oysa çok iyi biliyorlar ki, kör kalabalıkların heyecana kapılıp kalkıştıkları kitle eylemleri sonucu, sadece Türkler değil, hepimiz düşeriz. Avrupalılar tarafından işgal edilen her bir toprak parçasında, çeşitli unsurlar birbirini boğazlamaya başlar.

İşte evvelce gurur ve heyecanlarına kapılan insanlar, iş işten geçtikten sonra söylenmeye başlayacaklardır: "Hani bize vadettiğiniz Arap devleti? Adem-i merkeziyet sayesinde elde edeceğimiz mutlu yarınlar nerede? Yaydığınız fitneye kapıldık. Ama işin sonunda acımasız ecnebilere bağımlı bir hâlde yaşamaya başladık. Bu ne menem iştir? Türklerin sunduğu cehennem, Avrupalıların vadettiği cennetten daha latifmiş meğer!" Bunun üzerine ayrılıkçılar, "biz sizden beriyiz" diyerek köşeye çekileceklerdir. "*Onların hâli tıpkı şeytanın durumuna benzer. O, insana inkâr etmesini söyler. İnsan kâfir olduktan sonra da: «Ben senden uzağım. Ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım.» der.*" (Haşr 16). Ancak o gün gelip çattığında pişmanlığın ve söylenmenin ne faydası olabilir ki? İş işten geçmiş, kılıçlar kardeş kanı dökmüştür.

Hatasını fark edenler o zaman, "Allah'ın lâneti bozguncuların ve ayrılıkçıların üzerine olsun!" diyeceklerdir.

İTTİHATÇILAR, DÖNMELER VE MASONLUK

Adem-i merkeziyetçilerin, avam halkı galeyana getirmek için yaydıkları yalan ve iftiraların haddi hesabı yoktur. Bunlardan birisi de, devletin tamamen İttihatçıların elinde bulunduğu, **İttihatçıların** ise **Selanik Yahudilerinden** olduğu yalanıdır. **Cavit** ve **Rahmi**'nin, daha doğrusu Selanik asıllı olsun veya olmasın, bütün İttihatçı liderlerin Yahudi olduğu şayiasını yaymaya çalışırlar. Ne yazık ki kalbi bozuk halk tabakası da, bu söylentilere hemen inanıvermektedir. Oysa İttihatçılar, İslâm'a sıkı bağlarla bağlı ve dindar kimselerdir. Allah'a yemin ederim ki Yahudi dedikleri Cavit Bey, topraklarımızda ırkçılığı hortlatmaya çalışan nice ayrılıkçıdan çok daha dindar, Allah'a ve Rasûlüne çok daha yakındır. İttihatçıları Yahudi olmakla suçlayanlar kendilerine dönüp bakmazlar mı? "Biz önce Arabız, sonra Müslümanız" diyenler alenen Peygamberimizin (s.a.v) sözüne muhalefet etmiş olmaktadırlar. Peki, Selanik Yahudisi olan Cavit, nasıl da İslâm'ın sancaktarı olan Osmanlı Devleti'ne karşı daha sâdık olmuştur? Eline geçen fırsatları, devlete karşı ayaklanmak için kullanmamıştır? Rumeli Müslümanlarının hunharca katledildiği, tarih boyunca görülmemiş işkencelere maruz bırakıldığı zorlu savaş günlerinde, Cavit neden devletin yanında olmuştur?

Diğer yandan Selanik Yahudileri günümüze kadar Osmanlı Devleti'ne karşı sâdık olmuşlar, Selanik'in Osmanlı'ya geri verilmesi için defalarca Avrupa devletlerine müracaat etmişlerdir. Hatta Yunan orduları şehre girdiğinde Yahudilerin üzüldüğünü görünce onlara sitem etmişti.

Bunun üzerine haham şunları söylemişti: **"Babasını kaybeden kişi, hüznünü göstermek için bir müddet matem elbiselerini bürünmelidir. İnsan olmak bunu gerektirir. Biz de Osmanlı'yı babamız gibi görürdük. Çünkü İspanyollar bizi Endülüs'ten kovduklarında, Osmanlı Devletinden başka sığınacak yerimiz olmadı. Devlet de bizi İstanbul, Selanik ve İzmir'e yerleştirdi."** İşte bu ifade, Yunan Kralına karşı bir hahamın söylediğidir.

Kendisinin Peygamber soyundan geldiğini iddia eden **Şerif Hüseyin** ve **oğulları**, devlete karşı Batı müdahalesini sağlamak için çalışmaktadır. Mısır'dayken onlara şöyle dedik: **"Hicaz ve Şam Arapları, Türklerin yönetiminde olmaktansa Avrupalıların başlarına gelmesini tercih ediyorlar. Kurtuluşun bu yolda olduğunu zannediyorlar. Bu mağrurlar bilmezler mi ki, İslâm kimsenin mülkünde ve tekelinde değildir. Dinimiz, babadan oğula geçecek bir miras yahut lakap değildir."**

İslâm, Allah'ın kitabını ve Rasulullah'ın sünnetini gözeten ve takip edenlerin büründüğü bir halet-i ruhiyedir. Buna sahip olanın İngiliz, Fransız yahut zenci olmasına bakılmaksızın herkes, Allah katında râzı olunmuş bir kuldur.

Pierre Loti gibi Osmanlı'ya ve İslâm'a yakınlık duyan Avrupalı Hıristiyanlar, Allah katında, dıştan Müslüman görünüp içten İslâm'ı yok etmeye çalışan hainlerden daha değerlidirler. Bu münafıklar, kendilerine muhalefet eden Müslümanları tekfir etmekten çekinmezler.

Bu konuda zikredilen hâtıralardan biri de, **Beysan** şehrinden gelen bir Arap kabilesi şeyhinin oğlunun Dımeşk'te herhangi bir sebeple tutuklanmasıdır. Şeyhin oğlu, gerekli tetkikler yapıldıktan sonra masum olduğu anlaşılmış ve serbest bırakılmış. Denildiğine göre şeyhin oğlunun salınmasında İttihatçıların yardımı olmuş. Bunun üzerine babası sevinç

içinde Beysan'a gelmiş. Oğluna, "seni hapisten kim kurtardı evladım, bu iyiliği kim yaptı" diye sorunca, oğul İttihatçıların sayesinde olduğunu söylemiş. Bunun üzerine şeyh dehşete kapılarak konuşmaya başlamış: "Oğul, sen ne diyorsun? İttihatçıların kâfir ve İslâm düşmanı oldukları, Mason localarına hizmet ettikleri herkesin dilindedir. Onlar Arapları ortadan kaldırmak isterler." Oğul cevap vermiş: "Tam aksine babacığım, onlar hakkında duydukların asılsız iftiralardan ibarettir. Benim ittihatçı kardeşlerim birçok kimseden daha dindar ve doğru sözlü, hayırda yarışan kimselerdendir. Beni içine düştüğüm sıkıntıdan kurtarmaları bunu ispatlamaz mı?" Duydukları karşısında şaşkına dönen Şeyh, bu iftiraları yayan zâlimlere lanet okuyarak memleketine dönmüş.

Bir olay daha zikredelim. Şam Araplarının ileri gelen kabilelerinden birinin lideri olan **Nuri b. Şa'lan** hükümet tarafından davet edildiği hâlde gitmemiş. Bunun üzerine evinde arama yapılmış ve gitmemesini öğütleyen bazı mektup ve yazılar bulunmuş. Bazılarında, devletin onun hakkında hükmünü çoktan verdiği, niyetlerinin hiç de iyi olmadığı yazılıymış. İşte ayrılıkçılar, bedevi veya şehirli herkesi ifsat edebilmek için ellerine geçen her fırsatı kullanmaktadırlar.

Adem-i merkeziyetçilerin **Asir**'de isyana kalkışan **el-İdrisî** ile yazışmaları da herkesin malumudur. Kimi zaman hilafetle kimi zaman da mutlak bir itaat ve emniyetle onu ayartmaya çalışmışlardır.

Bu haberler kulağımıza ilk çalındığında, Türklerin biraz fazla evham yaptığını zannetmiştik. Böyle uydurma haberlerin dolaşmasından rahatsızlık duymuştuk. Ancak ne yazık ki zamanla duyduklarımızın evham ve kuruntu olmadıklarını gördük. Müslümanların kanlarının akmasına bir nebze bile üzülmeyen fitnecilerin, türlü iftiralarla devleti itibarsızlaştırdığını fark ettik. Türklere duydukları nefret ve İttihatçı-

lardan intikam alma duygusu onları, Arap Yarımadasının Avrupalılar tarafından işgal edilmesine bile râzı hâle getirmiştir.

ŞEYH İDRİSÎ MESELESİ

Şeyh İdrisî ilk ortaya çıktığında dinî ve ıslahçı bir dil kullanmış, takva elbisesine bürünmüştü. Bu sayede Asir'de birçok kimseyi kendi tarafına çekmeyi başarmıştı. **"Şeriatın getirilmesi ve Allah'ın koyduğu sınırlara riayet edilmesi için gayret ettiğini"** söyleyerek insanları kolayca etrafında toplayabilmişti. Bölgedeki bazı devlet ricalinin kötü yönetimi de işini kolaylaştırmıştı. O sırada devlet, Avrupa'dan gelen saldırılarla meşguldü. Ordu ve mühimmat için yapılan harcamalar dolayısıyla hazine tükenmiş, ülke genelinde yapılması gereken birçok reform ve ıslahat bir müddet için tehir edilmişti. Şeyh İdrisî de bu boşluktan istifade ederek insanlara ihsanlarda bulunmuş, verdiği vaazlarla onların gönüllerini kazanmıştı. O dönemde henüz **İmam Yahya** da devletle anlaşmış değildi. Şeyh İdrisî bir mektup göndererek, kendisi adına bölgenin temsilcisi olmasını teklif etmiş, İmam Yahya da kabul etmişti. Böylece ikisi de güçlerini birleştirerek devletle mücadele etmeye başlamışlardı. Ancak o sırada Trablusgarb savaşı ortaya çıkınca, İmam Yahya; **"Ben düşmana karşı İslâm topraklarını savunan devletimize karşı silahlı mücadeleye girişmem"** diyerek isyandan vazgeçmişti. Hükümete de, İtalya ile savaş bitinceye kadar devlet aleyhine hiçbir harekete girişmeyeceğini söyleyen bir mektup göndermişti. Bunun üzerine devlet, İmam Yahya'nın gerçekten bir emir ve yönetici olmayı hak ettiğini anlamış, onunla sulh yapmayı kabul ederek **Yemen**'in yönetimini ona bırakmıştı. Çok kan dökülmesine sebep olabilecek böyle bir fitne,

Allah'ın yardımıyla hallolmuştu.

Ancak Şeyh İdrisî, hâlâ bozgunculuğa devam ederek Osmanlı ordularını gadre uğratmaya çalışmıştır. İmam Yahya ona defalarca yazarak, durduğu noktanın şeriata aykırı olduğunu söylemesine rağmen, kendisinin müçtehid olduğunu iddia eden bu adam nasihatleri duymazdan gelmiştir. Kendisine, düşmanla mücadele edilirken içte çıkacak bir fitne sadece düşmanın elini güçlendirir denilmiş olsa da kulak asmamıştır. Hatta daha da ileriye giderek bizzat İtalya ile görüşmüş, ondan gelen mühimmat ve mâli yardımı büyük bir memnuniyetle kabul etmiştir. Daha sonra bunlarla da Müslümanları öldürmüştür. Özellikle **el-Kunfuda** bölgesinde Osmanlı askerleri iki ateş arasında kalmıştı; denizden İtalyan güçleri ve karadan Şeyh İdrisî'nin askerleri. Bu olay Hicaz, Yemen ve bizzat Osmanlı ordusundaki Araplar tarafından büyük bir teessüf ve şaşkınlıkla karşılanmıştı. Bu haberi duyan İmam Yahya, Şeyh İdrisî'ye bir mektup yazdı:

"Allah'tan korkmuyor musun? Allah'ın Rasûlünden (sav) utanmıyor musun? Müslümanlara karşı Hıristiyanlarla işbirliği yapıp ümmet-i Muhammed'in kanına girmekten hiç mi çekinmiyorsun?"

Şeyh İdrisi cevap verdi: "Ben bu silahları Hıristiyanlardan, onlara karşı kullanmak için aldım. Onları kendi silahlarıyla öldüreceğim." Görüyorsunuz ya; nasıl uydurma bir cevap!

Bunun üzerine İmam Yahya Yemen üzerinden, **Mekke Emiri** ise Hicaz üzerinden Şeyh İdrisî'ye karşı savaş açtı. Hem Asir bölgesinin genişliği hem de Balkan savaşının zuhur etmesi dolayısıyla devlet bu savaşı devam ettiremedi. Ancak biraz daha ilerleselerdi, Şeyh İdrisî'nin işi bitmiş olacaktı.

Yaşananlar karşısında adem-i merkeziyetçiler, Şeyh İdrisî'ye karşı hiçbir suretle öfke duymadılar. Onun İtalyanlarla anlaşmış olmasını umursamadılar. Onlardan aldığı silah yardımıyla Müslümanları öldürmesinden rahatsızlık duymadılar. Tam aksine, onu, halife olmaya layık, içtihad ve takva sahibi olarak gördüler. Hatta devletle anlaşarak isyandan vazgeçen İmam Yahya ve **Mekke Emiri Şerif Hüseyin**'e karşı ciddi anlamda öfkelendiler. Bizzat kulaklarımızla duyduk onlar hakkındaki nefret dolu sözlerini.

Şeyh İdrisî'nin ihanetinden daha acısı, ona katılan onca Yemenlinin ve Mısırlının ihanetiydi. Hatta İtalya ile yazışmalar bunlar vasıtasıyla yapılmıştı. Şeyh İdrisî'nin özellikle Mısır'daki amcaoğulları, Akdeniz'de İtalyanlara yardım etmekten çekinmemişlerdi. Hatta **İskenderiye**'den **Derne**'ye giden heyet içerisinde yer alarak **Ahmed Şerif es-Senûsî**'yi, İtalyanlara karşı direnişten vazgeçirmeye çalışmışlardı. Senûsîlerin liderine, silahları bırakıp İtalyanlara itaat etmeleri durumunda çok para kazanacaklarını bile söylemişlerdi.

İşte Şeyh İdrisî, tüm sapkınlığı ve bozgunculuğuyla böyle bir haindir! Soyu Peygamberimize (s.a.v) ulaşan bu kimselerin yaptıkları gözlerinizin önündedir. Ancak elbette Peygamberimiz (s.a.v), soyundan gelen bozguncu ve hainlerden beridir. Zira insanın geldiği soy, iman ve ameline yansımadığı müddetçe bir fayda vermez.

Kitabımızda işaret ettiğimiz mezkûr grup, Şeyh İdrisî ile bir bağlantıları olduğunu ve onun isyanını sevinçle karşıladıklarını reddederler. Her işlerinde olduğu gibi bunda da, görünürde inkâr edip perde arkasından isyancıları desteklerler. Ancak yazılarında ve ifadelerinde, Şeyh İdrisî'nin gerçek bir müçtehid olduğunu iddia edenler de bunlardır.

Diğer yandan Mısır'daki amcaoğulları vasıtasıyla Şeyh İdrisî ile yaptıkları gizli yazışmalar, herkes tarafından bilin-

mektedir. Bizzat Şeyh İdrisî, kaynaklarını söylemeksizin eline geçen bazı mektup ve telgrafları insanlara okumaktadır.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLİK BEYANNÂMESİ VE REDDİYESİ

Devlet, her şeye rağmen adem-i merkeziyetçilerle görüşmeye râzı olmuş ve ülkenin genel işleri konusunda onlarla müzakere etmiştir. Onlara, bir baba gibi muamele etmekten çekinmemiştir. Ancak onlar, tekrar eski söylemlerine dönmüşler ve iyice yoldan çıkmışlardır. Daha sonra da **"Arap milletine ithafen adem-i merkeziyet beyannâmesi"** diyerek isimlendirdikleri bir yazı yayınlamışlardır. Osmanlı devletini çepeçevre saran tehlike ve tehditler yetmezmiş gibi bir de bunlar huzursuzluk çıkarmaktadırlar. Rusya'nın Rumeli'de alenen İslâm ve Osmanlılar aleyhine çalıştığını görmezlermiş gibi ülkeyi bölmeye çalışmaktadırlar. Âdeta devletin içine düştüğü her kriz ânında, fitne ateşine ilk yağ döken olmak için çabalamaktadırlar. Yayınladıkları yazıya şöyle başlamışlardır:

"Osmanlı'nın hilalli sancağı altında gölgelenen Arap milleti, devlete en bağlı ve sâdık milletlerden olmuştur..."

Evet, bu doğru bir tespittir. Gerçekten de bütün Araplar, devlete sâdık olmuşlardır. Sadece kitabımızda bahsettiğimiz güruh devletin aleyhine çalışmış, Avrupa devletlerine yaranmak için kendi devletlerine karşı onlardan yardım talep etmişlerdir. Beyannâme şu sözlerle devam etmektedir;

"Arap-Osmanlı halkları her türlü sıkıntıya uzun müddettir sabretmektedir. Ancak sabrın da bir sınırı vardır. Genel bir bağ ile bütün milletlerin bir arada tutulmaya çalışılması zaaf ve gevşeklik getirmiştir. Ölümcül hâle gelen bir hastalık karşısında sessiz kalmak devlete sadakat olarak anlaşıla-

maz. Bu sebepledir ki mütefekkirler ve aydınlar, bizi selamete ulaştıracak en yakın yolu aramaya koyulmuşlardır."

Görüldüğü gibi burada, Osmanlılık bağının zayıfladığını, onun yerine daha farklı bir bağın tesis edilmesi gerektiğini zikretmektedirler. Amaçları, tevile gerek bırakmayacak kadar açıktır. Ancak vadettikleri yeni bağ, ayrılıkçıların fitneleriyle zayıflayan bu bağdan daha zayıf ve temelsizdir. Arap âleminin içinde bulunduğu ahvali ve özellikle Suriye meselesini bilen biri, **Osmanlılık** bağı yerine nasıl **Arapçılık** bağını tesis etmeyi uygun görebilir? Şüphesiz ki vadettikleri bu bağ ile, kendi vatan evlatlarının boynunu bağlayacak, ellerini kelepçeleyeceklerdir. Âkil olan başkasının tecrübesinden öğüt alır, dünü ile bugününü kıyaslar. Basiretli kişi, etrafında gerçekten neler olup bittiğini görür.

Sonra şöyle devam etmişlerdir;

"Vatanımız ve milletimiz birçok dertten mustariptir. Ancak bu dertlerin hepsinin temelinde tek bir problem yatmaktadır; yönetim şekli!"

Yönetim şeklinin bir değişikliğe muhtaç olduğu tartışmasızdır. Mahallî konularda şiddetli bir merkeziyetçiliğin takip edilmesi, ülkemizin gelişmesinin önündeki en büyük engellerdendir. Zaten devlet, daha Paris Konferansı ya da Yüksek Komisyon gibi sefil oluşumlar doğmadan önce, yönetim şeklinde değişiklik yapmaya karar vermişti. Yani bildiriyi yayımlayanların, sadece Batılıların müdahale ve baskısını arttıracak böyle bir harekete girişmesine gerek yoktu.

Ancak milletimizin bütün sıkıntı ve hastalıklarının kaynağı yönetim şekli değildir. Aslında bunca hastalığın gerçek sebebi, Osmanlı'nın tek İslâm devleti olmasıdır. Çevresindeki diğer devletler ise farklı mezhepleri esas almakta, ancak Osmanlı'nın tevarüs ettiği değerlere açgözlülükle bakmaktadırlar. Bağnazlıkla itham edilmemize sebebiyet verecek olsa

da, gerçekler bu dediğimizden ibarettir. Avrupalılarm bile alenen söyledikleri bu meseleyi açıklamaktan çekinecek değiliz.

Daha sonra devletin, tabiî kaynaklarından istifade edemediğini ve her yönden geri kaldığını iddia etmişlerdir. Bu durum, bizzat Bâbıâlî'nin itiraftan çekinmediği bir meseledir. Ancak burada ciddi bir hata söz konusudur. Özellikle Suriye vilayetinin maddî ve manevî bir ilerleme yaşadığı açıkça görülmektedir. Fiyatların ve mahsullerin artması, Suriye'nin her bir köşesinde talebelerin çoğalması, bir ilerleme olduğunu ispatlamaktadır. Aynı şekilde Mısır'da da bir geri kalmışlık söz konusu değildir. Böyle bir iddia, nimete nankörlük ve temel matematik hesaplarını inkâr demektir. Bu ilerlemedeki en büyük katkının da devlete ait olduğunu söylemek gerekir.

Bunun gibi, merkezden vilayetlere tayin edilen memurların kifayetsiz ve liyakatsiz oldukları ifade edilmiştir. Bu, büyük oranda doğru olan bir meseledir. Memur seçiminde gösterilen müsamahadan ve yumuşaklıktan vazgeçilmelidir. Ancak tecrübeler şunu da göstermiştir ki, Arap vilayetlerinde bulunan memurlar da, tayin olunan memurlardan daha üst dereceli değillerdir.

Bütün vilayetlerde belediye meclisleri geniş yetki ve hürriyete sahiptirler ve seçim ile başa gelirler. Buna rağmen, belediye dairelerinden daha geri kalmış bir devlet dairesi görmek mümkün değildir. Oysa adem-i merkeziyetçilere göre bu dairelerin, bölge mutluluğunu sağlayacak ve yeni iş imkânları oluşturacak kaynaklar olması gerekirdi.

Daha sonra şöyle demişlerdir: "Arap aydınlar, topraklarımızı tehdit ve tehlikelerden hangi yolla koruyacağımızı düşünmüşlerdir. Nihayet, eğitim ve idarî işlerde merkezden bağımsız olmak dışında selamete götürecek bir yol olmadığı-

na karar vermişlerdir."

Devletimiz, bölgenin gelişmesi için, Yeni Belediye Kanunu ile bütün vilayetlere bu konuda belirli imkânlar sağlamıştır. Ancak bu imkânların kötüye kullanılmasını önleyecek tedbirler alınmalıdır. Yine de bir eksikliğin olması durumunda, meclisin bunu düzeltmesi mümkündür.

Demişlerdir ki: "Mısır'da Adem-i Merkeziyet Partisi'nin kurulması, sâdık ve vatanperver herkesi memnun etmiştir..."

Evet, devletin başına türlü felaketlerin gelmesini gözleyenler, böyle bir partinin kurulmasından ziyadesiyle memnunlardır. Avrupalıları ülkelerine davet eden ve Türklerle Araplar arasındaki fitne ateşini körükleyenler, bu habere oldukça sevinmişlerdir. Ne yazık ki bu reformist şarlatanların sözüne inanan azınlık bir grup da bulunmaktadır. Ancak zaman ve mekân olarak içinde bulunduğumuz şu şartlarda, Arap milletinin bundan memnun olduğunu söylemek mümkün değildir.

Yine şöyle söylemişlerdir: "Üç kuruşluk menfaati için kölelik yapan birkaç kişi dışında bütün Arap milleti bizimle aynı duyguyu paylaşmaktadır."

Haşa, Arap milletinin böyle ahlâkî bir düşüş yaşadığını söylemek çok büyük bir iddiadır. Kriz ve savaş dönemlerini fırsat bilip adem-i merkeziyet için ayaklanmak; din bağını koparıp Arapçılık davası gütmek büyük bir ahlâksızlıktır. Avrupa'da konferanslar düzenleyerek açık bir şekilde yabancıları ülkemize davet etmek gibi bir ihaneti, asla Arap milletinin cumhuruna yakıştıramayız.

Nitekim Arap milleti de, önemsenmeyecek birkaç kişi dışında, kendilerinin ayrılıkçı fikirlerden uzak olduğunu ispat etmiştir. Herkes reformların yapılmasını ve yönetim şeklinin değişmesini istemektedir, ancak bu metotla değil.

Hicaz, Mısır, Yemen, Yemâme, Necid, Şam ve Irak'taki Arap emir ve liderlerden hangisi Mısır'daki adem-i merkeziyet komisyonuna temsilci göndermiştir? Hangisi, zor zamanda devletin daha da zayıflaması için, Suriye ve Arap vilayetlerinde ayaklanan ayrılıkçılara, "aferin, iyi yaptınız" demiştir? Arap Konferansı diyerek adlandırdıkları Paris toplantısına hangi Arap lider katılmış yahut hangi Arap emiri, konferansa katılanları Arapların temsilcisi olarak görmüştür?

Adem-i merkeziyetçiler, Suriye'deki bazı şehirlerden çıkmış ve çeşitli sebeplerle bir araya gelmiş azınlık bir gruptan ibarettir. Devletin zaafından ve İslâm'ın maruz kaldığı felaketlerden istifade etmişlerdir. Bu güruh, Arapların kabul ve desteğini aldıkları için değil, Batılılara yakınlıklarından dolayı güçlenmişlerdir. Devlet aleyhine çalışanlarla işbirliği yapmışlardır. İbret olarak bu ihanetleri yeter, ancak keşke görebilseler...

Onlara karşı direnenlerin, dünya menfaati peşinde olduklarını iddia etmektedirler. Oysa Allah biliyor ki, asıl o direnişçiler onlardan daha şerefli ve izzetlidirler. Daha zâhid ve tok gözlüdürler. Bu kimseler adem-i merkeziyet fikrine karşı çıkarken herhangi bir mal veya makam kaygısıyla hareket etmezler. Tek korkuları, tüm ülkenin fitnelerle çevrilmesi ve vatan topraklarının yavaş yavaş kaybedilmesidir. Nitekim aynı söylemlerle ayaklanan diğer milletlerin başına gelenler herkesin malumudur. Hizipler arasındaki çekişmeler, karşılıklı düşmanlıklar arttıkça, sonunda ecnebi müdahalesinin olacağı bir iç savaşın ortaya çıkma ihtimali yükselmektedir. Bunu müteakip diğer Batılı devletler de, kendi menfaatlerini korumak için Suriye'ye müdahale edecektir. Böylece saltanatın parçalanması için kapıları kendi ellerimizle açmış olacağız. Her türlü kin ve düşmanlığı söküp atmak ve Suriye'de yakılmaya çalışılan fitne ateşini söndürmek gere-

kir. Aksi takdirde bugün Rumeli'deki Müslüman ve Hıristiyanların başına gelenlerin daha şiddetlisi bizim başımıza gelir. Kahire'nin meşhur **Ezbekiyye** bahçesine oturup böyle bir fitneyi ülkemizde yayanlar; vatanın parçalandığını, kardeşin kardeşi boğazladığını görünce belki pişman olurlar. Ancak iş işten geçmiş olacaktır.

İşte biz bu sebeplerden dolayı adem-i merkeziyet hareketine karşı direnmekteyiz. Buna rağmen adem-i merkeziyet muhalifleri her türlü iftiraya uğramakta, mal veya makam için devlete yaranmakla suçlanmaktadırlar. Devlet kurumlarına yakın durarak ceplerini doldurmakla itham edilmektedirler. Ancak Allah, melekler ve hatta Suriye ahalisi bilmektedir ki bu iddiaların hakikatle bir ilgisi yoktur.

İftiracılar biraz düşünseler; söylediklerinin bir cümlesi doğru olsa bile yine de büyük bir hatanın içinde olduklarını görürler. Zira ecnebilerden para ve hediyeler alarak cebini doldurmak ve gâvurlara piyonluk yapmak, kendi devletini destekleyip para almaktan çok daha büyük bir cürüm ve ihanettir.

Sonra demişlerdir ki; "Bir Türk partisi olan İttihat ve Terakki, Paris'te düzenlediğimiz ve **Arap Konferansı** olarak adlandırdığımız toplantıya bir temsilci göndermiş ve bu topluluğun aziz Arap milletini vekâleten bir araya geldiğini kabul etmiştir."

Öncelikle İttihat ve Terakki'nin bir Türk partisi olduğunu söylemek mümkün değildir. Bilakis tam bir Osmanlı partisidir. Bu ikisi arasında ise ciddi farklar vardır. Adem-i merkeziyetçi Arap liderleriyle kıyaslanmayacak kadar kıymetli birçok Arap düşünür ve önder bizzat bu partiye mensuptur. Hatta zamanında İttihat ve Terakki içerisinde olup da şu an adem-i merkeziyetçiliği savunan kimseler de mevcuttur.

Öte yandan devlete sadakatle bağlanan ve Osmanlı'nın birliğini sağlayacak ilkelerden hiçbir suretle şaşmayan bir partinin, Osmanlı tebaasından galeyana gelmiş bir grup gençle görüşmeler yapmasında şaşılacak bir şey yoktur. Onları sâkinleştirebilmek için; nasihat edip doğru yolu gösterecek, devletin duygu ve düşüncelerini anlatıp onlara vatanî görevlerini hatırlatacak bir temsilci gönderilmesi gayet normaldir. Hatalarından dönmeleri için onlara böyle bir fırsat sunulmasında eleştirilecek bir taraf yoktur.

İttihat ve Terakki, bu konferansın aslını ve sadece azınlık bir grubu temsil ettiğini bilse de, fitne kapısını daha baştan kolayca kapatmak istemiş, bu sebeple görüşmeler yapmış ve bazı taleplerine râzı olmuştur. Ancak elbette hükümet ve İttihat ve Terakki Cemiyeti birbirinden farklıdır. Hükümet konferansı düzenleyenleri sâkinleştirebilmek için bazı adımlar atsa da tüm taleplerini karşılamamıştır. Zaten hükümetin aldığı kararlar da ne bunların Paris Konferansları ne de Yüksek Komisyonları dolayısıyladır. Hepsi daha önceden kararlaştırılmış değişikliklerdir. Ancak kararların ilan ve yayınlanmasını, adem-i merkeziyetçi heyetin Âsitane'ye geldiği zamana denk getirerek, onları susturmak amaçlanmıştır. Fakat iyice öfkeye kapılan bu güruh, insanların zihinlerinde soru işareti oluşturabilmek için adem-i merkeziyetçilerle İttihatçıların işbirliği yaptığını yaymaya başladılar. Eğer onlar olmasaydı, bu kararların çıkmayacağını söylediler. Bütün bu değişiklik ve yeniliklerin arkasında kendi çaba ve gayretlerinin olduğunu yaydılar. Oysa bu, kendi kendilerini abartma ve halk gözünde bir değer kazanma çabasından başkası değildir. Kendisini öven birinin övgüsü, aslında ondaki eksikliklere delalet etmektedir. Eğer devlet zor bir durumda olmasaydı ve vatan sathında bir fitnenin çıkmasından çekinmeseydi, onların bu ukalâlıklarına, belirli bir müd-

det için de olsa, tahammül etmezdi.

Daha sonra adem-i merkeziyet partisi, Paris Konferansı tarafından tasdik edilen parti programlarını yayımladılar. Ayrıca dâhiliye nezaretinden, hükümetin adem-i merkeziyetçi gençlerle yaptığı ittifakı gösteren bir telgrafı da buna eklediler. Böylece parti programını okuyan bir kimse, hükümetin, adem-i merkeziyetçilerin yoğun çaba ve mücadelesi sonucunda reformist kararlar aldığını zannetsin istediler. Yüksek Komisyonun Arap milleti açısından önemini ve gücünü gösterecek başka bir delile ihtiyaç var mıdır ki? Evet, elbette artık kabullenmek gerekir ki Nil nasıl Mısır için bir nimetse, Yüksek Komisyon da Arap milleti için büyük bir nimettir, şüpheye mahal yok!!!

Ancak bu güruh, İttihat ve Terakki'nin gençlerle yaptığı anlaşma ile hükümetin ilan ettiği kararlar arasında farklılıklar olduğunu görünce, önceden kararlaştırılmış olmasına rağmen Âsitane'ye heyet göndermekten vazgeçti. Ardından **Refik Bey**, devlet ricalinden birine gönderdiği mektubu da yayınladı. Mektupta şu ifadeler yer almaktaydı:

"Her ne kadar İttihat ve Terakki Cemiyeti, reformist gençlerin çabaları sonucu gerçekleşen ittifakı, ***Tanin Gazetesi***ne yaptıkları açıklamada yalanlasalar da, Yüksek Komisyon Âsitane'ye temsilci heyet göndermeye kararlıydı. Çünkü aslolan laflar değil, icraatlardır. Ancak hükümetin yaptığı son açıklamayla birlikte anlaşma maddelerine uyulmayacağı anlaşıldı. Bu durum, adem-i merkeziyet partisi üyelerini çok üzmüş, büyük bir ümitsizliğe sevk etmiştir."

Refik Bey, hükümetle reformistler arasındaki ittifakın bir şâhidi olduğu iddiasıyla o devlet adamına bu mektubu yazmıştı. Böylece komisyonun, hükümet anlaşma maddelerini harfiyen yerine getirene kadar İstanbul'a bir heyet göndermeyeceğini ilan etmiş oldu. Anlaşmaya uyulmayacaksa,

adem-i merkeziyete geçmek için halk oylaması yapılmasını teklif etti. Aksi takdirde ortaya çıkacak sonuçlardan hükümet mensuplarının sorumlu olacaklarını ima ettiler.

Yani adem-i merkeziyetçiler devleti, talepleri yerine getirilmediği takdirde, tüm ülkede problemler yaratmak ve olaylar çıkartmakla tehdit etmektedirler. Ancak bu tehditleri savururken, Arap milleti üzerindeki etkilerine değil, en büyük destekçileri olan Batılı büyük devletlere güvenmektedirler. Bunun en büyük delili de, güçlerini ancak devletin zayıfladığı bir dönemde göstermiş olmalarıdır. Nitekim reform taleplerinin bu kadar yükselmesi, Osmanlı ordusunun hezimete uğramasından sonra olmuştur. Eğer halkın desteğini kazanabileceklerini bilseler, dediklerini yaptırana kadar hiçbir şeyi yapmaktan geri durmaz, devletin bileğini bükene kadar çalışırlar. Ancak gerçek niyetleri ortaya çıkmasın diye, ülkenin hayrını düşünüp devlete nasihatler veren bir topluluk gibi görünürler. Devletin başına bir sıkıntı geldiğinde de alenen dilediklerini yaparlar. Ne de yanlış bir yolda yürümektedirler!

Bu kimseler kendi davalarını savunmak için, safsatanın her türlüsünü delil olarak ortaya koymaktan çekinmezler. Muhammed b. Abdullah'ın (s.a.v) bizlere öğrettiği ahlâk ve prensipleri atlayıp kendilerine yeni bir tarih yazmaya çalışmaktadırlar. Bu yüzden bildirilerinde şu ifadelere yer vermişlerdir:

"Aziz milletimizin medeniyet ve kanun ruhu, Hammurabi döneminden günümüze kadar, altı bin yıllık bir geleneğe dayanmaktadır. Modern medeniyet tarihimiz ise Harun Reşid ve Me'mûn dönemlerinden başlayarak bin yıllık bir tarihe sahiptir. Bu süreçte adalet ve insanlık, açgözlü siyasetçilerin ayakları altında ezilmemiştir. Hammurabi'yi yazanlar, insanlık tarihinin ilk medeni kanun koyucuları

olmuşlardır. Daha sonra nice Musa (a.s), İsa (a.s) ve Muhammed (s.a.v) gelerek adaletsiz dünya düzenini değiştirmiş, insanları putperestliğin karanlıklarından çıkartarak tevhid ve fazilet nuruyla tanıştırmışlardır. İşte medeniyetle sulanan bu toprakların, kendi ahalisi dışında kimseler tarafından yönetilmesi doğru değildir."

Öncelikle İslâm, bizi cahiliye dönemi ile övünmekten men etmiştir. İslâm dairesi dışında bir faziletten bahsetmek mümkün değildir. Bu çerçevede Hammurabi ile övünmek, İslâm düşüncesi açısından hiçbir anlam ifade etmemektedir.

İkinci olarak, şayet cahiliye dönemi ile övünmek caiz olsaydı dahi, adem-i merkeziyetçilerin iddiasına göre Arapların yaptığı ilk insanlık kanunu olan Hammurabi ile övünmek yine mümkün olmazdı. Çünkü **Müslümanların şeriat-ı Muhammedi dışında bir şeriatları yoktur.**

Üçüncü olarak, Hammurabi kanunlarına atıfta bulunarak gururlanmalarını İslâm öncesi dönem için yaptıklarını iddia etmektedirler. Bu gururun, "kadim dünya düzeni" olarak adlandırdıkları dönemde Arapların ulaştığı medeniyet seviyesinden kaynaklandığını dillendirirler. Yeni Dünya Araplarının ise bin yıllık bir medeniyet geleneğine sahip olduğunu söylemektedirler. Peki, neden bu medeniyet tarihi, Hz. Muhammed (s.a.v)'in peygamber olarak gönderildiği bin üç yüz yıl öncesinden değil de bin yıl öncesinden başlatılmaktadır?

Dördüncü olarak, Yeni Dünya tarihini İslâm ile değil de bin yıl öncesiyle başlatmaları göstermektedir ki, İslâm'ı medeniyetin başlangıcı olarak görmemektedirler. Bu dini bize getiren Yüce Peygamberi, hayır ve iyiliğin gerçek öğreticisi olarak tanımamaktadırlar. Tam aksine medeniyetin başlangıcını, Abbasi halifeleri **Harun Reşid** ve **el-Me'mûn** ile başlatırlar. Çünkü bu ikisinin emriyle, eski Yunan felsefesi

kitapları Arapçaya tercüme edilmişti. Yani onların iddiasına göre medeniyet, Kur'ân ile değil, Yunan felsefesiyle başlamıştır. Onların ifadelerini dikkatle inceleyenlere bu hakikat saklı kalmaz.

Beşinci olarak, bir paragrafta iki defa **Hammurabi** kanunlarını zikredip bunu medeniyetin ilk yazılı kanunu olarak gördüklerini ifade ettikten sonra, gerçek düşüncelerini örtmek için hemen üç Peygamber ismi zikretmişlerdir; **Musa, İsa** ve **Muhammed (s.a.v)**. Görüldüğü üzere, Hz. Muhammed'e (s.a.v) mahsus olan şeriat koyma yetkisini, kendi kafalarına göre pay etmişlerdir.

Altıncı olarak, mademki Hz. Muhammed (s.a.v) insanlığı putperestliğin rezaletinden çıkartarak tevhid ve fazilet nuruyla tanıştırmış, o hâlde cahiliye Arapları ile övünmenin anlamı nedir? Kızların diri diri gömüldüğü, **Uzza** ve **Menat** adlı putlara tapıldığı ve türlü rezilliklerin alenen yapıldığı cahiliye dönemini hayır ve özlemle yâd etmenin gayesi nedir? Sabah akşam bu hikâyeleri anlatarak, Araplığın İslâm'dan önce de var olduğunu ispat etmeye çalışmaktadırlar. Ancak bilinmelidir ki **Araplar, gerçek izzeti İslâm ile bulmuşlardır.**

Yedinci olarak, dini ifadeleri bir tarafa bırakıp bağnaz olmayan bir Batılının gözüyle meseleyi inceleyelim. İslâm'ın güneş gibi paylayan nuru karşısında, Hammurabi kanunlarının loş bir ışıktan öteye geçemediği aşikârdır. İslâm'ın ortaya koyduğu muazzam ve medeni hukuk sistemi karşısında; göze göz, dişe diş şeklinde kısas öngören ve birkaç hukuki terim ortaya koymak dışında herhangi bir yenilik getirmeyen Hammurabi kanunlarını zikretmek isabetli değildir. Günümüz Avrupa'sındaki hukuk düzenlerine bakıldığında, birçok açıdan İslâm hukukunun tesiri görülmektedir. Avrupa devletleri, sistemlerindeki hukukî boşluklara çözüm bulmak için Âsitane'deki İslâm âlimlerine danışmaktan

çekinmezler. Zira ihtiyaç duyulan birçok bilgi ve içtihad, fıkıh kitaplarımızda mevcuttur.

Sekizinci olarak, adem-i merkeziyetçilerin kendilerine kanun koyucu olarak gördükleri Hammurabi, milattan önce 2250 yılında Irak civarında yaşamış olan bir **Babil kralıdır**. Denildiğine göre Hammurabi, tüm Babil şehirlerini tek merkezde toplamıştı. Farklı milletlerden oluşan Babil halkı ise Babilce konuşmaktaydı. Ayrıca Babil halkının nesep itibariyle **Sami** soyuna dayanmadığı kabul edilmektedir. Oysa Araplar Sami soyundan gelmektedir. Bu durumda Babillilerin Arap olduğu nasıl iddia edilebilir? Tarihî bulgular da göstermektedir ki Babiller, Arapların da mevcut olduğu karma bir toplumdur.

Hem bizim en büyük derdimiz, Irak'ın zencileriyle aynı soydan geldiğimizi iddia ederek kendi kendimize övünmek midir?

Kaldı ki Hammurabi'nin Arap olduğunu varsaysak bile, birçok milletten oluşan karma bir topluluğa kral olmak suretiyle Arap olma vasfını kaybetmiştir. Zira bir insanın kimliği, doğumla değil içinde yaşadığı toplumla belirginleşir. Kökleri Araplara dayanmasa da, birçok *müsta'reb* Arap, tarih boyunca hepimizin övüneceği birçok başarı ve zafere imza atmıştır.

Keza adem-i merkeziyetçiler şunları da söylemiştir: "Sâdık bütün Araplar, Osmanlı'nın hilalli sancağı altında gölgelenmekten ve Türk kardeşleriyle aynı bayrağın altında yaşamaktan memnundurlar. Bununla birlikte hayatın anlamını gerçekten bilen hiçbir Arap, kendisine köle nazarıyla bakan bir devlet tarafından yönetilmeye râzı değildir."

Baştan sona kadar söyledikleri hiçbir cümleyi itirazsız kabul etmek mümkün değildir. Ancak bu söyledikleri ger-

çekten de doğrudur. Türk kardeşlerimizle Osmanlı sancağı altında beraber yaşamak hepimizin öncelikli tercihidir. Lakin bu birliktelik, Türk-Arap arasında efendi-köle ilişkisi kurulmak suretiyle sağlanamaz. Bu açıdan adem-i merkeziyetçiler haklı olmakla birlikte, Türk ve Arapların aynı sancak altında eşit statüde olabilmelerini sağlamak için tercih ettikleri yol yanlıştır. Adem-i merkeziyetçilik yolunu takip etmek hem Arapları hem de Türkleri helâke götürmektedir. İki halk birbiriyle çatıştığı vakit, ikisini de yönetmek üzere bir üçüncü grup gelir; onlar da ecnebilerdir. Ah keşke Türklere karşı gösterilen bu milliyetçi tutum, elli milyondan fazla Arabı yöneten İngiltere, Fransa ve İtalya gibi işgalci devletlere de gösterilebilseydi. İşte o zaman biz de onlarla birlikte, "Arap toprakları, Araplardan başkası tarafından yönetilemez" derdik.

Beyannâmeleri şu şekilde devam etmiştir: "Artık ok yaydan çıkmıştır. Dünyanın dört bir köşesindeki Araplar, Osmanlı hükümetinin kayıtsızlığı karşısında birlik olmaya karar vermişlerdir. Adem-i merkeziyetçi öğrenciler, heyetler hâlinde telgraf dairelerine gelip başşehre çağrılar yapmakta, adem-i merkeziyet talep etmektedirler. Suriye'de, Filistin'de, Irak'ta, Avrupa ve Amerika'da, yani doğuda ve batıda yaşayan bütün Araplar, taleplerini duyurabilmek için çabalamaktadırlar."

Biz bu ifadelerin laf kalabalığından ibaret olduğunu düşünmekteyiz. Araplar adına böyle bir beyannâmenin imzalanmasına râzı değiliz. Zira adem-i merkeziyet talebi, sadece Osmanlı Devletini değil, tüm coğrafyanın temellerini sarsacak bir teşebbüsdür. Önceden de ifade ettiğimiz gibi, birkaç aykırı kişi dışında, Arapların devletten böyle bir talebi olmamıştır. Şam'dan, çeşitli şahsî sebepler dolayısıyla hükümete muhalif olan elli kişinin imzasını ihtiva eden bir telgrafın

gelmesi dışında bir gelişme olmamıştır. Hatta imza atanların isimlerine bakıldığında, çoğunun baba-oğul-kardeş şeklinde aynı aileye mensup kimseler olduğu görülmektedir. Bu da onların, azınlık bir grup olduğunu göstermektedir. Suriye ve Filistin'in bazı kasaba ve sancaklarından üç beş kişinin imzaladığı telgraflar, Arap milletini hiçbir suretle temsil edemez. Bu kimseler, ancak kendi adlarına konuşma hakkına sahiptirler. Zira Arap milletinin, devletin içine düştüğü zaaftan istifade etmeye çalışan Avrupa kaynaklı bir harekete destek vermesi mümkün değildir. İşte bu yüzden Bâbıâlî; Arapların neler düşündüğünü, iddia edildiği gibi külli bir ayrılık taleplerinin olmadığını bilmektedir. Şüphesiz ki üç beş şehirden gelen birkaç telgraf, Arap halkının sesi olamaz. Arapları temsil ettiklerini iddia eden bu güruh; Arap âyanlarının, âlimlerinin, eşrafının, ehl-i hal ve'l-akdin, Hicaz, Necid ve Yemen ahalisinin de görüşlerine müracaat etmelilerdir. Kimse Arapların öldüğünü zannetmesin. Mısır ve Amerika'da yaşayan birkaç göçmen Arap, bu aziz milleti temsilen hak hukuk satamaz, kendi kendine yetki devşiremez.

Ve nihayet beyannâmelerini bir tehdit ile bitirmişlerdir: "Şerefli ve temiz bir hayat isteyen kimse kınanamaz. Böyle bir hayatı elde edebilmek için çabalayanlar, barışçı veya barışçı olmayan yollarla, amaçlarına muhakkak ulaşacaklardır. Bu millet, dilediği zaman istediğini yapmaya muktedirdir. Yürümeye başladıysa bu millet, menzile varacağı da kesindir."

Ah! Arapları şerefli ve temiz bir hayat yaşarken görmek, hepimizin en büyük arzusudur. Sadece Suriye'de değil, Mısır, Sudan, Trablus, Tunus, Cezayir, Fas, Zanzibar ve diğer bütün Arap toprakları için bunu temenni ederiz.

Gelgelelim ne yazık ki adem-i merkeziyetçiler, "barışçı ve barışçı olmayan yollarla" ifadesini, devletimizin Balkan

Savaşı sonucu düştüğü zor durumu gördükten sonra kullanmaya başlamışlardır. Hükümete, büyük bir felaketle uğraştığı sırada baskı yapmaya çalışmışlardır. Oysa biz daima taleplerimizi, Türklerin güç ve azameti ellerinde tuttuğu bir sırada dillendirecek erkekliği göstermeyi diledik. Biz Araplar, bir yandan Balkanlarda kanlı bir savaş devam ederken, devlete baskı kurmak ve ayaklanmak suretiyle Slavların işini kolaylaştırmaktan Allah'a sığınırız. Evet, şüphesiz ki Araplar istediklerini diledikleri zaman yapmaya muktedirler. Ancak dilediğini yapmaya muktedir olan hiçbir suretle Yüksek Komisyon değildir. Bilakis dilediğini yapacak olanlar, hilafeti ve devleti savunmak için her türlü fedakârlığı göze alan izzetli Araplardır.

Gerçek yüzleri ortaya çıkınca, "Biz, milletimizin dinî duygularının zayıfladığını gördüğümüz için onları teşvik etmek ve inançlarını güçlendirmek istedik" gibi türlü bahaneler ileri süreceklerdir. Madem öyleydi, neden İslâm'ın temel ve sahih prensipleri üzerinden bunu yapmadılar? Üstünlüğün ancak takva ile olduğunu, Arabın Aceme tercih edilmesinin mümkün olmadığını bilmediler mi? Medeni bir hukuk sisteminin kökenlerini, Hz. Peygamber'in (s.a.v) hadislerinde değil de neden Hammurabi kanunlarında aradılar?

Bunun üzerine, her zaman yaptıkları gibi, bir anda Hıristiyanlara yönelerek onlara yaranmaya çalışacaklardır: "Biz, din bağnazlığını ortadan kaldırmayı ve Arap toplumunu bu pislikten temizlemeyi amaçlıyoruz."

Doğrusu şu ki biz, Hıristiyan kardeşlerimize karşı daha dürüst davranmaktayız. Onlara karşı içimizde olmayan bir duyguyu gösteriyor değiliz. Desteklerini kazanabilmek için, düşüncelerimizin aksine hareket etmeyiz. Aynı anda hem dost görünüp hem düşmanlık etmeyiz. Biz onları gözetmekle mükellefiz. Barış ve huzur içinde birlikte yaşamayı temenni

ederiz. Karşılıklı memnuniyet ve kardeşlik içinde, onlara sahip oldukları haklarını vermekten asla çekinmeyiz. Hep beraber bu toprakları korumayı ve ülkemizi geliştirmek için el ele vermeyi isteriz. Allah'ın da buyurduğu gibi, *"... Mü'minlere en yakın dost olarak da onlardan: «Biz Hıristiyanız!» diyenleri bulursun..."* (Maide sûresi, 82) Allah şahittir ki, bir Hıristiyana gelecek kötülük, bir Müslümana gelmiş gibi acıtır içimizi. Biliriz ki hukuk önünde eşitlik gelmeden bu toprakların huzur ve saadete ermesi mümkün değildir.

Ancak bu söylediklerimiz, Türk kardeşlerimizi dışlamayı veya Avrupalıların ülkemize tasallut olmasını talep etmeyi gerektirmez. Bizler, reform adı altında, ırkın dine tercih edilmesini kabullenemeyiz. Bizzat Avrupa, kendi vatandaşlarını bizden daha üstün gören ırkçı tavrına rağmen din birliğinden vazgeçmiş değildir.

Kimileri de, bu kitabın ürkütücü boyutta İslâmî bir taassubun eseri olduğunu düşünebilirler.

Dinî kaygılarımızı bir tarafa bırakıp sadece vatanımızın bağımsızlığını düşünelim. Şüphesiz ki Devlet-i Aliyye'nin düşmesi durumunda Avrupa, bütün doğu halklarını köleleştirecektir. Devletimiz ise ancak topraklarımızda İslâm'ın hâkimiyeti ile ayakta kalabilir. Böyle diyerek Hıristiyanlara karşı bir nefret ve kin beslemeyi, onları dışlamayı kastetmiyoruz. Onlarla da aramızda vatan bağı vardır. Hem Müslümanların hem de Hıristiyanların menfaatleri, bu bağın kopmamasını gerektirir. Bizler aynı vatanın çocukları, aynı ailenin mensuplarıyız. Çoğunluk Müslümanlar da böyle görmektedir.

Bu sebeple halkımızın, gerçekleri olduğu gibi anlaması zaruridir. Herkes birbirine karşı açık ve dürüst davranmalıdır. Bu tavır, karşılıklı anlayış ve dostluğun sağlanabilmesi

için şarttır. İnsafı olan herkes bilir ki, en baştan dürüst ve açık sözlü olanlar sevilmeye ve güvenilmeye herkesten daha çok layıktır.

Diğer yandan hakikatlerin üstünü örtmek isteyenlere hiçbir suretle güvenmemek, onları önemsememek gerekir. Zira bu kimseler, kendilerini yansıtmayan kıyafetlere bürünüp boş sözlerle halkı aldatmaya çalışırlar. Aynı topraklarda beraber yaşadığı komşularına riyakârca davranırlar.

Şükürler olsun ki Allah bizi, riya ve ikiyüzlülükten müstağni kılmıştır. Hakikatleri duymak istemeyenler ise kulaklarını tıkayıp bizi eleştirmeye ve hakaret etmeye yöneleceklerdir. Çeşitli iftiralarla, dürüst kimseleri lekeleyebileceklerini zannederler. Ancak bilmelidirler ki, hakaret ve iftira, silahların en zayıfı, delillerin ise en asılsız olanıdır. Adem-i merkeziyetçilerin asılsız ve delilsiz iddiaları karşısında insanların çoğu, sabredip aklın hisarına sığınmayı tercih etmektedirler. Ancak taşkınlık ve bozgunculuklarına tahammül edemeyen bazıları da, onlara haddini bildirmektedirler. Felaketlerin üst üste geldiği böyle bir yılda adem-i merkeziyetçilerin yaptıklarını, bu beyanımızla duyurmuş olmaktayız. Şayet beyanımızı yeterli görmez ve büyüklenirlerse, Allah'ın izniyle burada kısaca zikrettiklerimizi bütün ayrıntılarıyla daha geniş şekilde yazarız. Bizler, devletle anlaşma yoluna gitmeyen ve hilafetin Osmanoğulları'na münhasır olduğunu kabul etmeyen her türlü reform talebini reddetmekteyiz. Bu kimselerin yaydığı hurafeler karşısında da asla susmayacağız! Doğru yolda olduğumuz müddetçe ne kınayıcının kınamasından ne de sapkınların uyarısından korkarız. Bozgunculuk yapanlarla, doğru yolu bulana dek mücadeleye devam edeceğiz.

Emir Şekib Arslan, Lübnan'da Şûf Kaymakamı iken (1907)

Osmanlı'nın İtalya ile savaştığı 1911 yılında, Trablusgarb'da mücadele veren bir grup subay ve mücahid, zafer elde edebilmek için Allah'a dua ederken. Fotoğrafta bulunanlar: **1.** Harbiye Nazırı Enver Paşa, **2.** Mustafa Kemal, **3.** Emir Şekib Arslan, **4.** Şeyh Salih et-Tunusi, **5.** Abdülkadir el-Ganami.

Emir Şekib Arslan İstanbul'da (1927)

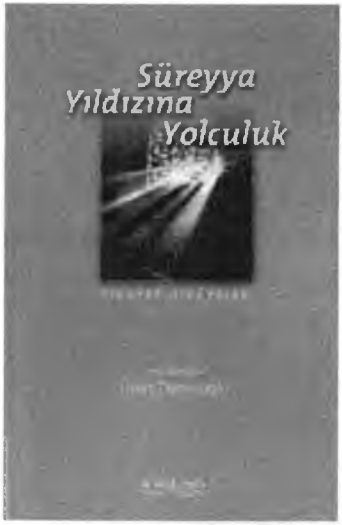

Emir Şekib Arslan vefatından iki ay önce, Tunus'un gelecekteki devlet başkanı Habib Burgiba ile (1946).

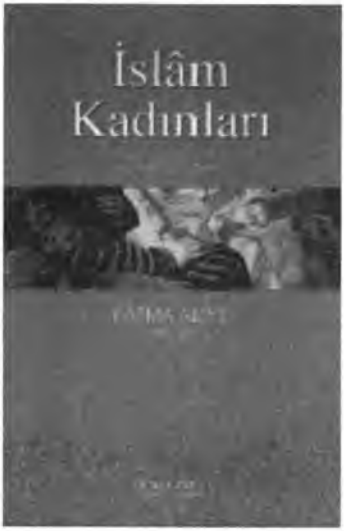
HATIRAT DİZİSİNDE YAYINLANAN DİĞER KİTAPLAR

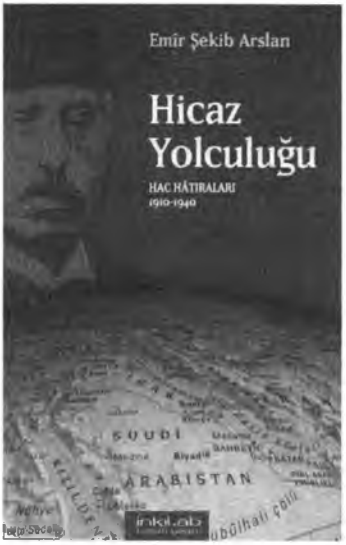
İttihat ve Terakki'nin Kuruluşu ve Osmanlı Devleti'nin Yıkılışı Hakkında Bildiklerim
Mehmed Selâhaddin

Süreyya Yıldızına Yolculuk
Ümit Dericioğlu

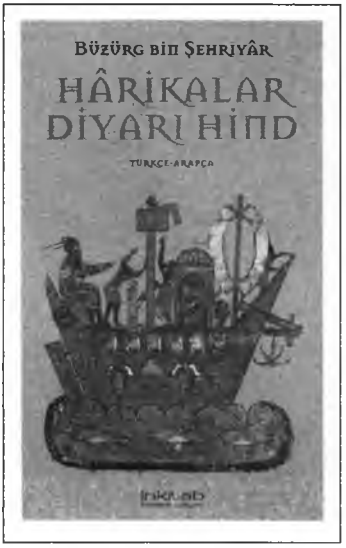
İslâm Kadınları
Fatma Aliyye

Hicaz Yolculuğu
–Hac Hâtıraları
Emir Şekip Arslan

Köyden Bir Çocuk
Seyyid Kutub

Hicaz Yolculuğu
–Hac Hâtıraları
Emir Şekip Arslan

OSMANLI'DA AYRILIKYANLISI
ARAPLARA SESLENİŞ

Emîr Şekib Arslan
Çeviren : Meryem Solmaz

On yedi yaşında ilk divanını neşretmiş olsa da, devrinin siyasî çalkantılarında aldığı vazifeler gereği, edebî kişiliği arka planda kalmış bir Osmanlı münevveri. İkinci Abdülhamid, Jön Türkler ve İttihat Terakki yönetimlerinde nahiye müdürü, kaymakam, Cebel-i Lübnan temsilcisi, Trablusgarb'ın işgalinde mücahid, Kızılay heyetleri müfettişi, Havran mebusu, Birinci Kanal Harekâtında gönüllü Dürzi Birliğinin kumandanı: Şekib Arslan. "Emîrü'l-beyan" (söz ustası) olarak bilinir.

1911-12 yılları arasında *el-Müeyyed*'de yayımladığı makalelerde Osmanlı mefkûresine olan bağlılığıyla Batı emperyalizmine karşı tavrını ortaya koydu. Osmanlı kuvvetlerinin Trablusgarb'dan çekileceğini öğrendiğinde İstanbul'a giderek, hükümeti Kuzey Afrika'da savaşmaya ikna etmeye çalıştı. Ona göre, "Trablusgarb'ın çölleri savunulamazsa, Şam'ın bahçeleri de savunulamaz"dı.

Parçalanmış bir imparatorluğun Avrupa'ya yem olacağını, Arap ülkelerinin merkezlerinde Araplarla Türkler arasındaki bölünmenin garip ve gereksiz olduğunu; hilâfet sancağının müdafii Osmanlı'ya sıkı sıkıya sarılmak gerektiğini; yabancı güçlerin, Türklerle Araplar arasında anlaşmazlık bulunduğu kanaatini yayarak bu yolla kendi çıkarlarına kapı araladıklarını; Osmanlı topraklarını ele geçirip kolonileştirmek istediklerini savundu. Yine o, Abdülhamid'in siyasetinin geçerliliğine, bu siyasette yapılacak değişikliklerinse ancak bozgunla sonuçlanacağına inanmaktaydı.

Şekib Arslan, merkezî yönetimin, adem-i merkeziyet (yerinden yönetim) anarşisinden daha iyi olduğunu savunmakla beraber, Âsitâne'nin (Istanbul), bazı ıslahat ve yenilikleri yapması gerektiğine de inanmaktaydı. O, Balkanlarda ve Kuzey Afrika'da devletin dış saldırılarla uğraşırken, özellikle Arap tebanın yaşadığı bölgelerde "Arapçılık" taraftarlarının özerklik perdesi arkasında yıkıcı-şiddetli muhalefete giriştiğini, yabancı konsoloslarla içli-dışlı oluşlarını, en küçük meselelerde yabancı gözlemci taleplerini, haksız gerekçelerle sözlü ve fiilî isyanlarını kınayarak, Osmanlıcılık fikri etrafında birleşmek gerektiği çağrısını sürdürdü.

Ön kapak resmi: Ecyad Kalesi, Mekke

www.inkilab.com.tr
ISBN 978-605-4194-94-0